

NVO "Boka Kotorska" - Kotor

Bay of Kotor

Non governmental organization

Kotor, 6.06.2019.
Crna Gora

Reçu CLT / CIH / ITH

Le

11 JUN 2019

Mr Ernesto Ottone Ramirez
Assistant to the Directorate for Culture

N°

0398

Mr Tim Curtis
Secretary 2003, Convention

UNESCO-for the Safeguarding of the Intangible Cultural
Heritage (CLT/CRE/ITH), Living Heritage Entity

7, Place de Fontenoy
75352 Paris 07, France

Respected Mr Ramirez and Mr Curtis,

Reaction to the text by the Boka kotorska Navy Admiral Antun Sbutega sent to the UNESCO on 2 April 2019

An attempt at denying the autochthon minority peoples of Boka kotorska their rights caused by the author's distortion of the scientific facts

The Boka Navy, reflecting the tradition of the Medieval Fraternity of Kotor seamen, has nothing to do with Montenegro, although the author seeks to prove otherwise. The only real connection can be found in the fact that Boka kotorska, where this Catholic Fraternity was originally founded, has been a part of the Montenegrin territory since the Second World War. It is only on the basis of this fact that Montenegro has the right to nominate the Boka Navy for the inscription on the UNESCO list. The Boka Navy is the distinguishing characteristic of the Catholics, especially of Boka Croats, steeped in tradition.

It is no wonder then that Montenegro submitted the nomination to the UNESCO, but it should come as no surprise that the nomination be sent by Croatia as well, as the Boka people have been preserving and continuing this tradition for the past 150 years. It exists nowhere else other than Croatia and Montenegro. It belongs to all Boka people, no matter their current location, as well as to all of those who accept it, preserve it and respect it.

Other texts in attachment.
Yours sincerely

Marija Saulačić
Marija Saulačić, History professor

Employed by the Directorate for the
Protection of Cultural Heritage in Kotor

Adress: Kotor, Tabacina 572

+382 32 334 992
+382 67 474 870

Marija Saulačić, History professor
Kotor, Tabacina 572- Boka Kotorska,
Crna Gora

→ F.O
Reçu CLT / CIH / ITH
Le 14 JUN 2019
N° 0403

Mr Ernesto Ottone Ramirez
Assistant to the Directorate for Culture

Mr Tim Curtis
Secretary 2003, Convention

UNESCO-for the Safeguarding of the Intangible Cultural
Heritage (CLT/CRE/ITH), Living Heritage Entity

7, Place de Fontenoy
75352 Paris 07, France

Respected Mr Ramirez and Mr Curtis,

Reaction to the text by the Boka kotorska Navy Admiral Antun Sbutega sent to the UNESCO on
2 April 2019

An attempt at denying the autochthon minority peoples of Boka kotorska their rights caused by
the author's distortion of the scientific facts

The Boka Navy (BN), reflecting the tradition of the Medieval Fraternity of Kotor seamen, has nothing to do with Montenegro, although the author seeks to prove otherwise. The only real connection can be found in the fact that Boka kotorska, where this Catholic Fraternity was originally founded, has been a part of the Montenegrin territory since the Second World War. It is only on the basis of this fact that Montenegro has the right to nominate the Boka Navy for the inscription on the UNESCO list. The BN is the distinguishing characteristic of the Catholics, especially of Boka Croats, steeped in tradition.

Today I was made aware of the text sent on 2 April 2019 to the UNESCO by Dr Antun Sbutega to which, as a **history professor** employed by the Directorate for the Protection of Cultural Heritage in Kotor, and due to distortion of the fundamental truth about the BN, I must react. I had no opportunity to read the interventions by various Croatian and Montenegrin authors, mentioned by the author of the text, but I read his 23 pages long text with great attention. More than ninety percent of the text is filled with well-known quotations by different authors which the author lists in the footnotes. This is in no way disputable for they speak of the history of Boka kotorska and of contemporary Montenegro. What is disputable are the personal opinions of the author, as well as the withholding of main historical facts about the BN.

I cannot reproach him – my fellow local from Prcanj – for it since he, as a professor of business, not a historian, has his own perspective on the matter. In fact, everyone is entitled to their own opinion. Unfortunately however, this is not a matter of anyone's opinion, not mine, his or any other author. What is crucial here is the truth and important facts which the author of the text avoids, mentions only briefly

or entirely omits. Without meaning to bore the esteemed representatives of the UNESCO by another long, too detailed and unfocused letter, I shall address the important parts of the text:

1. Today's Boka Navy follows the tradition of the Medieval *Pious Society of Kotor Seamen (Pia sodalitas navicularum Catharensium)*. As the Kotor Archdiocese wrote in its press release from 17 January 2018, following the arguments over the BN, „the prefix PIA (pious) largely determines its character of a religious fraternity, known only in the Western Church. This spiritual constant is still present, and in its core lie the ceremony of Kotor's patron saint, Saint Tryphon, and the traditional “kolo” (circle) dance in his honour, the blessing of the bishop and his entry into the “kolo”. Without it, the Fraternity would remain nothing more than a folklore association. Similar fraternities have existed in the Mediterranean, but they **belong, like the BN itself, exclusively to the Catholic culture and tradition. Boka has always been rooted in Europe and Western culture, which is well known. BN as such has no connection whatsoever to the Eastern Orthodox Church nor to Montenegro, nor it is a part of its tradition.** The Eastern Orthodox Church is well aware of it; I do not know of any author or Eastern Orthodox Church (Serbian or Montenegrin) dignitary in Montenegro which claims it their own, a part of their tradition, culture or custom. It is for these reasons that the voluntary opinion of the author of the text – that the BN is multiconfessional – is not rooted in facts. This mantra simply does not correspond to the truth and its only aim is to annul the content of this Catholic Fraternity which belongs to the Boka Croats' tradition.

The historical fact that the members of the BN, in its twelve centuries-long history, were tied to the Catholic Church, and that the majority of them were Catholic, is undeniable. Still today, the majority of the believers among them are Catholic. Until the Morean War (1684 – 1699) and the conquest of Herceg-Novi by the Venetians (1687), the majority of Boka kotorska's inhabitants were Catholic. It was only in the 18th century and the influx of immigrants into Boka that not only the ethnic, but also religious and cultural structure of the Boka bay was altered.

In Boka kotorska, solely this Catholic Fraternity obtained a military function. Since then, the name of Kotor Navy (Kotorska mornarica) has been used. These two unified functions are present only in Dalmatia, as Kotor was a small town and it was therefore more efficient to unite the two. In the mid-19th century the BN obtained the title of *The Noble Body of Boka Navy*, today simply Boka Navy. **Such associations in contemporary Montenegro simply have not existed nor have they been a part of its tradition.** Had the Boka Navy been woven into Montenegro's tradition, students in schools would have learnt about this Catholic Fraternity. Instead, in the sea of Eastern Orthodoxy, such Catholic fraternity has not been mentioned in schools by a single word.

The first attempt at familiarization with the BN tradition happened recently, on 17 May 2019, organized by the Admiral Antun Sbutega during the dance of “kolo” of Saint Tryphon and on the occasion of the exhibition on Boka Navy in Cetinje. So few people came that it was obvious that this tradition is not known nor is anyone particularly interested in it.

2. It is indisputable that, in its twelve centuries-long history and alongside many nationalities, most were of Slavic nationalities, alongside the Romans. This is uncovered in many articles by various authors which have researched the naval history of Boka, based on the documents found in the Historical Archive in Kotor dating from the 13th until the 18th century from when the last Croatian naval registers which mention Boka kotorska originate. The names and surnames reveal that, alongside the Roman inhabitants, a large percentage of seamen in this region had Slavic surnames and names. It was only them who could have been members of the BN.

3. It is indisputable that the national urge of creating the conditions for a free development of nations appeared only in the 19th century. The majority of these Slavic Catholics and members of the BN declared themselves Croats. Since then until today, the BN has mostly been made up of Croats.

During these twelve centuries, the BN accepted other nationalities as well, which gives us great honour and pleasure. They still do so today, but the Croats have always been more numerous.

4. It is indisputable that, during the formation of new countries after the dissolution of Yugoslavia, many Boka Croats stayed or moved to Croatia. It is indisputable that they, as descendants of Boka people, inherited the tradition of the BN. Even the Article 1 of the 1964 Statute states that „the activity of the organisation (BN) is spread throughout the Socialist Federal Republic of Yugoslavia“, while the Articles 42 – 47 of the 2017 Statute state that the BN „can establish or accept subsidiaries“.

5. It is true that the worship of Saint Tryphon as the saint of an undivided Church is practiced in other countries as well. In Russia for example he is celebrated as a patron saint of huntsmen and fishermen, in Serbia of winegrowers, and in Italy of farmers. Each year in Adelfi, a town near Bari, Italy, around 100.000 believers gather in his honour.

As patron saint of seamen, Saint Tryphon is celebrated exclusively in Kotor (Boka kotorska) with the Boka Navy, in a special and unique way. Due to a large number of Boka people, he is celebrated in Croatia as well.

The tradition of celebrating Saint Tryphon has never existed in Montenegro, and there is no Church dedicated to him, apart from the ones in one part of Boka: the cathedral in Kotor built in 1166 on the foundations of the first church from 809, and a smaller church in Morinj, both Catholic. There is only one small Eastern Orthodox Church at the cemetery on the Klinči-peninsula of Luštica across from the town of Herceg-Novi.

6. There is no church dedicated to Saint Tryphon in Croatia. The reason for it is simple: after the fall of Venice and in search of a better life, the Boka people started to move to Split, Rijeka, Zagreb and Dubrovnik. It continued to happen during the Austrian and Austro-Hungarian rule, both Yugoslavias and until the beginning of the 1990s war. There are around 10.000 Boka people in Croatia today. They carried these traditions with them to Dalmatia and other parts of Croatia. The 146th anniversary (1873-2019) of celebrating this tradition was marked this year in Split. The celebration is still practiced in Kotor as well, as is stated in the magazine „Il Dalmata“ from 1879. (in Attachment “Il Dalmata” from 1879, and in Croat-Centeneri 1873-1973). There is no church dedicated to Saint Tryphon in Croatia, for the Boka people simply have had no financial power to build it.

However, in the mid-15th century, the Boka people and the Dalmatians living in Venice founded the Fraternity under the patronage of their saints, George and Tryphon, with the aim of keeping the Boka people together and helping their poor sailors in hardship, sickness and old age. The Fraternity was confirmed on 19 May 1451 by the decree of the Venetian Council of Ten. The Venetian State specifically confirmed the **Slavic character of the Fraternity**.

In 1551, these same Boka people, together with other Dalmatians, founded the Fraternity and **Church of Saint George and Saint Tryphon** and adorned it with paintings of a renowned Renaissance artist **Vittore Carpaccio**. The most beautiful among them depicts a young Saint Tryphon healing the emperor's daughter in his presence.

The Italians have never claimed this church their own, nor the celebrations in honour of Saint Tryphon. In fact, they call the church and the adjacent museum „Scuola Dalmata“. Yet, there exists no preserved tradition in Italy such as the one in Kotor and Croatia.

7. Kotor was always the seat of the Boka Navy. It will certainly remain so. Boka kotorska became a part of Montenegro, not counting the pre-war Zeta Banovina, only after the Second World War during the Second Yugoslavia. It has been a part of an independent Montenegro since 2006. For eleven centuries, until 1918, its destiny was similar to the rest of Dalmatia, under various directorates. It is no wonder then that Montenegro submitted the nomination to the UNESCO, but it should come as no surprise that the nomination be sent by Croatia as well, as the Boka people have been preserving and continuing this tradition for the past 150 years. It exists nowhere else other than Croatia and Montenegro. It belongs to all Boka people, no matter their current location, as well as to all of those

who accept it, preserve it and respect it.

Unfortunately, during the preparation of the material and filling out the necessary paperwork of the nomination file for inscription of the Boka Navy of Kotor to the Representative list of immaterial cultural heritage of the UNESCO, as the only historian employed by the Directorate for the Protection of Cultural Heritage in Kotor and Boka native, whose ancestors left their trace in the Boka Navy tradition, I had no opportunity to participate in this process, nor was I made aware of the fact that the file was being compiled. To make matters worse, during the BN nomination I was tasked with working on the nomination of a, to me personally, little known Montenegrin tradition.

That the intentions of the person who compiled the files were not good proves the fact that the Archdiocese of Kotor was not consulted neither for the composition of the nomination nor for the support (as evidenced in the letter of 27 January 2018).

The members of the Boka Navy were not consulted either. They were introduced to the nomination in late 2017 when they were asked to accept it without prior reading of the dossier that was seventeen pages long and one year in the making. This was highly irresponsible. One of the oldest members contested the content of the file and, after skimming it during the fifteen-minute break, immediately saw that the file is not rooted in any historical or present truth.

It is not true that Croatia did not seek a mutual nomination, for it has done so in several attempts, as witnessed in the text. What is true and indisputable is that the Boka Navy has never in its history had the prefix, but it was widely known to whom it belonged, although this was not explicitly written.

Indicating that the esteemed authors, which have in the past one hundred years written about the Boka Navy, had not mentioned its national affiliation is entirely understandable. It is well known that since 1918 the great Serbian politics has prevailed in this region; that Montenegro ceased to exist as a country and that since then up until now, the Montenegrin nation has been denied. To write about national belonging in such an atmosphere would be insane.

The concealing of the historical truths is visible in the content of the Boka Navy nomination in Montenegro. **This proposal, adopted on a national level, does not correspond to the content of the dossier sent to the UNESCO.** Furthermore, the translation of the file sent to the UNESCO does not correspond to the original written in Montenegrin.

As evident in the abovementioned facts, what is present is the manipulation of the compiler of the first and the second nomination file. **In order for the truth to be complete, the dossier for the nomination of the BN on the level of the republic and the file sent to the UNESCO must be identical in description.** Until this condition is not fulfilled, it will not be clear whether the UNESCO is protecting the BN from the 45 year-long Communist period, when the celebrations of Saint Tryphon were not allowed but people „danced in the squares“, or they are protecting the Catholic Medieval twelve centuries old Fraternity tied to the Boka Catholics, primarily Croats, and other nationalities as well.

From these historical facts, published additionally in the special edition of the „Kotoranka – Boka Navy“ edition, printed on 3. February 2018, (in Attachment) the joint Croatian-Montenegrin nomination of the Boka Navy makes most sense, in the same manner that the Venetian fortresses and „stećci“ tombstones did. Montenegro is not in any disadvantage for it.

This tradition, faithfully preserved as their precious stone by the Boka Catholics, primarily Croats, enriches its present homeland of Montenegro, voted for by the referendum, that they respect and to which they are loyal. It is in this same manner that Montenegro must respect this tradition, stating clearly that it is a **traditional characteristic of the Boka Catholics, primarily Croats, which have, alongside members of other religions and nations, preserved this tradition for many centuries.**

Yours sincerely, *Marija Saulačić*, History professor - PRESIDENT

Marija Saulačić

IN ATT. OUR NEWSPAPER ABOUT B.N.

IL DALMATA

ASSOCIAZIONE.

Per Zara cor. 8 anticipatamente, semestrale e trimestrale in proporzione.
 Per l'impero Austro-ungarico cor. 8, semestrale cor. 4:50, trimestrale cor. 2:50
 Per gli Stati appartenenti all'Unione postale cor. 12 all'anno, semestrale e
 trimestrale in proporzione. Per gli Stati non appartenenti all'unione postale
 cor. 8 e di più l'ammontare delle spese postali, semestrale e trimestrale in
 proporzione.
 Un numero separato costa soldi 10. — Un numero arretrato soldi 15.

Giornale politico, economico, letterario.

Esce il mercoledì e il sabato.

INSERZIONI.

Le associazioni e gli imperi di denaro, in assenti postali, si dirigano
 all'amministrazione del DALMATA in Zara. Chi non respinge il foglio dop-
 po la scadenza l'associazione s'intende obbligata per il trimestre seguente.
 Le corrispondenze devono dirigersi affrancate esclusivamente al redat-
 tore. Le lettere non affrancate saranno respinte. I comunicati si invieranno
 al prezzo di soldi 10 la linea, carattere testino. Avvisi ed inserzioni a prezz
 moderato da convenirsi. — I macrotitoli non si restituiscono.

Ufficio di Redazione in Casa Trigari - Piazza dell'Erbe.

I bocchesi a Spalato e la festa di san Trifone.

Spalato, 14 febbraio.

Non mi sarei messo a scrivere queste ri-
 ghe, se stato non fosse un corrispondente da
 Dobrota nel N. L. in data 7 corr., il quale
 ho paura non sia nè un Dobrotano nè a Do-
 brota.

I Bocchesi fanno e non parlano, come già
 stampai nella mia „festa di san Trifone“ — ma,
 poichè da quella corrispondenza potrebbe cre-
 dersi ch'essi a Spalato siensi appena que-
 sti' anno ricordati dal loro gran 'Tumaturgo,
 eccomi a far conoscere la verità: vale a dire
 ch'eglino qui lo onorano costantemente da
 diciotto anni, fin da quando io venni destinato
 a questa scuola reale.

Quà giunto da Vienna nel 1873, concertai
 col defunto vescovo Calogerà, grande amico
 de' bocchesi, di solennizzare il 3 febbraio in
 questa chiesa di S. Filippo. Il Calogerà stesso
 ci provvide della reliquia, che staccò dalla
 croce sua pettorale: ed egli in persona, fino
 agli ultimi suoi tempi, assistè a detta messa,
 con noi spiccando ogni anno un telegramma
 al nobile corpo della Marinerezza a Cattaro,
 la quale a lui rispondeva anche per noi.

Quest'anno pure col solito concorso si ce-
 lebrò la messa alle 10 ore, detta da mio fra-
 tello p. Luigi — venuto apposta da Traù —
 con intermezzi di organo eseguiti dal m. r. p.
 domenicano Angelico Orlandini, che gentil-
 mente si prestò; e sempre nella stessa chiesa
 de' Filippini, fatta per l'occasione addobbare
 dal m. r. rettore di essa d. Agostino Casotti,
 che da diciotto anni si presta ed è tanto beato
 di farlo.

Egli in ciò risponde alla stima dei molti
 amici, che a Spalato i bocchesi contano, i

quali vengono onorati alla funzione anche da
 distinte signore; funzione assai divota, che
 commuove gli astanti sì col canto dell' inno
 dopo la messa, sì col suono del ballo di S.
 Trifone durante il bacio della reliquia all' al-
 tar maggiore e la benedizione della gola a
 quel della Madonna.

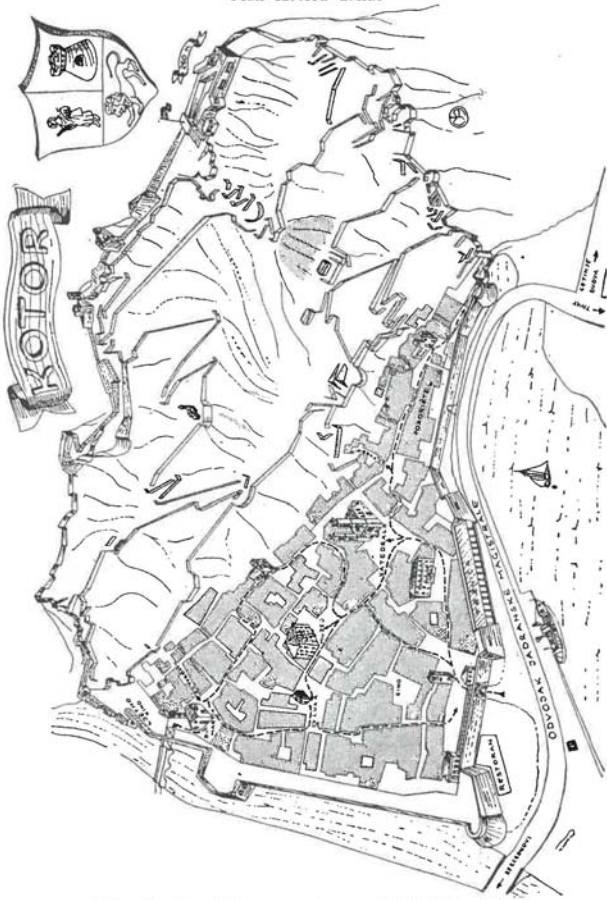
Ned è a maravigliarsi di tanta reciprocità
 di affetti: a Spalato è stabile una colonia di
 egregi bocchesi, segnatamente cattarini, la
 quale fuori di patria forse in verun paese ri-
 scontrasi così numerosa. Qui ci sono famiglie
 cattarine, che a Cattaro più non v' hanno: quali
 la Raffaelli, Nadali, Ziani, Laaza e Zarbarini.
 Ci son poi le famiglie Nicolich e Murvar: le
 signore Nadali in Fosco, Trechu in Derossi
 e la vedova Minatelli nata Savin; oltre la
 signora Obrodina nata Drusco, che ogni anno
 favorisce il quadro del Santo, preziosissimo
 lavoro greco, coperto con lamina d'argento.
 Nati a Cattaro poi ci son qui i figli e le fi-
 glie delle famiglie Mercossich, Glaxa, Costa,
 Bencovich, Stipanovich, Delso, due figli di
 Vincenzo Murvar e lo signore Bulat nata
 Lago, Bonamici nata Celligoi, Caraman nata
 Martazza. Aggiungansi i bocchesi Nichichie-
 vich, Dabovich, Radonicich, i professori Pe-
 tricevich e Simovich, lo signore Covacevich
 nata Comnenovich, Rubcich nata Valeri e le
 vedove Petrovich e D-franceschi, ambe nate
 Medio. Vengono poi i chierici al seminario: Ka-
 menarovich, Perussina, Milossevich e due Stiep-
 cevich; in fine gli oriundi bocchesi Verona,
 Pasinovich, Crisomali, contessa Alberti nata Bu-
 rovich e Paulovich nata Bojacovich, con altri
 ancora di più lontana derivazione e quei che
 avrò forse involontariamente ommesso.

Ringrazio quasi il poco informato corrispon-
 dente, d'avermi fornito occasione a far que-
 ste righe di grande patriottica soddisfazione.

prof. G. Zarbarini.

Plan Kotora danas

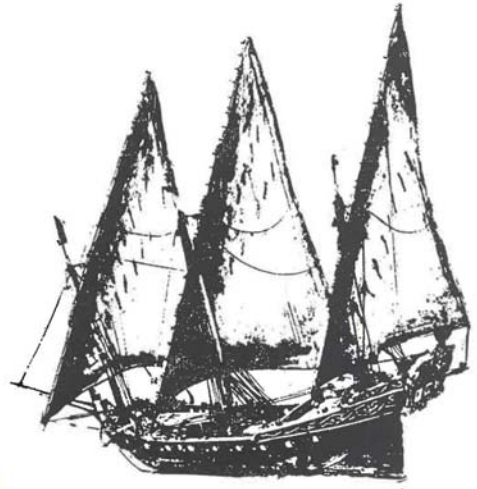
Izdavač: Bokeljska mornarica — Podružnica Split

Tisak: NITTP »Slobodna Dalmacija« — Split

809—1975

U SJAJU PLEMENITE TRADICIJE

Model bokeljskog šambeka, XVIII vijek
(Pomorski muzej, Kotor)

»ZADIVLJEN SAM SA VELIKOM I SLAVNOM PROŠLOŠĆU BOKE KOTORSKE I NJENIH SINOVA KOJI SU PRONIJELE SVOJOM SPOSOBNOŠĆU TU SLAVU SIROM SVIJETA».

15. V 1969. prilikom posjete Kotoru

TITO

VJEKOVNI KONTINUITET NARODNOG JEDINSTVA I POMORSKE SVIJESTI

Bokeljska mornarica, starodrevna organizacija Bokeljskih pomoraca, simbol je kontinuiteta slavenuskog i pomorskog duha prožetog humanitarnom i socijalnom djelatnošću i vjekovnom idejom bratstva i jedinstva jugoslavenskih naroda. Ona je jedno od najstarijih pomorskih udruženja i jedino u svijetu koje neprekidno živi 1166 godina. Prema živoj predaji njeno djelovanje zabilježeno je već 809. godine, a najstariji sačuvani statut je iz godine 1463.

Stoga i novi Statut obnovljene Bokeljske mornarice iz 1964. godine, u članu 5. sadrži i ove njene najvažnije zadatke:

... »da njeguje svijetle tradicije našeg pomorstva i slavnu historiju Bokeljske mornarice;

... da čuva i unapređuje bratstvo i jedinstvo Jugoslavije i da učvršćuje tekovine stvorene kroz Narodnooslobodilačku borbu i socijalističku revoluciju, budući da se u svojoj dugoj historiji temeljila na idejama bratstva i ujedinjena naših naroda» ...

A pjesma Kola Bokeljske mornarice, nastala šezdesetih godina prošlog stoljeća, očito i pod utjecajem rodoljubivih ideja Narodnog preporoda u Dalmaciji, sadrži i ove divne završne stihove, nadahnute plemenitim osjećajima narodnog jedinstva u bratskoj slozi i ljubavi:

*Ulježimo svi u kolo
Rukama ruke pružimo,
Pokažimo svim okolo
Da slogu bratsku vriježimo*

*Potvrdimo uz prigodu
I mi ko naši djedovi
Da u rodu — ne zaludu
Jedne smo majke sinovi*

Boka Kotorska — kolijevka drevnog pomorstva

Podadmiral Bokeljske mornarice, kap. Luka Milošević sa svojim časnicima i s oficirima NOV prigodom prve proslave u oslobodenom Kotoru 3. II 1945.

STOLJETNA POVEZANOST SPLITA I BOKE

Plemenitu tradiciju svoje starodrevne pomorske organizacije, Bokelji su posvuda, ma gdje se nalazili — kod kuće, na moru, u tudini — vjekovima gajili i prenosili s koljena na koljeno s rodoljubnim osjećajima ljubavi i privrženosti rodnoj grudi.

Kad je polovinom XIX stoljeća naše slavno brodarstvo na jedra počelo postepeno propadati da bi početkom ovog stoljeća konačno nestalo u naravnopravnoj utakmici s nadmoćnom silom parobroda, mnogi bokeljski pomorci su se, pod tadašnjom tuđinskom vladavinom, morali raseljavati u potrazi za poslom na tuđe brodove, a drugi su bili razmješteni po državnim i drugim službama duž čitavog našeg primorja.

Tako se i u Splitu sedamdesetih godina prošlog stoljeća našla znatna grupa od četrdesetak bokeljskih obitelji, ostajući u trajnoj osjećajnoj vezi i čežnji za svojim rodnim krajem. U želji da i ovdje iskazuju plemenite tradicije, oni su — kako je zabilježila tadašnja lokalna štampa — počeli i u Splitu proslavljati dan tisućugodišnjeg patrona bokeljske mornarice, sv. Tripuna, 3. II 1873. Ta se tradicija nastavila do danas na način koji odgovara našoj novoj društveno-političkoj stvarnosti.

Stotu godišnjicu toga značajnog događaja, mi Bokelji nastanjeni u Splitu, poštujući pozitivne tradicije naše svijetle prošlosti u duhu tekovina Narodnooslobodilačkog rata i socijalističke revolucije, nastavljajući prenositi vjekovnu ideju Bokeljske mornarice — socijalno-humanitarnu aktivnost i bratstvo i jedinstvo naših naroda — obilježili smo skromnim spomenom na tradicionalnoj Bokeljskoj večeri 9. II 1973.

U tome se, pored ostalog, ističe i više nego stoljetna bratska povezanost između gostoljubivog Splita i mile nam Boke.

Casnici Bokeljske mornarice iz Kotora, gosti jubilarne 100. godišnjice tradicionalne proslave u gostoljubivom gradu Splitu, 9. II 1973, s malim admiralom

Mornari gosti iz Kotora igraju tradicionalno Kolo Bokeljske mornarice na proslavi jubilarne 100. godišnjice, u Splitu 9. II 1973.

Svečana predaja Ordena zasluge za narod sa zlatnim vijencem, kojim je Bokeljska mornarica odlikovana u Podgoni 10. IX 1972. (Na slici: izaslanik maršala Tita, general-pukovnik Miloš Sumonja predaje Orden admiralu B. M. akad. dru Vladislavu Brajkoviću)

Odred Bokeljske mornarice, u Kotoru 1968. godine, prilikom proslave 50. godišnjice ustanka mornara austrougarskih ratnih brodova u Boki kotorskoj

Mali admiral Bokeljske mornarice u Splitu 1971

Kontinuitet plemenite tradicije: zagričaj mladih predstavnika drevne i nove naše mornarice

Gosti iz Boke na jubilarnoj Bokeljskoj večeri 1973. godine — mornar i djevojke iz Lastve u bokeljskoj narodnoj nošnji

**DVANAEST VJEKOVA
BOKELJSKE MORNARICE**
ZBORNİK RADOVA
Marija Saulačić

POVEZANOST BOKELJSKE MORNARICE SA SV. TRIPUNOM,
ZAŠTITNIKOM GRADA KOTORA

MARIJA SAULAČIĆ

Neraskidive su veze Bokeljske mornarice, tj. Bratovštine kotorskih pomoraca ili Kotsorske mornarice sa proslavama zaštitnika grada Kotora sv. Tripuna. Istorija grada Kotora je usko povezana sa istorijom crkve sv. Tripuna i istorijom Bokeljske mornarice. Ne može se zamisliti život i razvoj grada Kotora odvojeno od života i razvoja crkve sv. Tripuna i Bokeljske mornarice. Gradska vlast, crkva sv. Tripuna i Bokeljska mornarica tri su glavne komponente koje su kroz dugi niz stoljeća bila odlučujuće za život i razvoj grada Kotora.

Po tradiciji, već kod dolaska moćiju sv. Tripuna iz Male Azije u Kotor 13. januara 809. god., u gradu je nastalo veliko veselje kojom prilikom su kotorski mornari bijelim maramicama i igrom pozdravili dolazak jedrenjaka sa moćima sveca. Međutim, o nekom kontinuiranom postojanju mornarice ne može se s tvrdnjom govoriti.¹

Za vrijeme Mletačke republike (1420–1797), pored mnogih povlastica koje su olakšale pomorsku aktivnost Bratovštine pomoraca, Mletačka republika je potvrdila još ranije ustaljenu praksu da Bratovština prilikom proslave sv. Tripuna, zaštitnika grada, u kojoj je ona učestvovala u mornaričkim uniformama i pod oružjem, igrajući tom prilikom svoje tradicionalno kolo, preuzme za tri dana vlast u gradu, primajući tom prilikom od mletačkog rektora (kao i ranije od gradskog kneza) simbole vlasti: sablju, štap i ključeve gradskih vrata.

U alegatima priloženim prvom Statutu mornarice, tj. Bratovštine sv. Nikole mornara iz 1463. god.,² ove godine tiskanog u Kotoru, vidimo da mornarica snosi troškove bubnjara, trubača, stražara i ostale troškove oko svečanosti sv. Tripuna.

Takođe Statutom grada Kotora određuje se 17. januara 1417. god. ceremonijal za proslavu sv. Tripuna u kojem učestvuju i Mornarica. Po dokumentima možemo utvrditi da od polovine XVI st. Mornarica preuzima glavnu organizaciju proslave sv. Tripuna.

¹ Prof. G. Gelcich: *Storia documentata della Marinerezza bocchese, Ragusa 1889*, tj. dokument *Lezenda de Misser San Tryphon martire confalon et protector della citta de Catharo*.

² Statut bratovštine sv. Nikole mornara u Kotoru, Kotor 2009. – fototipsko izdanje, br. 6: „...tih novih 20 solada ići će za isplatu bubnjara velikih i malih bubnjeva, trubača, stražara i za ostale troškove oko svečanosti sv. Tripuna.”

Mletačka republika je osim toga poštivala Bratovštini ranije stečenu povlasticu, da prigodom tripundanskih svečanosti podnosi prijedloge za pomilovanje osuđenika. U alegatima Statuta su navedena i brojna dodjeljivanja oprosta od kazni povodom svečanosti sv. Tripuna. Ovakve prijedloge su mletačke vlasti skoro uvijek prihvale. Ove povlastice su doprinijele ugledu Kotorske mornarice i ostale su sve do pada Venecije 1797. god.

Glavni elementi učešća Mornarice u proslavi sv. Tripuna su bili: autonomni izbor članstva 13. januara (*cariche*), najavljivanje glavne svečanosti od strane „malog admirala“ 27. januara (*lode*), trodnevno preuzimanje izvršne vlasti u gradu 1. februara (grb, barjaci, ključevi grada i zatvora), pravo davanja azila i pravo predlaganja pomilovanja tokom tri dana prije i poslije Tripundana i 3 februara igranje Kola sv. Tripuna.³

Poslije pada Venecije i zauzimanja Boke od strane Austrije, zbog neprijateljskog stava istaknutih pripadnika Kotorske mornarice prema okupatoru, mornarici nije dozvoljeno nastavljanje bilo kakve djelatnosti.

Za vrijeme kratkotrajne ruske vladavine Bokom (mart 1809 – august 1807), Mornarica je ponovno nastavila svoju djelatnost. Poštovano je i prijašnje pravo pomilovanja zatvorenika za vrijeme tripundanskih svečanosti. Tada je veliki broj bokeljskih brodova pod ruskom zastavom, učestvovala u borbama protiv francuske flote.⁴

Zbog takvog odnosa Kotorskoj mornarici je odmah po zauzimanju Boke od strane Francuza 1811. god. zabranjen rad i donesena je odluka o njenom ukidanju.

Za vrijeme kratkotrajne vladavine Crnogorsko-bokeljske uprave (1813–1814) ponovno je uspostavljena Kotorska mornarica.

Iako kod druge okupacije Austrije nije bio dozvoljen rad Kotorske mornarice, od 1814. do 1817. bilo je dozvoljeno nekim bokeljskim pomorcima da u uniformama Mornarice učestvuju u proslavi patruna grada sv. Tripuna.

Kotorska mornarica je ponovno uspostavljena 1833 god. sa staleškim ali ne i vojničkim kompetencijama. Međutim, bilo joj je dozvoljeno da učestvuje vojnički postrojena i pod oružjem u ophodu gradom jedino prilikom tripundanskih svečanosti.

Poslije revolucionarnih zbivanja u Boki 1848. god. ponovno dolazi do ukidanja Kotorske mornarice. Nastojanjem Bokelja i crkvenih krugova mornarica je ponovno obnovljena 1859. god. Umjesto naziva Bratovštine kotorskih pomo-

³ Dr Miloš Milošević, *Proslava sv. Tripuna*, Kotor, 1995.

⁴ Ruski admiral Senjavin Dmitrij Nikolajevič (1763–1831), zapovjednik ruskih pomorskih oružanih snaga na sredozemnom moru protiv francuskih snaga u drugoj ratnoj ekspediciji protiv francuskih snaga (1805–07) osvaja Kotor.

Proslava sv. Tripuna uz učešće Mornarice

Srednjovjekovna galija

Mramorni sarkofag u kome su donesene moći sv. Tripuna

Canaletto, Venecija

Statut Mornarice

Statut grada Kotora

Galijun Republike Venecije (XVIII st.)

Beč (poč. XIX st.)

Ruski admiral Senjavin

Ruski admiralski brod

Francuski maršal Marmont

Kotorski novac iz vremena francuske okupacije

raca, tj. Kotsorske mornarice, osnovana je „Bokeljska mornarica“, sa punim nazivom „Plemenito tijelo Bokeljske mornarice“. Od onda učestvuje isključivo pod oružjem prilikom proslave Tripundana. Tako je od svojih ranijih funkcija zadržala samo onu koja je bila vezana za proslavu sv. Tripuna¹.

Dobročanin Pavao Kamenarović, pjesnik² i narodni zastupnik, je u doba preporoda 1871. god. predložio da Mornarica napravi Statut, koji je 1874. god. dostavljen Damatinskom namjesništvu na odobrenje. Ciljevi udruženja su po Statutu bili: da se u Bokeljima sačuva živom uspomenom na slavna dijela njihovih predaka i to sakupljajući se u dane nacionalnog praznika Bokelja sv. Tripuna 2. i 3. februara. Tada bi od Općine primala gradski stijeg sa likom sv. Tripuna i to svako put kada bi nastupala prema propisima Statuta.

Statutom su bila određena pravila svečanih nastupa, na održavanju pohvala (lode) od strane malog admirala, koje su morale biti izvedene na narodnom jeziku, na igranje kola Mornarice i na zvanice koje to igri moraju da prisustvuju.

Iako vlasti nisu odobrile predloženi Statut, on je za Mornaricu bio na snazi, jer se ona po njemu upravljala do donošenja novog Statuta plemenitog tijela Bokeljske mornarice 1934. god.

Po Statutu iz 1934. god. precizno su određene dužnosti i funkcije Bokeljske mornarice prigodom i za vrijeme trajanja proslave sv. Tripuna Mučenika, pokrovitelja grada i Mornarice.

Bokeljska mornarica je nastavila sa svojim radom do italijanske okupacije Boke 1941. god., kada je bila zabranjena.

Poslije oslobođenja 1944. god. Bokeljska mornarica nastupa u raznim narodnim manifestacijama, bez obzira na ranije statute po kojima je nastupala samo u određene dane, ali nije učestvovala u tripundanskim svečanostima.

Interesantan je član 2. novog Statuta Bokeljske mornarice usvojen 1964. godine: „Grb Bokeljske mornarice je crtež starog grada Kotora sa zidinama postavljenim na dlan desne ruke.“

Poslije 45 godina tradicija je obnovljena 1990. god., kada se zaigralo kolo 1182. put pred katedralom sv. Tripuna u čast zaštitnika Kotora i kotsorske biskupije.

Svečanost je po tradiciji započela sedmicu dana prije, tj. 27. januara, podizanjem stijega (bijela zastava sa likom sv. Tripuna) na lodi katedrale sv. Tri-

¹ Dr Slavko Mijušković, *Kotorska mornarica*.

² Napomena autora: Pavao Kamenarović je napisao tekst za kolo sa idejama narodnog preporoda: „Dan odvjetnika kotsorskog, braćo, veselo slavimo... igru začimno stogodnu... u ljubav se združimo... svete moći slavimo... mučeniku Tripunu pjevajmo pobožno... svi zajedno svi u kolo rukama ruke stisnimo... potvrdimo svim okolo da slogu bratsku ljubimo.“

puna i čitanjem loda od strane malog admirala, najavljujući nastupajuću svečanost. Mornarica je po tradiciji odavala počast stijegu.

Dana 2. februara naveče su za vrijeme svečane službe Božje, po tradiciji, ugledni građani pravoslavne i katoličke vjere kadili moći sveca, a mornari Bokeljske mornarice su čuvali počasnu stražu.

Na samu feštu 3. februara 1990. god. tačno u 10 sati bilo je svečano postrojavanje Mornarice pred katedralom, a časnik je podnio raport: „Gospodine majore (novi admiral nije bio još izabran), odred starodrevne bokeljske mornarice postrojen je u slavu Boga i sv. Tripuna.“ Nakon toga je kolovođa zatražio od biskupa blagoslov da može započeti igrati starodrevno kolo sv. Tripuna. Uz sviranje kotorske gradske glazbe odred bokeljske mornarice je zatim zaigrao kolo u čast sv. Tripuna. Nakon sv. mise u katedrali krenula je procesija ulicama grada sa svećevim moćima, a odred mornara bokeljske mornarice nosio je relikvije raznih svetaca postavljenih na katafalku. Kao i kroz mnogo stoljeća prije, od 1990. god. učešće Bokeljske mornarice ponovno uveličava feštu patrona grada sv. Tripuna.

U XII figuri Kola, koje se danas pleše oko predstavnika crkve i države, u srednjem vijeku je bila igra u crkvi oko moćiju sv. Tripuna.

U posljednjem Statutu Bokeljske mornarice Kotor iz 2004. god., članom 6.1. se propisuje da „Glavni odred Bokeljske mornarice nastupa: na gradskim svečanostima Sv. Tripuna u Kotoru.“

Na taj način se dvaneststoljetna tradicija povezanosti Kotorske, tj. Bokeljske mornarice i proslave patrona grada sv. Tripuna nastavlja.

Re z i m e

Neraskidive su veze Bokeljske mornarice, tj. Bratovštine kotorskih pomoraca ili Kotorske mornarice, sa proslavama zaštitnika grada Kotora sv. Tripuna. Istorija grada Kotora je usko povezana sa istorijom crkve sv. Tripuna i istorijom Bokeljske mornarice. Gradska vlast, crkva sv. Tripuna i Bokeljska mornarica tri su glavne komponente koje su kroz dugi niz stoljeća bile odlučujuće za život i razvoj grada Kotora. Po tradiciji već kod dolaska moćiju sv. Tripuna iz Male Azije u Kotor 13. januara 809. god., kotorski mornari su bijelim maramicama i igrom pozdravili dolazak jedrenjaka sa moćima sveca. Za vrijeme Mletačke republike Bratovština je imala povlasticu, da prigodom tripundanskih svečanosti vrši tri dana apsolutnu vlast u gradu i podnosi prijedloge za pomilovanje osuđenika. Mornarica se brinula o proslavi patrona grada sv. Tripuna, a mnogobrojne povlastice su doprinijele ugledu Kotorske mornarice i ostale su sve do pada Venecije 1797. god. Za vrijeme prve austrijske okupacije Bokeljska mornarica je

Stari put za Crnu Goru

Panorama Kotora na kojoj se vidi stari put za Crnu Goru

Odred mornara Bokeljske mornarice

Grb Austrougarske monarhije

Pavao Kamenarović

Bark „Nemirna“, posljednji bokeljski jedrenjak

Stari Kotor – pristanište

Stari Kotor – sat kula

Admiral Brajković sa časnicima

◀ Statut Bokeljske mornarice iz 1934. god.

Obnovljena proslava sv. Tripuna

Admiral dr. Miloš Milošević vrši smotru na proslavi sv. Tripuna

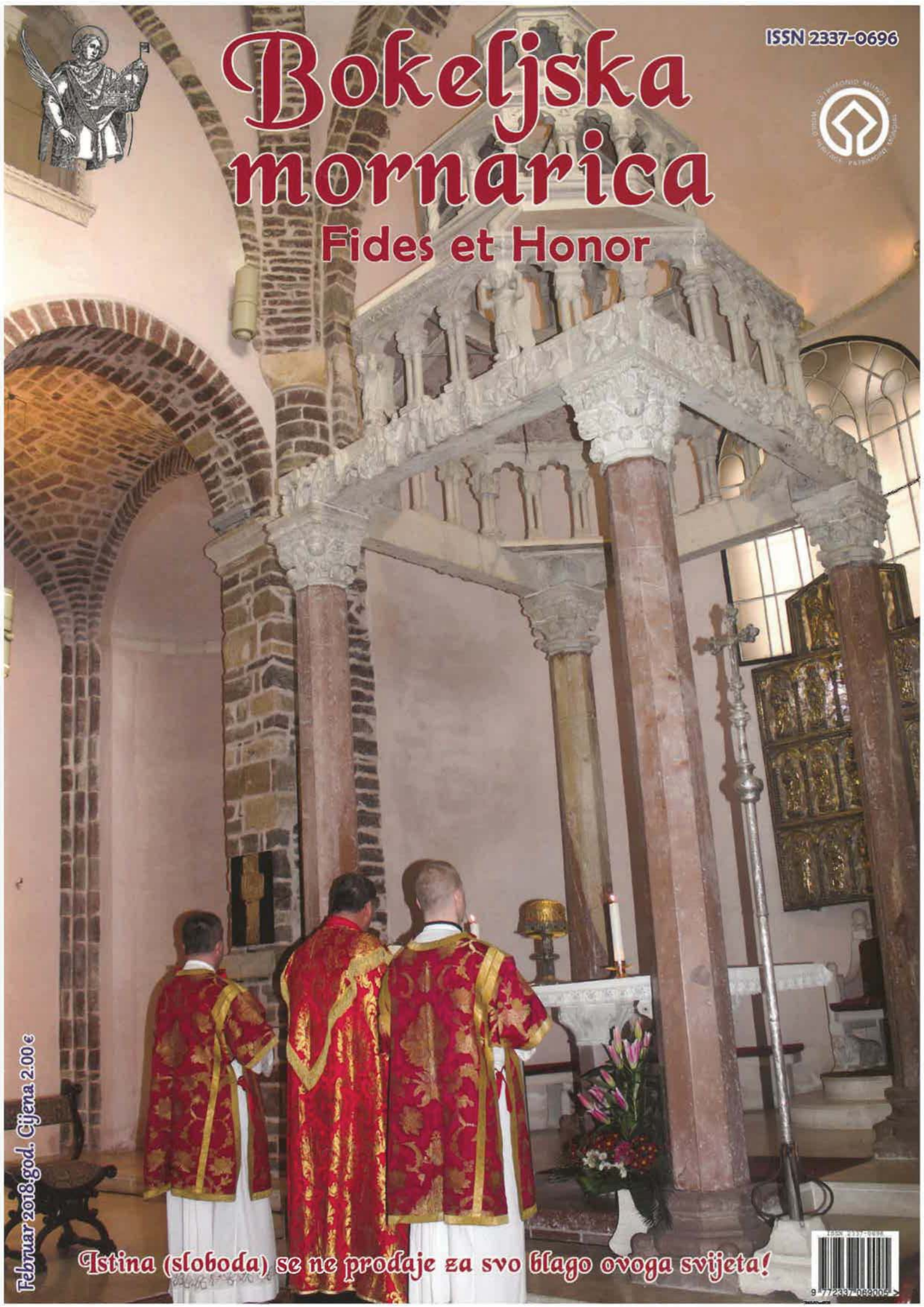
ukinuta, pa zatim za kratkotrajne vladavine Rusa obnovljena, pa za okupacije Francuza opet ukinuta i zatim obnovljena za vrijeme Austrije nastojanjem Bokelja i crkvenih krugova 1859. god. Umjesto naziva Bratovštine kotorskih pomoraca, tj. Kotsorske mornarice, osnovana je „Bokeljska mornarica“, sa punim nazivom „Plemenito tijelo Bokeljske mornarice“. Od onda učestvuje isključivo pod oružjem prilikom proslave Tripundana.

Po novom Statutu iz 1934. god. precizno su određene dužnosti i funkcije Bokeljske mornarice prigodom i za vrijeme trajanja proslave sv. Tripuna Mučenika, pokrovitelja grada i Mornarice. Poslije drugog svjetskog rata mornarica nije sve do 1990 god. učestvovala u proslavama patruna grada sv. Tripuna, kada je obnovljena tradicija koja traje do danas.

Bokeljska mornarica

Fides et Honor

Februar 2018. god. Cijena 2.00 €

istina (sloboda) se ne prodaje za svo blago ovoga svijeta!

Sv. Tripun u Kotoru - 1200 godina

Zajedničko izdanje prigodnih poštanskih maraka Hrvatske pošte i Pošte Crne Gore

PRIGODNE POŠTANSKE MARKE SV. TRIPUN – 1200 GODINA U KOTORU

Motivi: Na prvoj marki (naslovnica prospekta, lijevo) lik sv. Tripuna iz Statuta i zakona Grada Kotora, Venecija, 1616., Istarski arhiv Kotor; na drugoj marki (naslovnica prospekta, desno) fotografija lika sv. Tripuna sa središnje oltarne pale kotorske prvostolnice, 1440. Autor fotografije je kotorski fotograf Stefan Kordić.

Autori: Ana Matić, grafička dizajnerica iz Podgorice, Crna Gora, (autorica prve marke); Hrvoje Šercar, grafički dizajner iz Zagreba (autor druge marke)

Izdane su dvije poštanske marke u zajedničkom arku od 20 maraka, a izdana je i prigodna omotnica prvoga dana (FDC). Hrvatska pošta izdala je ove prigodne poštanske marke kao zajedničko izdanje s Poštom Crne Gore.

Stari europski gradovi, posebice oni srednjovjekovni i sredozemni, osobito se ponose svojim svetocima zaštitnicima, čuvarima i jancima njihova identiteta. Njihov se lik često nalazi na mjestima od najvećega simboličkog značenja, a prikazivani su uglavnom kako u svojoj ruci drže maketu grada koji ih posebno slavi, a za koji se oni – zauzvrat – brinu i potpomažu ga svojim zagovorom na nebesima. Takav je slučaj i s gradom Kotorom te njegovim odnosom prema svetom Tripunu, kojemu je posvećena mjesna prvostolnica i koji je shvaćen kao ključan čimbenik komunalne samosvijesti.

Kotorani su davno došli u posjed relikvija svetoga Tripuna. Početkom 9. stoljeća (809.) kupili su ih od mletačkih trgovaca. Posmrtni ostatci kršćanskih mučenika bili su dragocjeni, i svaki je grad nastojao steći što više posvećenih tragova, a znalo se i ratovati zbog njih, krasti i otimati "moći" svetaca koji su bili iznimno poštovani i popularni. Za svetoga Tripuna (lat. *Tryphon*) nemamo pouzdanih podataka o razdoblju njegova življenja i djelovanja, a prema nekim prastarim aktima bio je proganjen za rimskog cara Decija (sredinom 3. stoljeća poslije Krista) i – zajedno s Respicijem – mučen u Niceji. Prikazivan je kao mladić s mučeničkom palmom u ruci i sa sredstvom svoje egzekucije – kamenom. Inače se smatra i zaštitnikom vrtlara jer je, prema legendi, tijekom mučenja primio krunu okićenu cvijećem, koju mu je prinio anđeo u trenutku preminuća. Osim u Kotoru posebno je čašćen u Arlesu, u francuskoj Provansu.

Kad su Kotorani dobili Tripunove kosti lubanje i ruke, odmah su ih dali okovati u srebrne moćnike – relikvijare. U riznici prvostolnice i danas se čuvaju ti predmeti, istina u inačici izrađenoj u razdoblju gotike, kad je grad bio nadaleko poznat po svojim zlatarima. U jednom je času istodobno djelovalo čak četrnaest zlatarskih radionica koje su svoje proizvode izvezile diljem Sredozemlja.

Prikaz svetca na prvoj poštanskoj marki potječe iz Statuta i zakona Grada Kotora iz 1616. godine, a prikaz svetca na drugoj marki sa srebrne oltarne pale iz upravo njemu posvećene prvostolnice. Središnji dio toga srebrnog poliptiha, s prikazom Krista Pantokratora, izveo je 1440. majstor Hans iz Basela, dok su pobočne likove – među njima i svetog Tripuna – radili domaći majstori, među kojima poimence znamo za Marina Adamova. Premda je prikaz grada u desnoj ruci svetoga Tripuna stiliziran, dovoljno elemenata upućuje na to da je morao nastati poznavanjem grada iz neposrednoga viđenja.

Prema rimskom kalendaru svetčev se blagdan slavio 10. studenoga, a u Kotoru se tradicionalno obilježava 3. veljače. S obzirom na to da je riječ o prvom idućem danu nakon proslave svetoga Vlaha u Dubrovniku, neizbježno nam se nameće usporedba uloge tih dvaju svetaca u pučkoj imaginaciji i njihovoj društvenoj funkciji u svojim sredinama. Koliko su Kotorani bili identificirani sa svetim Tripunom, najbolje se vidi iz Držičevih komedija, a tradiciju je najpotpunije – kroz osamsto godina – održavala Bokeljska mornarica, koja na "Tripunđan" izvodi svoje glasovito "Kolo". Izdavanjem poštanske marke odati se zaslužena počast jednom od simbola religijskoga i kulturnoga "dugog trajanja".

Tonko Maroević

Veličina: 29.82 x 35.50 mm
Papir: bijeli, 102 g, gumirani
Zupčanje, češljasto: 14
Vrijednost: 3.50 kn po motivu

Tisak: Višebojni *offsetni* tisak (s dodatkom zlatne i srebrne boje), ZRINSKI d.d., Čakovec
Naklada: 100.000 po motivu
Datum izdanja: 3. 2. 2009.

Sv. Tripun u Kotoru - 1200 godina

Zajedničko izdanje prigodnih poštanskih maraka
Hrvatske pošte i Pošte Crne Gore

U VI tomu zbirke «Instrumentum Sacrum» naveden je latinski dokument «Instrumentum corporis nostri gloriosi gonfalonis...» datiran sa 13. januar 809, u kojem su iznijeti detaljno svi događaji povodom prenosa relikvija mučenika Tripuna i datog otkupa mletačkim trgovcima od strane Andreacija Saracenisia od 300 rimskih solida.

Nauka je veoma kritična prema tom dokumentu, ali i u arheološkim istraživanjima krajem XIX vijeka, pronađen je kameni sarkofag sa natpisom kotorskog gradanina Andreacija Saracenisia i žene mu Marije. On je po otkupu relikvija sagradio prvu crkvu u čast mučenika Tripuna početkom IX v. koju spominje car-istoričar Konstantin Porfirogenet. Temelji ove crkve otkriveni su u arheološkim istraživanjima poslije katastrofalnog potresa 1979. godine. Osim ovoga sačuvan je i dio oltarske pregrade iz IX v. na kojemu je latinski natpis koji spominje biskupa Ivana i navodi dataciju od 13. januara 809. godine.

Na osnovu svega toga istorijski je sasvim utemeljeno i sigurno da Kotor već 1200 godina čuva i časti relikvije maloazijskog mučenika Tripuna.

Prof. dr Miloš Milošević

Hrvatska pošta i Pošta Crne Gore zajedno obilježavaju jubilej - 1200 godina prenosa relikvija Sv. Tripuna u Kotor - prigodnim izdavanjem poštanskih maraka čiji su autori Ana Matić i Hrvoje Šercar.

Kotoranka
specialno izdanje

Bokeljska Mornarica

Fides et Honor

Impressum

Osnivač i izdavač
Centar za evropske jezike
"Lingua"-Kotor
Tabačina 572, 85330 Kotor

Izvršni direktor:
Andro Saulačić
andro@t-com.me

Glavna urednica:
Martina Saulačić Lompar
martina_saulacic@yahoo.com
067/608 833

Uredništvo:
Marija Saulačić
Andro Saulačić
Martina Saulačić Lompar

Grafičko oblikovanje i prelom teksta:
TS Design - Kotor
tsdizajn.office@gmail.com
Tomislav Saulačić
Jelena Maslovar

Fotografije:
Andro i Tomislav Saulačić
arhiva izdavača

Publikacija izlazi u tiražu
od 500 kom.

CIP - Каталогизacija у публикацији
Национална библиотека Црне Горе, Цетиње

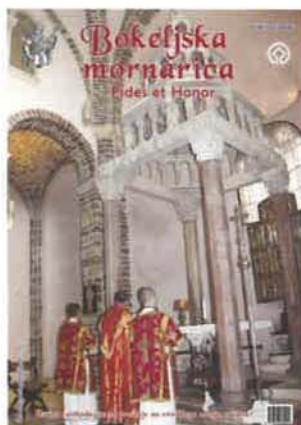

Foto: A. Saulačić

Drage Kotoranke, Kotorani,
i svi Bokelji, diljem svijeta.
Zadnja dva mjeseca razbuktala se polemika oko Bokeljske mornarice. Tko se ne bi ponosio tom slavnom tradicijom pomorske organizacije duge XII stoljeća, jedinstvene u svijetu. Sve je krenulo sastavljanjem nominacionog formulara-dosijea za upis Bokeljske mornarice- Kotor u Reprezentativnu listu nematerijalne kulturne svjetske baštine UNESCO-a. **Dosije ne počiva na povijesnoj, niti na današnjoj istini.** Bokeljska mornarica je dio katoličke kulture, i kulturna baština Bokelja, prvenstveno bokeljskih Hrvata. Prigodom 1200 god. katedrale sv. Tripuna u Kotoru i 1200 god. Bokeljske mornarice, izdato je zajedničko izdanje prigodnih poštanskih maraka Hrvatske pošte i Pošte Crne Gore. Tako i sada treba da nominacija bude zajednička Crne Gore i Republike Hrvatske.

SADRŽAJ

4. Nominacija Bokeljske mornarice u listu svjetske baštine UNESCO-a
5. Poslaničko pitanje A. Vuksanovića i odgovor presj. vlade D. Markovića
7. Otvoreno pismo predsjedniku Vlade CG - prof. pov. Marije Saulačić
10. Božić u Ciboni - "Potomci smo bokeljskih Hrvata"
11. Izjava sedam hrvatskih Udruga iz Boke kotorske
12. Saopštenje Admiralata i Upravnog odbora Bokeljske Mornarice
14. Otvoreno pismo Admiralatu i UO BM prof.povj. Marije i Andra Saulačić-a
18. Otvoreno pismo Admiralatu i UO BM ing brod. Andra Saulačić-a
20. Znanstveno-stručni skup "Bokeljska mornarica i kolo sv Tripuna" - Zagreb
21. Biskupski Ordinarijat-Kotor "Bokeljska mornarica je dio katoličke kulture"

UVODNA RIJEČ

S poštovanjem,
Martina Saulačić Lompar

Kako to da je "nezamislivo pomisliti na kulturni identitet Crne Gore bez slike kola Bokeljske mornarice ispred katedrale sv. Tripuna", a u školama od prvog razreda osnovne škole do četvrtog razreda gimnazije se ne uči ama baš ništa o Bokeljskoj Mornarici? Napisano je preko stotinu knjiga i tisuće članaka o bogatoj povijesti Kotora i Boke kotorske, a u školi se također ne uči skoro ništa. Samo se ovlaš spominje u cijelom školovanju i ne znam da li bi sve moglo stati na jednu stranicu udžbenika. Ako se Crna Gora ponosi Bokeljskom mornaricom, onda u udžbenicima mora biti zastupljena Bokeljska mornarica i povijest Boke kotorske na adekvatan način. Sobzirom da je sv. Tripun, svetac jedinstvene crkve, **predlažemo da se dan proslave sv. Tripuna 3. februara, proglasi neradnim danom za Općine Kotor, Tivat i Herceg-Novi.**

NOMINACIJA BOKELJSKE MORNARICE-KOTOR, U REPREZENTATIVNU LISTU NEMATERIJALNE KULTURNE SVJETSKJE BAŠTINE UNESCO-a NOMINACIONI FORMULAR NIJE VALIDAN-POLEMIKA

Sredinom novembra mjeseca 2017 god. održan je sastanak u prostorijama Bokeljske mornarice Kotor, na kojemu je uz članove Bokeljske mornarice bila prisutna i šefica - sekretarka Crnogorske nacionalne komisije za UNESCO (kancelarija za UNESCO) g-đa Milica Nikolić, sa saradnicima. Dolaskom u prostorije svi članovi Bokeljske mornarice su dobili popunjen formular za nominaciju Bokeljske mornarice u Reprezentativnu listu nematerijalne kulturne svjetske baštine, sa mogućim upisom u roku do 31. marta 2018 god. Članovi Bokeljske mornarice su trebali dati svoje mišljenje na sadržaj formulara od 17 stranica. Komisija je radila na njemu nekoliko mjeseci, a članovi su trebali dati primjedbe u kratkom vremenu na samom sastanku. Većina se pobunila, pa je data pauza od 15 min? Iako to nije bilo dovoljno, brzim pregledom nekoliko članova je ustanovilo da formular nije validan, jer su prešućene bitne istine, a izrečene mnoge neistine. Nakon toga uslijedile su rasprave prvo u Crnogorskoj skupštini, pa u Hrvatskom saboru, zatim je data izjava Admirala i Upravnog odbora Bokeljske mornarice, a onda je uslijedila reakcija na obje izjave. Nakon toga je u Zagrebu 19.01.2018. održan Znanstveno-stručni skup o Bokeljskoj mornarici, i na kraju se oglasio Biskupski ordinirijjat - Kotor. Prenosimo u cjelosti tok rasprave.

Saborski zastupnik Mosta nezavisnih lista Marko Vučetić u Hrvatskom saboru:

Predsjedniče Hrvatskog sabora, poštovane kolegice i kolege zastupnici, uvaženi članovi hrvatske bratovštine Bokeljske mornarice. Nemam običaj čitati ali ovaj put to u istinu moram kako bih demonstrirao da su ljudi bića riječi i bića koja se mogu nastaniti u kontinuitetu onoga što je dobro. Mi danas imamo u vidu biološkog organizma prisutne članove hrvatske bratovštine Bokeljske mornarice i u vidu njihove biologije imamo otpor onome što im slijedi, a to je pokušaj da ono zbog čega vrijedi živjeti, a to su ciljevi koje neko postavlja da se izbrišu. Onaj trenutak u kojem su se i zbog čega su se okupili danas i došli u hrvatski sabor pripadnici članovi bratovštine Bokeljske mornarice uistinu je dramatičan.

To je trenutak u kojemu se pokušava čovjeka otrgnuti od onoga što je bitno, a to je od njegove duhovnosti i kulture. Počeo je jedan skandalozan proces u Crnoj Gori, a to je proces da se obilježavanje kola sv. Tripuna, tripundanske svečanosti i hrvatske bratovštine Bokeljske mornarice da se Bokeljska mornarica otrgne upravo od onoga što je njoj pripadajuće, a to je kolo sv. Tripuna i hrvatska tradicija. Crna Gora je odpočela sa procesom uvrštavanja Bokeljske mornarice na UNESCO-vu listu nematerijalne kulturne baštine, ali na način da se negira ovaj bitni hrvatski identitet Bokeljske mornarice i kola sv. Tripuna. Ovo je za hrvatski sabor, za hrvatsku kulturu, za univerzalnu kulturu, i univerzalnu istinu dramatičan trenutak preko kojega mi ne smijemo preći i to je dramatičan trenutak koji obvezuje sve izabrane zastupnike ovog hrvatskog sabora da se odupremo tim pokušajima. Od 809 godine je započelo nešto, kulturno, univerzalno i svjetsko u Boki. Danas u 2017 i 2018 godini i nadalje prijeti nam opasnost da nestane to hrvatsko, ako nestane to hrvatsko ujedno nestaje i to kulturno nestaje univerzalno i nestaje i ono istinito, ali svaki nestanak je nestanak koji se odigrava pred očima svjedoka. Mi hrvatski zastupnici ne smijemo biti svjedoci koje će dovesti do toga, da ono što je vrijedno, da ono zbog čega vrijedi živjeti, da ono zbog čega možemo živjeti u kontinuitetu ljudskih bića koja imaju određena obilježja, to su obilježja kulture, jezika, nacije i to su obilježja koja mi moramo nadilaziti, ali ih nismo zaboraviti. 2017. godine i ono zbog čega su se okupili pripadnici hrvatske bratovštine Bokeljske mornarice 809 je upravo poziv, čin i vapaj da ne dopustimo da ono što je kulturno bude sad političkom voljom ili nekim drugim namjerama zanas uistinu nebitnim da bude prebrisano i da izgubi svoj identitet i da prestane postojati u povijesnom, kulturnom i nacionalnom smislu kao ono što pripada Hrvatima u Boki kotorskoj.

Hrvati iz Boke kotorske i članovi ove naše bratovštine od nas traže da ih primjetimo, da ih primjetimo kao oni koji pripadaju i nama i Crnoj Gori i univerzalnoj kulturi. Crna Gora odpočinje sa procesima zaborava Hrvata u Boki kotorskoj, zaborava kulture i zaborava one univerzalnosti. Hoćemo li mi kao zastupnici hrvatskog sabora pristati na to i biti na strani onih koji šute i onih koji zaboravljaju i oni koji ljudskost svode na relikvije o odnosu prema nematerijalnoj baštini u Boki kotorskoj. Zbog svega ovoga ja danas ne mogu biti na glasovanju jer obveza svih onih birača koji su me izabrali, znaju da pripadam onima koji se bore za kulturno, koji ne isključuju i koji znaju ono zbog čega vrijedi živjeti, a to su pripadnici ove bratovštine i vrijeme ću provesti s njima. Zahvaljujem se.

Poslaničko pitanje u skupštini Crne Gore predstavnika Hrvatske građanske inicijative Adrijana Vuksanovića predsjedniku vlade Crne Gore Dušku Markoviću

Poslanik Adrijan Vuksanović:

20.12.2017.

Poštovani predsjedniče Skupštine, poštovani predsjedniče Vlade uvaženi g-dine Markoviću sa ministrima, poštovane dame i gospodo. Želim upitati uvaženog premijera za komentar na činjenicu i saznanja koja imamo da Ministarstvo kulture Crne Gore želi kandidirati Bokeljsku mornaricu na UNESCO-vu listi nematerijalne kulturne baštine, pri tome prešućujući kult sv. Tripuna za kojeg je Bokeljska mornarica neraskidivo vezana i iz kojeg je uostalom i nastala i prešućujući ime hrvatskog naroda koji su dali u stvaranju te institucije nemjerljiv i dominantan doprinos. Hvala.

Predsjednik Vlade CG Duško Marković:

U cilju upoznavanja šire crnogorske javnosti sa ovim pitanjem dozvolite da najprije podsjetim da je Bokeljska mornarica jedna od reprezentativnih kulturnih dobara CG koja je od 2013 upisom u Registar kulturnih dobara Crne Gore postala zaštićeno kulturno dobro od nacionalnog značaja. Ujedno riječ je o jednom od najkompleksnijih kulturnih dobara čija je tradicija duga preko 12 vjekova, a koja je u sebi objedinjuje različite aspekte nematerijalnog naslijeđa. Tradicionalnu organizaciju sa preciznim ustrojstvom i podjelom činova, stare zanate u pogledu izrade održavanja i ukrašavanja nošnji i oružja kolo Bokeljske mornarice uz pisanu muzičko-scensku izvedbu trg sv. Tripuna i ostale prostore starog grada, tradicionalni jezik i mnoge druge.

Posjećam i da UNESCO-va konvencija o zaštiti i očuvanju nematerijalnog kulturnog naslijeđa kao i zakon o zaštiti kulturnih dobara koji se bavio nematerijalnim naslijeđem, ističe upravo značaj lokalne zajednice za očuvanje nematerijalnog naslijeđa. Crna Gora kao država koja baštini multikulturalnost kao osnovnu vrijednost svoje cjelokupno naslijeđe tretira integralno ne dijeleći ga prema nacionalnoj pripadnosti, jer je riječ o kulturnim vrijednostima koje pripadaju građanima i cijelom društvu sa kojima svako ima pravo da se identifikuje. Nadalje nakon kandidature za UNESCO-ovo kulturno dobro pripadaće i svim građanima svijeta, pa je prisvajanje od bilo koje strane izlišno. Tim prije što je Bokeljska mornarica kulturno dobro koje je starije od pojave nacionalnih država na Balkanu, te predstavlja naslijeđe koje uprkos brojnim društveno istorijskim okolnostima i kulturnim uticajima. Takođe podsjećam da je riječ o tradicionalnoj vojno-pomorskoj organizaciji čije članstvo nije bilo niti je danas nacionalno ograničeno. Naprotiv jedna od suštinskih vrijednosti BM je njena otvorenost, nadnacionalnost te njena tradicija koja se sastoji u promociji mira, jednakosti, međukulturnog sklada i tolerancije. Treba naglasiti da je BM održala lokalna zajednica Boke kotorske prenosivši je sa generacije na generaciju i svjedočeći o istorijskim i simboličkim vrijednostima mirnodopskog pomorstva u Boki kotorskoj. Polazeći od činjenice da je čuvar vrijednosti BM lokalna zajednica koja je rješenjem o upisu u odgovarajući registar prepoznata kao nosioc ovog kulturnog dobra Ministarstvo kulture je u pripremi ovog nominacionog dosijea od samog početka aktivno uključilo samu organizaciju koja čuva tradiciju BM. Dakle cjelokupan proces pripreme prijavnog teksta sproveden je u saradnji predstavnika Ministarstva kulture, Uprave za zaštitu kulturnih dobara i Bokeljske mornarice.

Drug Tito vrši smotru glavnog odreda Bokeljske Mornarice na Trgu oktobarske revolucije (Trg od Oružja) u Kotoru

Presjednik Presjedništva SR Crne Gore, narodni heroj Veljko Milatović u Kotoru 1983.god obilazi odred Bokeljske Mornarice

Posebno je važno istaći da je u okviru pripreme teksta i to nedavno tokom prošlog mjeseca održana i skupština organizacije kojom je detaljno reprezentovan i finalno usaglašen tekst nominacionog dosijea.

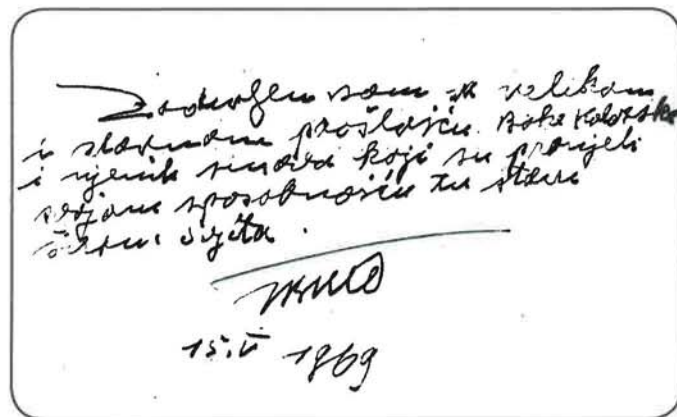
Kolo Bokeljske mornarice tradicionalno se izvodi raznim prigodama: na dan sv. Tripuna, na dan Bokeljske mornarice, te na dan oslobođenja grada Kotora, Tivta i Herceg-Novog. Dodatno je u toku istorije zabilježena, a i danas postoji snažna veza BM i njene matice grada Kotora. Kolo Bokeljske mornarice igra se u kotorskom starom gradu, koji i sam predstavlja jedno od najreprezentativnijih kulturnih dobara Crne Gore sa međunarodnim značajem i dvojakom UNESCO-voim zaštitom. Činjenica određene simboličke pripadnosti u jednom takvom gradu daje posebnu vrijednost i samom kulturnom dobru. Nezamislivo je pomisliti na kulturni identitet Crne Gore bez slike kola Bokeljske mornarice ispred katedrale sv. Tripuna ili na Trgu od oružja. Globalno prepoznatljiv segment ovog nematerijalnog dobra Kolo nas upućuje na neraskidive veze sa prostorom, odnosno posebnim lokalitetima starog grada. Na kraju dijeleći zadovoljstvo što sam kroz pripremu ovog odgovora poslije dugo vremena posjetio na neprolazne vrijednosti ovog kulturnog dobra, želim da saopštim da je Bokeljska mornarica čvrsto utkana u temelje crnogorske državnosti i predstavlja suštinski dio naše zajedničke prepoznatljivosti i lokalne i nacionalne i međunarodne. Ipak i kao dio odgovora na Vaše pitanje želim jasno da vam saopštim da se u tekstu nominacionog dosijea ne spominje ni jedan narod pa nema razloga da se ovako važnom zahtjevu kakav je nominacioni dosije daju ili nameću sadržaji koji će predstavljati opterećenje za sam proces odlučivanja i potvrđivanja.

Replika poslanika Adrijana Vuksanovića

Poslanik Adrijan Vuksanović: Bokeljska mornarica je zajedničko dobro svih nas. Kultura nije nikakvi problem, kultura uvijek objedinjuje. Problem je nekultura. Onaj koji hoće da izbriše ima hrvatskog naroda iz BM taj nije prijatelj ni Crne Gore ni Hrvata ni Crnogoraca. Taj koji to radi je protivnik multinacionalne Crne Gore. Ako nam uzmete BM to znači da Hrvati ne postoje, jer nismo se mi jučer tu pojavili. To predstavlja kontinuitet od milenijuma. Znam ja da je BM starija od stvaranja nacionalnih država u suvremenom smislu, ali onda ako bi primjenili taj princip onda ništa što smo stvorili prije 19. st. i stvaranja nacija u savremenom smislu ne bi mogli označiti kao nacionalno. Onda bi to isto mogli reći za Cetinjski manastir i za druge neke značajne objekte. U Hrvatskoj postoji pet podružnica BM i u Hr ima više članova BM nego što ih ima u samoj CG, a to su isti oni Hrvati koji su otišli iz Boke kotorske i odnijeli sa sobom svoje običaje, tradiciju i jezik i u svojoj svijesti odnijeli i Bokeljsku mornaricu. I tamo plešu to kolo. Stoga Bokeljska mornarica je kulturno dobro Crne Gore sa kojim Crna Gora treba da se ponosi i nama Hrvatima je radost što smo i na taj način obogatili CG ali ne da se prešućuje kult sv. Tripuna iz kojeg je Bokeljska mornarica nastala i da se prešućuje narod koji je dominantno stvarao, baštini i baštini tu značajnu instituciju i nama je drago da se Crna Gora ponosi sa tim kulturnim blagom, ali nam nije drago i revoltira nas ako neko zaobilazi naše ime, a naravno da sve nacije i narodi treba da učestvuju u nečemu što je kulturno dobro. Ne postoji sukob kultura nego sukob nekultura, kultura nas uvijek objedinjuje i BM treba da bude jak faktor koji dodatno ojačava crnogorski i hrvatski narod.

Narodni heroj Mašo Brguljan, Pavo i Mato Petrović, 1935. god.

Titov tekst iz "knjige utisaka" - Pomorskog muzeja u Kotoru

Prof. dr. Vladislav Brajković, admiral Bokeljske mornarice, 1966. god.

Drug Tito na balkonu Pomorskog muzeja gleda igru kola sv. Tripuna

BOKELJSKA MORNARICA JE OD 809 god. PA DO DANAS (sa kraćim prekidima) KROZ XII STOLJEĆA BILA VEZANA ZA KATOLIKE BOKE KOTORSKE I SLAVLJENJE SV.TRIPUNA

OTVORENO PISMO

Kotor, 20.12.2017

Predsjedniku Vlade CG g-dinu Dušku Markoviću

Zastupnik Hrvatske građanske inicijative u Skupštini Crne Gore, g-din Adrijan Vuksanović, u okviru Premijerskog sata 20.12.2017.god., postavio Vam je pitanje vezano za prešućivanje Hrvata i njihovog doprinosa u stvaranju i očuvanju Bokeljske mornarice.

Poštovani predsjedniče Vlade, dozvolite mi da na Vaš odgovor reagiram. Bilo bi potpuno neobjektivno sagledavati milenijumsku tradiciju Bokeljske mornarice u nekim zadatim i danas aktualnim nacionalnim ili administrativnim okvirima. Ona je prvenstveno Kulturna baština Bokelja i Boke kotorske, koja je od drugog svj.rata u sastavu republike Crne Gore. Ona predstavlja i značajnu kulturološku poveznicu Crne Gore i Hrvatske, u sadašnjem trenutku pristupanja Crne Gore u Evropsku uniju. Ona se nalazi na tlu današnje Crne Gore koju poštujemo i za čiju suverenost smo dali pun doprinos.

U Vašem govoru ste spomenuli da "kolo sv.Tripuna upućuje na neraskidive njegove veze sa prostorom odnosno posebnim lokalitetima staroga grada". Poštovani g-dine predsjedniče moram Vas upoznati da kolo ne upućuje ne neraskidive veze sa prostorom, nego na neraskidive veze sa štovanjem zaštitnika grada sv.Tripuna-mučenika kroz svih XII st. u čiju se čast igra. U to su se mogli uvjeriti svojim prisustvom zadnjih godina najveći zvaničnici

Crne Gore. Kao što je poznato Bokeljska mornarica Kotor je memorijalna organizacija, koja je izvorno utemeljena kao najstarija bratovština pomoraca na Jadranu i jedna od najstarijih na svijetu. Prema tradiciji i historijskim indicijama osnovana je 809 god., kada su kotorski pomorci preuzeli relikvije sv.Tripuna jednog od prvih kršćanskih mučenika porijeklom iz Kampsade u Maloj Aziji u Kotoru i kasnije ga proglasili zaštitnikom grada. Lik sv.Tripuna sa ponosom je istican na zastavama bokeljskih jedrenjaka, utisnut je na kotorskom novcu, a umjetnici su ga u svojim djelima prikazivali na mnogobrojnim mramornim skulpturama, slikama, freskama, pozlaćenju pali, ciborijumu, a nalazi se i u grbu grada Kotora (sv.Tripun, zidine i lav). Koterski grb poručuje da Kotor štite njegov zaštitnik sv.Tripun, jake zidine i hrabrost njegovih stanovnika. Bokeljska mornarica je prošla kroz mnoge transformacije u XII stoljeća od humanitarne, vojne pa sve do memorijalne organizacije kakva je danas. U svojim aktivnostima se temeljila geslom FIDES ET HONOR (Vjera i čast). Bokeljska Mornarica je 2013 god. proglašena za nematerijalno kulturno dobro od nacionalnog značaja za Crnu Goru, a isto tako Kolo svetog Tripuna i Tripundanske svečanosti su uvrštene na listu nematerijalna baštine Republike Hrvatske (nositelji su Hrvatske bratovštine Bokeljske mornarice 809).

Nažalost u pripremi materijala i ispunjavanju predviđenih formulara-nominacionog dosijea za upis Bokeljske mornarice Kotor u Reprezentativnu listu nematerijalne kulturne svjetske baštine UNESCO-a, ja kao povjesničarka zaposlena u Upravi za zaštitu kulturnih dobara u Kotoru i Bokeljka starosjedilac, čiji su preci utkali svoj dio u Bokeljsku mornaricu nisam pozvana da učestvujem u radu, a nitim sam znala da se dosije sastavlja. U tom periodu sam dobila zadatak da **Pljevaljski lisnati sir**, i Ribarenje "Kalimerom" u Ulcinju zastitimo i uvrstimo u nematerijalnu kulturnu baštinu Crne Gore. Zar ne bi bilo logičnije i normalnije da ja kao Bokeljka i jedina povjesničarka u Upravi za zašt.kult.dobara budem uvrštena u sastavljanje dosijea o Bokeljskoj mornarici, a ne o Pljevaljskom lisnatom siru za koji su drugi kompetentniji? U dosijeu nije uvrštena vrlo bitna tema POVEZANOST BOKELJSKE MORNARICE I SV.TRIPUNA objavljena od moje strane u Zborniku radova sa Međunarodnog naučnog skupa DVANAEST VJEKOVA BOKELJSKE MORNARICE FIDES ET HONOR Kotor, 2010 god.

Sama Skupština Bokeljske mornarice Kotor nije pripremljena transparentno, jer su materijali o nominaciji Bokeljske mornarice podijeljeni na samoj Skupštini svim članovima Bokeljske mornarice, pa je potpuno normalno da se 17 strana formulara za nominaciju koje je komisija radila nekoliko mjeseci nisu mogli proučiti niti o njima odlučivati na samoj Skupštini, na što je većina članova i dala primjedbu.

Ne želeći Vas opterećivati opširnom temom do koje možete lako doći, kratko bi Vam obrazložila bit njenog sadržaja:

OBRAZLOŽENJE:

Neraskidive su veze Bokeljske mornarice tj Bratovštine kotorskih pomoraca ili Koterske mornarice sa proslavama zaštitnika grada Kotora sv.Tripuna. Historija grada Kotora je usko povezana sa historijom crkve sv.Tripuna i Bokeljske mornarice. Ne može se zamisliti život i razvitak grada Kotora odvojeno od života i razvitka crkve sv.Tripuna i Bokeljske mornarice. Gradska vlast, crkva sv.Tripuna i Bokeljska mornarica tri su glavne komponente koje su kroz dugi niz stoljeća bila odlučujuće za život i razvitak grada Kotora.

Po tradiciji već kod dolaska moćiju sv. Tripuna iz Male Azije u Kotor 13.1. 809.god., u gradu je nastalo veliko veselje kojom prilikom su kotorski mornari bijelim rubcem (maramicama) i igrom pozdravili dolazak jedrenjaka sa moćima sveca.

Venecijanski brod tipa acazia sa kojim su donesene moći sv. Tripuna 809 god.

Natpis na kamneom ulomku 13.1.809

Mramorni kovčeg u kojem su donesene moći sv. Tripuna

Za vrijeme Mletačke Republike (1420-1797) čiju zaštitu su Bokelji u sedam navrata tražili, pored mnogih povlastica koje su olakšale pomorsku aktivnost Bratovštine pomoraca, Mletačka Republika je potvrdila još ranije ustaljenu praksu da Bratovština prigodom proslave sv. Tripuna, zaštitnika grada, u kojoj je ona učestvovala u mornaričkim uniformama i pod oružjem, igrajući tom prigodom svoje tradicionalno kolo, preuzme za tri dana vlast u gradu, primajući tom prilikom od mletačkog rektora (kao i ranije od gradskog kneza) simbole vlasti: sablju, štap i ključeve gradskih vrata.

Također, Statutom grada Kotora određuje se 17.01.1417 god. ceremonijal za proslavu sv. Tripuna u kojem učestvuje i Mornarica. Po dokumentima možemo utvrditi da od polovice XVI st. Mornarica preuzima glavnu organizaciju proslave sv. Tripuna. Mletačka Republika je osim toga poštivala Bratovštini ranije stečenu povlasticu, da prigodom tripundanskih svečanosti podnosi prijedloge za pomilovanje osuđenika. U alegatima Statuta su navedena i brojna dodjeljivanja oprosta od kazni prigodom svečanosti sv. Tripuna. Ovakve prijedloge su mletačke vlasti skoro uvijek prihvatale. Ove povlastice su doprinijele ugledu Kotorske mornarice i ostale su sve do pada Venecije 1797 god.

Glavni elementi učešća Mornarice u proslavi sv. Tripuna su bili: autonomni izbor članstva 13.01. («cariche»), najavljivanje glavne svečanosti od strane «malog admirala» (lode) 27.01., trodnevno preuzimanje izvršne vlasti u gradu 1.02. (grb, barjaci, ključevi grada i zatvora), pravo davanja azila i pravo predlaganja pomilovanja tokom tri dana prije i poslije Tripundana i 3.02. igranje Kola sv. Tripuna.

Poslije pada Venecije i zauzimanja Boke od strane Austrije, zbog neprijateljskog stava istaknutih pripadnika Kotorske mornarice prema okupatoru, mornarici nije dozvoljeno nastavljanje bilo kakve djelatnosti.

Za vrijeme kratkotrajne ruske vladavine Bokom (od 1806), Mornarica je ponovno nastavila svoju djelatnost. Poštovano je i prijašnje pravo pomilovanja zatvorenika za vrijeme tripundanskih svečanosti. Tada je veliki broj bokeljskih brodova pod ruskom zastavom, učestvovao u borbama protiv francuske flote.

Zbog takvog odnosa Kotorskoj mornarici je odmah po zauzimanju Boke od strane Francuza 1811 god. zabranjen rad, i donešena je odluka o njenom ukidanju.

Za vrijeme kratkotrajne vladavine Crnogorsko-bokeljske uprave (1813-1814) ponovno je uspostavljena Kotorska mornarica. Iako kod druge okupacije Austrije nije bio dozvoljen rad Kotorske mornarice, od 1814 do 1817 bilo je dozvoljeno nekim bokeljskim pomorcima da u uniformama Mornarice učestvuju u proslavi patruna grada sv. Tripuna.

Kotorska mornarica je ponovno uspostavljena 1833 god. sa staleškim ali ne i vojničkim kompetencijama. Međutim, bilo joj je dozvoljeno da učestvuje vojnički postrojena i pod oružjem u ophodu gradom jedino prigodom tripundanskih svečanosti. Poslije revolucionarnih zbivanja u Boki 1848 god., ponovno dolazi do ukidanja Kotorske mornarice. Nastojanjem Bokelja predvođenih Kotorskim biskupom mons. Markom Kalogjerom, mornarica je ponovno obnovljena 1859 god. Umjesto naziva Bratovštine kotorskih pomoraca tj Kotorske mornarice osnovana je «Bokeljska mornarica», sa punim nazivom «Plemenito tijelo Bokeljske mornarice». Od onda učestvuje isključivo pod oružjem prigodom proslave Tripundana. Tako je od svojih ranijih funkcija zadržala samo onu koja je bila vezana za proslavu sv. Tripuna.

Dobročanin Pavao Kamenarović pjesnik i narodni zastupnik je u doba preporoda 1871 god. predložio da Mornarica napravi Statut koji je 1874.god. dostavljen Dalmatinskom namjesništvu na odobrenje. Ciljevi udruženja su po Statutu bili: „da se u Bokeljima sačuva živom uspomenom na slavna dijela njihovih predaka i to sakupljajući se u dane nacionalnog praznika Bokelja sv. Tripuna 2 i 3 februara“. Tada bi od Općine primala gradski stijeg sa likom sv. Tripuna i to svaki put kada bi nastupala prema propisima Statuta. Statutom su bila određena pravila svečanih nastupa, na održavanju pohvala (lode) od strane malog admirala, koje su morale biti izvedene na narodnom jeziku, na igranje kola Mornarice i na zvanice koje toj igri moraju da prisustvuju. Iako vlasti nisu odobrile predloženi Statut on je za Mornaricu bio na snazi, jer se ona po njemu upravljala do donošenja novog Statuta plemenitog tijela Bokeljske mornarice 1934.g.

Po Statutu iz 1934 god. precizno su određene dužnosti i funkcije Bokeljske mornarice prigodom i za vrijeme trajanja proslave sv. Tripuna Mučenika pokrovitelja grada i Mornarice (član 3, 7, 8, 9, 10-21).

Bokeljska mornarica je nastavila sa svojim radom do Italijanske okupacije Boke 1941 god. kada je bila zabranjena. Poslije oslobođenja 1944 god. Bokeljska mornarica nastupa u raznim narodnim manifestacijama bez obzira na ranije statute, po kojima je nastupala samo u određene dane, ali nije učestvovala u tripundanskim svečanostima. Tako i danas osim tripundanskih svečanosti nastupa i u ostalim prigodama.

Prvim poslijeratnim Statutom iz 1964 god. u članu 1. određeno je da se djelatnost Bokeljske mornarice proteže na čitavo područje SFRJ. Interesantan je član 2. Statuta Bokeljske mornarice u kojem stoji: »Grb Bokeljske mornarice je crtež starog grada Kotora sa zidinama postavljenim na dlan desne ruke« (ne kaže se da je to ruka sv. Tripuna).

Poslije 45 godina tradicija je obnovljena 1990. god. kada se zaigralo kolo 1182 put pred katedralom sv. Tripuna u čast zaštitnika Kotora i Kotorske biskupije po istom protokolu kao i zadnjih stoljeća.

U XII figuri u Kolo ulaze predstavnici crkve i države čime se iskazuje čast Svecu, a u srednjem vijeku ovo Kolo se igralo u crkvi oko moćiju sv. Tripuna. U Statutu Bokeljske mornarice-Kotor iz 2004. god., članom 6.1. se propisuje da »Glavni odred Bokeljske mornarice nastupa: na gradskim svečanostima Sv. Tripuna u Kotoru«.

U Statutu iz 2011 god. u članu 1 piše »Nastanak prve Bratovštine pomoraca u Boki se vezuje za dolazak relikvija sv. Tripuna 13.1.809. god., a čl.36 propisuje na koji način Bokeljska mornarica učestvuje u proslavi patrona grada sv. Tripuna.

I u posljednjem Statutu iz 2017. god. koji je na snazi u čl.3 piše da je Bokeljska mornarica prema tradiciji nastala 13.1.809 god., a u čl.7 se kaže Bokeljska mornarica ima svoju melodiju kojom prati igru kola sv. Tripuna, a u čl.10 da je djelatnost »Bokeljske mornarice vezana za grad Kotor, Boku kotorsku i patrona sv. Tripuna« a u preambuli piše: »da je tokom 12 vjekova svoga postojanja bila vezana za crkvu i svoje patrone sv. Nikolu mornara i sv. Tripuna«.

Uoči Tripundana 2.02. svake godine se kade moći sv. Tripuna. U najstarije doba su kađenje svetih moći obavljali po šest predstavnika kotorskog plemstva i šest predstavnika građanskog sloja. Od 17 st. kađenje se obavlja uz sudjelovanje Bokeljske mornarice, a u vrijeme austrijske vladavine uveden je običaj da se mogu za kađenje moći pozvati i predstavnici Istočne Crkve, što se uz manje prekide zadržalo i danas.

ZAKLJUČAK:

Iz iznesenih povijesnih činjenica je vidljivo da su neraskidive veze Bokeljske mornarice sa proslavama zaštitnika grada Kotora sv. Tripuna. I u preambuli najnovijeg Statuta Bokeljske mornarice iz 2017. god. stoji da je »tokom XII vjekova svoga postojanja Bokeljska mornarica je bila vezana za crkvu i svoje patrone sv. Nikolu (mornara) i sv. Tripuna« (www.bokeljska-mornarica) .

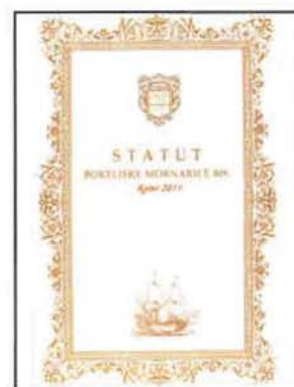
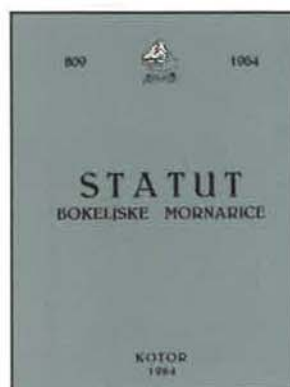
1. Neosporna je stoga historijska činjenica da su članovi Bokeljske mornarice u XII-stoljetnoj povijesti bili vezani za Katoličku crkvu, i da su najvećim dijelom bili katolici, a dobrim dijelom (oni koji su vjernici) su i danas. Do morejskog rata (1684-1699) i mletačkog osvajanja Herceg-Novog (1687 god.), većinsko stanovništvo Boke činili su pripadnici katoličke vjeroispovijesti. Tek od 18 st. »dolaskom velikog broja doseljenika u Boku, izmjenjena je ne samo etnička nego i vjerska i kulturna struktura regije« (vidjeti M. Pasinović Hrvati u CG, sa posebnim osvrtom na Boku kotorsku, Kotor, 2005).

2. Neosporna je činjenica da su uz pripadnike raznih nacionalnosti u 12-stoljetnoj povijesti najbrojniji bili Slaveni (»Slavi«). O tome postoji brojna literatura.

3. Neosporna je činjenica i da se nacionalno pitanje o stvaranju uvjeta za slobodan razvitak nacija javlja polovicom 19 st. Najveći dio tih Slavena-Slavjana katolika i članova Bokeljske mornarice izjašnjavalo se tada kao Hrvati. Činjenica je da su organizaciju kao svoju u toku XII stoljeća prihvatili i ostale nacionalnosti u Boki kotorskoj, a to čine i danas.

4. Neosporna je činjenica i da danas u Bokeljskoj mornarici ima najviše Hrvata.

5. Neosporna je činjenica da je formiranjem novih država na prostoru bivše Jugoslavije, veliki dio Hrvata Bokelja ostao u republici Hrvatskoj. Neosporno da i oni kao potomci baštine tradiciju Bokeljske mornarice, jer i u Statutu iz 1964 god. u čl.1 stoji: »djelatnost organizacije (Bokeljske mornarice) proteže se na čitavo područje SFRJ«, a članovima 42-47 statuta iz 2017 piše da Bokeljska mornarica »može da osniva ili da prima podružnice« i propisuje način njihova rada (misli se i na podružnice van RCG). Središnji dio okupljanja Bokelja je upravo proslava svetog Tripuna sa kolom svetog Tripuna koje se nekad igralo u Katedrali, a danas ispred Bazilike-Katedrale, kao dio misnog slavlja.

Upravo je taj središnji dio okupljanja Bokelja vezan za štovanje svetog Tripuna, a ne neke kultne ličnosti kako se navodi u rješenju o uvrštenju Bokeljske mornarice na listu nematerijalna baštine RCG. Kolo u čast svetog Tripuna, kao tradicijsko obilježje Hrvata-Bokelja osim Kotora izvode i podružnice u Republici Hrvatskoj u kojoj se okupljaju u velikoj brojnosti bokeljski Hrvati i to u: Zagrebu, Rijeci, Splitu, Puli i Dubrovniku.

Povezanost Bokelja sa svetim Tripunom zaštitnikom ishodišna je točka ove tradicije, pa zanemarivati duhovnost Kola, u čiju čast se igra, te ko je kroz cijelu povijest u najvećem dijelu nositelj ove tradicije predstavljalo bi grubu povredu vjerskih i nacionalnih prava hrvatske manjine, ali bi predstavljalo i pokušaj falsificiranja historije jednog naroda i cijelog jednog kraja. Neosporno je najveća vrijednost Bokeljske mornarice i u tome što kroz cijelu XII-stoljetnu historiju u njoj učestvuju u manjem ili većem broju i pripadnici drugih nacionalnosti, jer je i oni prihvaćaju kao svoju, a to je dodatno obogaćuje. Slijedom navedenih činjenica sasvim je logično da ako su članovi Kotorske, tj Bokeljske mornarice kroz cijelu XII-stoljetnu historiju bili povezani sa slavljenjem kulta sv.Tripuna zaštitnika Kotora, i Boke kotorske, da su najvećim dijelom bili katolici, da su također kroz cijeli period uz mnoge druge nacionalnosti bili u najvećem dijelu Slaveni-Slavjani, da se buđenjem nacionalne svijesti sredinom 19 st. najveći dio njih izjašnjavao kao Hrvati, i da su do današnjeg dana kao aktivni članovi najbrojniji upravo Hrvati, i da postoje Udruge Bokeljske mornarice u Republici Hrvatskoj, pa je sasvim normalno da i Republika Hrvatska kao matična zemlja svih Hrvata, pa i Hrvata Bokelja, zajedno sa Crnom Gorom u kojoj se danas nalazi Bokeljska mornarica, predloži je za nominaciju u listu UNESCO-a.

Takva nominacija je po formularu moguća i na taj način će biti još prihvatljivija i vjerodostojnija. Ona će biti i na tradiciji stihova kola sv.Tripuna, koja su navedena i čl.7 prošlog Statuta Bokeljske mornarice iz 2011 god.:

“Uljezimo svi ukolo, rukama ruke pružimo, pokažimo svim okolo da slogu bratsku vriježimo“.

Sa poštovanjem

*prof.povijesti Marija Saulačić,
konzervator savjetnik u Upravi za zaštitu kult.dobara Kotor*

BOŽIĆ U CIBONI, Zagreb 2017.god.

Za vrijeme tradicionalnog koncerta u “Božić u Ciboni” u Zagrebu obratila se nazočnima djevojka Anđelina Brguljan porijeklom Prčanjanka:

Potomci smo bokeljskih Hrvata koji danas žive u Hrvatskoj. Desetak tisuća Bokelja okuplja se oko Hrvatske bratovštine Bokeljske mornarice 809 u Zagrebu, Rijeci, Puli, Splitu i Dubrovniku.

U zajedništvu smo Bokelja koji su autohtoni narod Boke kotorske, jedinstvenog fjorda, iznimne prirodne ljepote, koju smo očuvali i oblikovali znajući živjeti u skladu s prirodom.

To je Zaljev hrvatskih svetaca – naših uzora. Sveti Leopold, bl. Ozana kotorska (porijeklom Crnogorka), bl. Gracija s Mula i službenica Božja Ana Marija Marović, označili su naš put, odanost vjeri i Svetome Josipu.

Njemu smo posvetili prekrasne oltare, a posebno - Crkvu Svetoga Josipa u Kotoru.

Smještena je na trgu Svetoga Josipa u sjeveroistocnom dijelu Starog grada Kotora. U vrijeme baroka. plemići grada Kotora i građani su, za odgoj svojih kćeri početkom 16 stoljeća, podigli samostan, a uz njega, od 1631.godine i crkvu Sv. Josipa. U njezinom zvoniku je najstarije zvono u Boki Kotorskoj, izliveno je u Veneciji 1461.godine. Uz sve povijesne nedaće, crkva je opstala, premda u potresu 1979. i teško oštećena. Mi, potomci Bokelja, u zajedništvu sa svima vama, želimo sačuvati svoju tradiciju i vjeru,

nadajući se da će baš u godini Svetoga Josipa, i naša crkva biti obnovljena i sjajiti budućim naraštajima Bokeljskih Hrvata!

ČESTIT VAM BOŽIĆ!

Hrvatska bratovština Bokeljska mornarica 809 Rijeka

Izjava sedam hrvatskih udruga iz Boke kotorske: Srijeda, 27. prosinca 2017.

BOKELJSKA MORNARICA JE DIO TRADICIJSKE KULTURE HRVATA U BOKI

Sadržaj priopćenja podržanog od svih hrvatskih udruga iz Boke kotorske podrazumijeva oko 4.000 članova.

IZJAVA HRVATSKIH UDRUGA IZ BOKE KOTORSKE

Hrvatsko nacionalno vijeće Crne Gore i hrvatske udruge u Boki kotorskoj prihvaćaju inicijativu zastupnika HGI-ja u Skupštini Crne Gore Adrijana Vuksanovića o Bokeljskoj mornarici u kojoj stoji da hrvatski narod baštini Bokeljsku mornaricu kao dio svjetske kulturne baštine i ovim potpisom podrške još jednom potpisnici ove izjave upućuju inicijativu Ministarstvu kulture Crne Gore da razmotri mogućnost da se u dosje uvrsti i kult svetoga Tripuna i hrvatski narod koji je stvarao, održavao i do dana današnjega je baštinik nasljeđa Bokeljske mornarice. Također smo u saznanju da je ovakav identitičan prijedlog upućen i iz Uprave Bokeljske mornarice Kotor.

Obrazloženje:

Bokeljski Hrvati su ponijeli sa sobom u Republiku Hrvatsku svijest da je kolo svetog Tripuna, sa svim ceremonijalima koji su neodvojivo vezani za Katoličku crkvu, Kotorsku biskupiju, Splitsku metropoliju, a time i je i dio Crkve u Hrvata, neodvojivi dio njihove povijesti, kulture, tradicije, kolektivne memorije, i kao takvu su tu svijest i tradiciju baštinili i baštine i dalje kao dio svojega hrvatskoga identiteta koje su prenijeli u bratovštine Bokeljske mornarice 809 u Republici Hrvatskoj.

Podsjećamo istine radi da je 2009. godine Centar za očuvanje kulture manjina u sklopu promocije tradicijske kulture manjinskih naroda u Crnoj Gori u KIC-u Budo Tomović u Podgorici, u Domu Gracije Petkovića u Tivtu i u dvorani Centra za kulturu u Kotoru predstavio odoru bokeljskog mornara kao hrvatsku narodnu nošnju, Katedralu i Kolo svetoga Tripuna kao dio kulture hrvatskoga naroda u Crnoj Gori uz nazočnost premijera Crne Gore, predstavnika izvršne i zakonodavne vlasti, kao i predstavnika diplomatskog kora. Slijedom toga mi kao hrvatske udruge s pravom postavljamo pitanje što se promijenilo od 2009. do 2017. godine.

U potpisu: Hrvatsko nacionalno vijeće Crne Gore, Hrvatsko Građansko Društvo Crne Gore - Kotor, HKD "Tomislav", HKZ "Dux Croatorum", NVU "Gjurgjevo brdo", NVO "Zaljev hrvatskih svetaca" i ogranak MH Boka kotorska.

Admiral dr Antun Sbutega vrši smotru (2016)

27.12.2017.god.

Tokom cijele istorije Mornarica nikada u svome imenu nije imala nacionalni ili etnički predznak. Nju su činili pripadnici raznih antičkih grupa, a ne postoje podaci o njenom etničkom sastavu koji mogu biti argument o predominaciji jedne etničke grupe. Admiralat i Upravni odbor Bokeljske mornarice Kotor oglosio je juče saopštenjem povodom najavljene kandidature za Reprezentativnu listu nematerijalne baštine UNESCO-a, navodeći da mornarica pripada Boki i Bokeljima, te da kulturne vrijednosti, posebno kada su u njihovom stvaranju učestvovali pripadnici raznih naroda i država,

trebalo da budu elemenat njihovog spajanja i saradnje, a ne kontrorverzi i sukoba. Saopštenje prenosimo integralno: "Bokeljska mornarica, kako proizlazi iz njenog imena, pripada Boki Kotorskoj i Bokeljima. Boka Kotorska se nalazi u Crnoj Gori koja danas baštini materijalne i nematerijalne kulturne vrijednosti koje su stvorene tokom cijele istorije od raznih civilizacija, kultura, etničkih i vjerskih zajednica, kao i država koje su postojale na njenoj današnjoj teritoriji.

Bokelji kao stanovnici Boke Kotorske baštine i dijele vrijednosti koje su u toku njene duge i bogate istorije stvorene na ovom prostoru. U Boki su u toku dvije i po hiljade godina živjeli pripadnici raznih naroda, antičkih, kulturnih i vjerskih zajednica koji su dali svoj doprinos njenoj kulturi čiji smo baštinici. Osnovna aktivnost Bokelja u Boki Kotorskoj bilo je pomorstvo koje ih je spajalo sa svijetom i omogućilo da se u Boki nalaze svi slojevi materijalne i nematerijalne kulture, kao i u drugim djelovima evropskog Mediterana i da bude integralni dio evropske civilizacije. Najveće vrijednosti našeg naslijeđa koje su i danas žive su tolerancija, mirni suživot i prožimanje kultura, vjera i naroda, pri čemu svako zadržava svoj specifični identitet. Budući da su Kotor i njegova okolina po više osnova proglašeni baštinom čovječanstva od UNESCO-a, Boka pripada i svijetu, dakle svima.

Bokeljska mornarica koja je, poslije Crkve, najstarija institucija na teritoriji Boke Kotorske i Crne Gore, svjedok je i protagonist njihove istorije, kao i istorije Jadrana i Mediterana, i riznica njihovih najvažnijih vrijednosti. U zadnje vrijeme postoje tendencije da se u javnosti raspravlja o Bokeljskoj mornarici i njenom identitetu, vjerovatno zato što ona pokazuje da je, i pored više do dvanaest vjekova istorije, veoma vitalna i zato što je u toku njena kandidatura od strane Crne Gore za upis na Reprezentativnu listu nematerijalne kulturne baštine UNESCO-a. Pri tome se bez validnih argumenata, poznavanja istorije i miješajući proizvoljno vjerske, etničke i političke kriterijume, od strane osoba i institucija iz susjednih država, a i od nekih Bokelja, svojata Mornarica, insistira se na njenom etničkom, odnosno nacionalnom, karakteru. Tako se često u medijima iznose teze da je Boka srpska, da su svi Bokelji, uključujući Crnogorce i Hrvate, zapravo Srbi koji su promijenili identitet, a da su i svi bokeljski katolici isto tako Srbi koji su promijenili vjeru.

Iz Hrvatske su u zadnje vrijeme veoma intenzivni protesti zato što Crna Gora kandiduje mornaricu za nematerijalno kulturno dobro čovječanstva kod UNESCO-a i to radi bez Hrvatske. Isto tako insistira se da je mornarica kulturno dobro prije svega Hrvata u Boki. O tome se čak ovih dana raspravljalo u Saboru Hrvatske i u Skupštini Crne Gore, a u nekim medijima u Hrvatskoj naslovi su bili „Rat oko Bokeljske mornarice“. Tolika pažnja posvećena Mornarici pokazuje da je ona veoma važna, ali isto tako da svojatanje Mornarice proizilazi iz nepoznavanja njene istorije, statuta i obimne naučne i stručne literature na tu temu. Predsjednik Vlade Crne Gore Duško Marković je 20. decembra u Skupštini u svom odgovoru na pitanje poslanika Hrvatske građanske inicijative Adrijana Vuksanovića da li je Ministarstvo kulture prilikom kandidovanja Bokeljske mornarice za UNESCO-vu listu nematerijalnog kulturnog blaga izostavila u samom tekstu kult Svetog Tripuna i ime hrvatskoga naroda, naglasio da Crna Gora, kao država koja baštini multikulturalnost kao osnovnu vrijednost, svoje cjelokupno naslijeđe tretira integralno, cjelovito, ne dijeleći ga prema nacionalnoj pripadnosti. "Jer, riječ je o kulturnim vrijednostima koje pripadaju građanima, cijelom društvu, i sa kojima svako ima pravo da se identifikuje", On je takođe istakao da će nakon kandidature za UNESCO Reprezentativnu listu, Bokeljska mornarica pripadati svim građanima svijeta, "pa je prisvajanje od bilo koje strane u ovom slučaju izlišno, tim prije što je Bokeljska mornarica kulturno dobro koje je starije od pojave nacionalnih država na Balkanu, odnosno predstavlja naslijeđe koje je opstalo uprkos brojnim društveno-istorijskim okolnostima i kulturnim uticajima", rekao je Marković.

I pored tumačenja predsjednika Markovića, Admiralat i Upravni odbor Mornarice smatra za nužno da se oglasi ovim tekstom i da posjeti na neke elementarne činjenice koje se tiču njene istorije i sadašnjosti koje očigledno nijesu poznate protagonistima aktuelnih rasprava. Prema tradiciji i prema nekim istorijskim indicijama Mornarica, odnosno Kotorska bratovština pomoraca, je osnovna 13 januara 809 g. kada je venecijanski brod donio u Kotor relikvije svetog mučenika Tripuna koje je otkupio kotorski plemić Andreaci Saracenis i smjestio ih u crkvu koju je sagradio.

U to vrijeme je Kotor, kao i drugi gradovi na obali istočnog Jadrana, bio pod vlašću Vizantije, a u njemu je živjelo latinsko i vizantijsko stanovništvo, Slovena još nije bilo. Kotor sa okolinom je polovinom XI vijeka postao dio prve crnogorske države Duklje i ostao do polovine XII vijeka. Oko 1185. Kotor je, kao i cijela Duklja, bio osvojen od Srbije i ostao u njenom sastavu do 1371. U tom periodu grad je imao veliku autonomiju, zapadnu kulturu, službeni jezik je bio latinski i bio je sjedište katoličke biskupije, osnovane vjerovatno u V vijeku. Iz toga perioda potiče prvi sačuvani dokument koji 1353. pominje „Pobožno udruženje kotorskih pomoraca“ (Pia sodalitas navicularum Catharensium). Od 1371. do 1384. Kotor je priznavao vlast mađarsko-hrvatskog kralja, od 1384. do 1391. vlast bosanskog kralja, a zatim je do 1420. bio samostalna republika. Kako su bili ugroženi od čestih napada oblasnih gospodara iz zaleđa i Dubrovnika, a prijetila je opasnost od Osmanskog carstva koje je prodiralo na Balkan, Kotorani su sedam puta tražili da ih Mletačka republika uzme u zaštitu. Konačno 1420. godine počinje period mletačke vladavine koji je trajao do 1797, koji je bio i najvažniji dio istorije Mornarice. Iz 1463. godine datira njen najstariji sačuvani statut, na italijanskom jeziku, i ona se tada zvala „Kotorska bratovština Sv. Nikole mornara“ (Fraternitas Divi Nicolai marinariorum de Catharo). Ona je bila najvažnija od brojnih bratovština u Kotoru jer je pomorstvo bila najvažnija privreda i djelatnost. Pored vjerskih, ekonomskih, obrazovnih i humanitarnih funkcija ona je u XV vijeku dobila i vojne funkcije i vojnu organizaciju. Imala je zadatak da brani grad, zaliv, obalu i da učestvuje u sastavu mletačke flote u ratovima i bitkama na Jadrani i Mediteranu. Kao nagradu za pokazano junaštvo Mornarica je dobila od Venecije brojne privilegije; među njima je bilo i preuzimanje vlasti u Kotoru na tri dana prilikom proslave svetoga Tripuna, koju je Mornarica organizovala, kao i oslobađanje osuđenika. Sve do 1859. godine bratovština se nazivala Kotorska mornarica. Ukinuta za vrijeme francuske vladavine Bokom 1807-1814, Mornarica je obnovljena u toku jednog vijeka austrijske vladavine pod nazivom „Plemenito tijelo Bokeljske mornarice“ i 1874. je dobila novi statut, na italijanskom jeziku. Izgubila je vojne funkcije, sačuvavši vojnu organizaciju, i postala memorijalna organizacija. Obnovljena je 1934. pod nazivom Bokeljska mornarica i dobila novi statut. Ukinuta od okupatora za vrijeme drugog svjetskog rata, inovirana je i dobila novi statut 1964. i od tada statuti su se mijenjali više puta, a posljednji put 2016. Mornarica je i pored promjena nastavila da uspješno djeluje u novim okolnostima, ali uvijek vjerna svojim tradicijama i vrijednostima i svome motu Fides et Honor - Vjera i Čast.

Tokom cijele istorije Mornarica nikada u svome imenu nije imala nacionalni ili etnički predznak. Nju su činili pripadnici raznih etničkih grupa, a ne postoje podaci o njenom etničkom sastavu koji mogu biti argument o predominaciji jedne etničke grupe. Činjenica da je Mornarica u prošlosti bila i vjerska, odnosno katolička bratovština nije dokaz da su njeni članovi bili pretežno Hrvati, premda nije sporno da su zadnjih 150 godina, nakon formiranja nacionalnih identiteta na prostoru Boke Kotorske tokom XIX stoljeća i obnove rada Mornarice od strane Austrougarske monarhije 1859. godine pod novim imenom „Plemenito tijelo Bokeljske mornarice“, važnu ulogu u njenom razvoju imali katolici koji su se uglavnom nacionalno izjašnjavali kao Hrvati. Katolička crkva je univerzalna, a ne nacionalna, u Boki su živjeli katolici razne etičke pripadnosti. U vrijeme kada je Mornarica bila i vjerska bratovština bilo je i pravoslavnih članova. Niko u Boki nije mogao da se bavi pomorstvom i pomorskom trgovinom ko nije bio član mornarice, a već krajem XVII vijeka na teritoriji Boke, koja je tada obuhvatala prostor od Sutomora do Sutorine, katolici su činili trećinu stanovništva. Ni danas mornarica ne vodi evidenciju o nacionalnoj i vjerskoj strukturi članova.

Bokeljska mornarica kao organizacija postojala je samo u Kotoru sve do 1972. godine, kada se osnivaju podružnice u Tivtu i Herceg Novom, a 1974. osnivaju se podružnice u Zagrebu a zatim i u Beogradu, premda su u Zagrebu 1924. godine, a 1929. godine i u Beogradu osnovana udruženja Bokelja koja su njegovala tradicije Boke Kotorske i Mornarice, ali nijesu bili njen sastavni dio.

U Hrvatskoj su poslije 1974. godine osnovane i druge podružnice, ali su se 1991. godine odvojile od Matice u Boki, promijenile statut i ime u Hrvatske bratovštine Bokeljska mornarica 809, što znači da su podružnice bile u jedinstvu sa Bokeljskom mornaricom samo 17 godina, što je jako malo u istoriji Mornarice koja traje 1208 godina. Rukovodstvo Mornarice već godinama pokušava da pregovara i saraduje sa hrvatskim bratovštinama u cilju postizanja punog jedinstvo za koje je jedini uslov prihvatanje imena i statuta Bokeljske mornarice Kotor, ali to do sada nije dalo rezultate. Niko ne dovodi u pitanje pravo na postojanje hrvatskih bratovština, niti Bokeljima u Hrvatskoj da gaje tradicije niti je bilo protesta kada je Hrvatska proglasila kolo svetoga Tripuna i Tripundanske svečanosti svojim kulturnim dobrom. Isto tako ne dovodi se u pitanje ni doprinos Hrvata u Boki istoriji Bokeljske mornarice.

Predsjednik SFRJ Tito vrši smotru odreda BM, 1978

Kolo na Trgu od oružja nakon zemljotresa 9.10.1979

Takođe i podružnica u Beogradu koja se ugasila 1991, a obnovljena 2009. godine nedavno se odvojila od Matice u Boki. Imajući sve to u vidu jasno je da nema istorijskih ni drugih argumenata da se ističe teza o etničkom karakteru Mornarice, niti da bilo koja etnička grupa ili susjedna država ističe pretenzije na Mornaricu.

Kada je u pitanju kandidatura Mornarice za upis na Reprezentativnu listu nematerijalne kulturne baštine čovječanstva UNESCO-a, pravo je i dužnost Crne Gore da čuva i valorizuje kulturne vrijednosti koje su tokom istorije nastale na njenoj teritoriji, uključujući i Bokeljsku mornaricu. Nijesu tačni navodi da u materijalu za kandidaturu nije spomenut Sveti Tripun, kolo i drugi bitni elementi tradicije i istorije mornarice. Nije u materijalu bilo pomena nijedne etničke grupe i naroda koji se ugradio u tu istoriju, jer ih ima jako puno, akcenat je dat na univerzalni, multietnički i multikulturni karakter Mornarice, bez obzira na činjenicu da su joj Hrvati dali veliki doprinos. Potrebno je naglasiti da se dosije za upis Mornarice na listu nematerijalne kulturne baštine čovječanstva predstavlja komisiji UNESCO čiji članovi iz tog materijala treba da shvate univerzalne, svjetske vrijednosti koji preporučuju mornaricu za upis, a ne njenu nacionalnu ili konfesionalnu pripadnost.

Zajednička kandidatura Mornarice za UNESCO od strane Crne Gore i Hrvatske nije bila moguća prije svega zato što nije bilo kakve zvanične inicijative Hrvatske prema Crnoj Gori u vezi zajedničke kandidature tako da je Crna Gora samostalno ušla u taj proces i što Mornarica u toku istorije nije postojala na teritoriji današnje Hrvatske, izuzev u kratkom periodu poslije 1974. kao i zato što su se podružnice u Hrvatskoj odvojile od Matice 1991. i nijesu više sa njom u jedinstvu. Kulturne vrijednosti, posebno kada su u njihovom stvaranju učestvovali pripadnici raznih naroda i država, bi trebalo da budu elemenat njihovog spajanje i saradnje, a ne kontrorverzi i sukoba. Kada mornarica, kao što se nadamo, bude proglašena svjetskom kulturnom baštinom, onda će ona pripadati svima, uključujući Hrvate, Srbe, Italijane, Grke, Austrijance i druge, koji su joj u raznim periodima i u raznoj mjeri dali doprinos.

Nadamo se da smo ovim dali dovoljna objašnjenja o tradicijama, istoriji i prirodi Bokeljske mornarice, a za detaljnije informacije upućujemo na naš sajt www.bokeljskamornarica.com i na brojna naučna i stručna djela objavljena na tu temu”.

OTVORENO PISMO

Kotor, 29.12.2017.

ADMIRALATU I UPRAVNOM ODBORU BOKELJSKE MORNARICE-KOTOR

U XV st. Bokelji su osnovali svoju bratovštinu u Veneciji, a 40-tak obitelji Bokelja Hrvata je 3.02.1873 god. osnovalo ogranak Bokeljske mornarice u Splitu Nominacioni formular nije validan jer ne počiva na povijesnoj i današnjoj istini. Treba nastaviti započete razgovore o zajedničkoj nominaciji BM od strane Crne Gore i Republike Hrvatske, i o tome hitno izvjestiti Ministarstvo kulture CG
Reagirajte na saopćenje Admiralata i Upravnog odbora Bokeljske mornarice-Kotor
Mornarica pripada i Hrvatima i Srbima i Italijanima i Grcima (“Vijesti” 27.12.2017.)

Poštovani,

Svjedoci smo da se zadnjih mjesec dana razbuknula polemika oko Kotorske tj Bokeljske mornarice (BM), a ima i zašto. Svi bi htjeli da je imaju kao lijepu djevojku-đevojku. Pa ko se ne bi ponosio tom slavnom tradicijom pomorske organizacije duge XII stoljeća jedinstvenom u svijetu. Svako bi htio da bude njegova, pa ako baš i nema neke jače veze sa njom. Sve je krenulo sastavljanjem nominacionog formulara-dosijea za upis BM Kotor u Reprezentativnu listu nematerijalne kulturne svjetske baštine UNESCO-a. On ne počiva na povijesnoj niti na današnjoj istini. Da li je to urađeno iz neznanja ili je namjerno prešućena istina? Jedino na istini se može graditi trajno prijateljstvo između ljudi, vjera i nacija.

Što bi naši susjedi rekli **“Sloboda (istina) se ne prodaje za svo blago ovoga svijeta”**

U tekstu Admiralata u listu “Vijesti” u kojemu su izrečeni svima poznati nesporni podaci sa internet sajta o Kotorskoj tj Bokeljskoj mornarici, napisano je da je: “Bokeljska mornarica kao organizacija postojala samo u Kotoru sve do 1972 god., kada se osnivaju podružnice u Tivtu i H. Novom, a 1974 u Zagrebu, a zatim i u Beogradu”

1. Istina je da je Udruga Bokeljske mornarice postojala u Splitu još davne 1873 god. Prigodom proslave 100 god. (1873-1973) postojanja rečeno je: “Bokeljska mornarica, starodrevna organizacija Bokeljskih pomoraca, je simbol i kontinuitet slavenskog pomorskog duha prožetog humanitarnom i socijalnom djelatnošću. Istovremeno je pjesma kola Bokeljske mornarice nastala šezdesetih godina XIX st. očito pod uticajem rodoljubivih ideja Narodnog preporoda u Dalmaciji”.

Tom jubileju je osobno prisustvovao dole potpisani i sačuvao katalog za uspomenu, i to kao aktivni član BM Split, punih 12 god. jer poslije studija kao ing. brodogradnje nije mogao dobiti posao u Boki? Brošuru u svom arhivu sigurno ima i Bokeljska mornarica-Kotor, jer je na toj proslavi pozvana i uzela učešće u programu. Na slikama iz brošure se vidi nekoliko predstavnika BM iz Kotora kako igraju kolo, a još su hvala Bogu živi. Na sastanku u prostorijama BM u Kotoru čuli smo da arhiva nije kod njih, nego kod jednog čovjeka? Istražite stoga tu arhivu, a kad je istražite i ako je ne nađete ja imam original i rado ću Vam kao aktivni član BM kopiju dati. Izvinjavamo se stoga Admiralatu i Upravnom odboru BM, ako zbog neposjedovanja arhive ovo nisu znali.

Znači nije točan podatak Admiralata BM "Bokeljska mornarica u toku istorije nije postojala na teritoriju današnje Hrvatske, izuzev u kratkom periodu poslije 1974 god" Prvim poslijeratnim Statutom iz 1964 god. u članu 1. određeno je da se djelatnost Bokeljske mornarice proteže na čitavo područje SFRJ.

Stoga slijedi zaključak da Bokeljska mornarica u Splitu (za mjesec dana) slavi točno 145 godina svoga postojanja u Dalmaciji tj Hrvatskoj. Te davne 1873 je Split, Kotor i cijela Boka kotorska bio u sastavu Dalmacije (pod Austrougarskom), i ostao je kao i Boka sve do stvaranja države Srba, Hrvata i Slovenaca 1918.god.. Poslije toga je bio u Kraljevini Jugoslaviji od 1929 do 1941god. Proglašenjem FNRJ 29.11.1945.god. i dalje Split ostaje u sastavu republike Hrvatske do danas. Stvaranjem druge Jugoslavije i njenih šest republika i

dvije autonomne pokrajine, Crnoj Gori se vratila njena državnost ukinuta 1918 god. Poslije rata se zvala nekoliko godina Crna Gora i Boka, a onda samo Crna Gora u sklopu druge Jugoslavije. Znači na teritoriji današnje republike Crne Gore u sklopu druge Jugoslavije je Boka kotorska ukupno 72 god. Referendumom o neovisnosti Crne Gore 2006 god. Crna Gora je postala suverena država republikanskog oblika vladavine. Znači u suverenoj Crnoj Gori, Boka kotorska kao i cijela njena površina je punih 11 god.. Za tu samostalnost smo mi Bokelji Hrvati dali pun doprinos. Crna Gora i Hrvatska radi povijesne istine trebaju stoga zajednički da nominiraju Bokeljsku mornaricu na listi UNESCO-a, prva iz razloga jer se Boka nalazi na prostoru današnje CG, a druga jer Bokelji Hrvati baštine tu tradiciju i u Boki kotorskoj i u Hrvatskoj, gdje ih ima 10.000. Oni takođe baštine istu tradiciju, I to im niko ne može uzeti. Radi dobrih odnosa koji postoje između Vlasti CG i hrvatskih udruga u Crnoj Gori i Vlasti Hr i crnogorskih udruga u Hrvatskoj jedino dvostruka nominacija to prijateljstvo može još više pojačati.

U prošlom pismu predsjedniku Vlade od strane MS obrazloženo je zašto je Bokeljska mornarica kulturno baština Bokelja Hrvata čiju tradiciju su prihvatili od sredine XIX st. i Bokelji Srbi.

Istina je i da su se kod Narodnog preporoda većina pravoslavaca u Boki kotorskoj izjašnjavala kao Srbi, a tako se izjašnjavaju i danas. Istina je da su i oni kao i Bokelji stvorili svoju kulturnu baštinu u Boki također preko crkava, palača i ostalog kulturnog blaga. Istina je i da su pravi Bokelji, katolici i pravoslavci, živjeli u slozi od vremena Narodnog preporoda. Istina je da se i dio tih pravoslavaca Srba priključio slavljanju sv. Tripuna tog sveca nepodijeljene crkve. Svjedoci smo da se na dan sv. Tripuna svake godine igra kolo posvećeno u njegovu čast. Tada kolovođa od biskupa zatraži blagoslov da može započeti igrati starodrevno kolo. Tek nakon toga uz pratnju glazbe odred mornara zaigra kolo.

Taj divan običaj je jedinstven u svijetu, kao i peraška "fašinada".

2. U daljem tekstu Admiralata piše da "zajednička kandidatura Mornarice za UNESCO od strane Crne Gore i Hrvatske nije bila moguća, prije svega zato što nije bilo, bilo kakve zvanične inicijative Hrvatske prema Crnoj Gori u vezi zajedničke kandidature tako da je Crna Gora samostalno ušla u taj proces". Pitam odgovorne i javnost u obe države da kažu da li je to istina? Informacije koje imamo kazuju suprotno.

3. Nije točan podatak Admiralata da je "Mornarica odnosno kotorska bratovština pomoraca osnovana 13.1.809." Istina je da je "po tradiciji, već kod dolaska moći sv. Tripuna iz Male Azije u Kotor 13.1.809 god. u gradu nastalo veliko veselje kojom prilikom su kotorski mornari bijelim maramicama i igrom pozdravili dolazak jedrenjaka sa moćima sveca". (vidi prof. pov. Marija Sulačić: Zbornik radova sa Međunarodnog naučnog skupa Dvanaest vjekova Bokelske mornarice, Kotor 2010.)

Mnogi autori su naime mišljenja da je u Kotoru moralo biti i prije 809 god. neko udruženje pomoraca.

4. Nejasan je i dijelom netočan podatak Admiralata da su Kotorani zatražili zaštitu Venecije 1420 god. "jer su bili ugroženi od čestih napada oblasnih gospodara i Dubrovnika". Koji su to oblasni gospodari....?

Da li je tačno da je "Izložen stalnim napadima zetskih velikaša Balšića i Crnojevića te Sandalja Hranića, Kotor bio prisiljen zatražiti pokroviteljstvo Venecije 1420 god." (vidi: Jovan Martinović monografija Kotor, 1991).

5. Nije povijesna istina da je Dubrovnik vojno napadao Kotor. Istina je da je tada "postignut tješnji sporazum između Kotora i Dubrovnika jer su oba suparnička grada imala istog protivnika: Sandalja Hranića vojvodu Zahumlja.. (vidi A.S. Dabinović, Kotor pod Mletačkom republikom, 1934).

Bilo je samo raznih spletki zbog rivaliteta ta dva grada.

6. Nije točan podatak Admiralata da je: "obnova rada Mornarice bila od strane austrougarske monarhije 1859 god." Tada je naime još bila Austrija i tek je 1867 god. nagodbom ušla u realnu uniju sa Ugarskom i tek tada nastaje Austrougarska.

7. U tekstu Admiralata dalje stoji: "Katolička crkva je univerzalna, a ne nacionalna". Točno ona je univerzalna ali se kaže "katolička crkva u... (napr. u Hrvata).

8. Dalje stoji da su u "Boki živjeli katolici razne etičke pripadnosti". Koliko nam je poznato etika je nauka o moralu tj etičan je onaj koji je čestit i moralan i koji razlikuje dobro od zla.. Treba da stoji da su u Boki živjeli kršćani-hrišćani katoličke i pravoslavne vjeroispovijesti.

9. Dalje u tekstu Admiralata stoji "U vrijeme kada je Mornarica bila i vjerska bratovština bilo je i pravoslavnih članova". To ne odgovara povijesnim činjenicama. To je bila katolička organizacija, a dali joj se pridružio koji pravoslavac ne mijenja stvar. Do Morejskog rata tj do XVIII st većinsko stanovništvo u Boki su bili katolici. Vidimo i po popisu iz sredine XVIII st. da je Bokelja katolika u primorju Boke bilo 7.289. a pravoslavaca (bez Grblja, okolice H. Novog i Luštice) 435. (vidi: M. Pasinović, Hrvati u CG, Kotor, 2005, - Spomenik SANU, Beograd 1956)

Bratovštine (fraternitates) ili škole (schuola), su katolička crkveno-vjerska, odnosno staleško-stručna udruženja koja se kod nas kao i na zapadu javljaju od XI st, a ukinuta su za vrijeme Napoleona.

Bokelji i Dalmatinci nastanjeni u Mlecima su osnovali tamo polovicom XV st. Bratovštinu pod pokroviteljstvom svojih narodnih svetitelja Jurja i Tripuna, sa zadaćom da Bokelje u Veneciji drži na okupu, potpomažu svoje siromašne mornare u oskudici, bolesti i starosti. Bratovština je bila odobrena odlukom mletačkog Savjeta desetorice 19. maja 1451 god. Odluka je vrlo važna, jer u njoj mletačka državna vlast izričito priznaje slovenski karakter našeg kraja (vidi: Niko Luković, Boka kotorska, Narodna knjiga Cetinje, 1951).

Isti ti Bokelji su 1551 god, podigli za bratovštinu i posebnu crkvu sv. Jurja i Tripuna i ukrasili je slikama.

Ono što privlači pažnju kulturnog svijeta na ovu Kotoršku Bratovštinu mornara u Veneciji su slike na dasci **glasovitog umjetnika Renesanse XV i XVI st. Vittore Carpaccia**. Najljepša od njih prikazuje mladog sv. Tripuna kako pred carem liječi njegovu kćer.

U njoj se i danas mogu vidjeti na ploči u sakristiji i na klupama u crkvi imena poznatih Bokelja (vidjeti: Marija Saulačić: "Prisustvo Bokelja u Bratovštini sv. Jurja i Tripuna u Veneciji i platno Vittora Carpaccia sa prikazom čuda sv. Tripuna", Godišnjak PM Kotor, 2010.

Vrlo je interesantno da se u njoj sve do dolaska fašizma u Italiji, pored latinskog služila misa na narodnom odnosno hrvatskom jeziku. Tu crkvu u Veneciji i danas zovu Scuola Dalmata dei Santi Giorgio e Trifone, kao što zovu najljepšu rivu na svijetu Riva degli Schiavoni. To je široka promenade duž Zaljeva San Marco od Ponte della Paglia sve do kanala Rio di Ca' di Dio. Riva je dobila ime po trgovcima iz Dalmacije i Boke kotorske tj istočne obale Jadrana, koje su za vrijeme Mletačke republike zvali -Schiavoni oni su se tu sidrili sa svojim trgovačkim brodovima, a tu su imali i svoje prodajne štandove. Riva degli Schiavoni je u stvari bila najbolji dio venecijanske luke, zbog blizine Trga San Marco, središta političke moći Venecije.

Idejom i zalaganjem dolepotpisanog AS, Bokeljska mornarica je po prvi put u svojoj XII st. povijesti na čelu sa admiralom dr Milošem Milošević-em u svečanim odorama i svečanim mimohodom uz pratnju Gradske glazbe Rijeka i uz nazočnost hiljade turista marširala tom najljepšom rivom na svijetu, povodom bratimljenje Kotora i Venecije 7 i 8. maja 2005 god., evocirajući uspomene na vremena kada su na toj rivi Bokelji vezivali svoje jedrenjake.

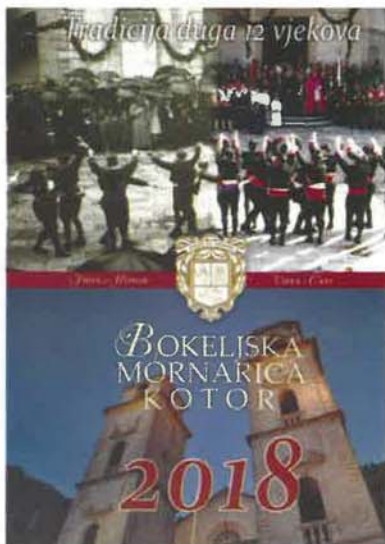
Odigrala je i kolo na trgu sv. Marka, ispred Arsenala i na otoku Lido.

(vidi :Marija Saulačić, monografija "Dvanaest vjekova Bokeljske mornarice 809-2009", Kotor, 2013.)

Venecija (Italija) nikad nije svojatala Bokeljsku mornaricu, što se vidi po navedenoj školi Scuola Dalmata dei Santi Giorgio e Trifone, koju i danas tako zovu. U knjizi "La Marrinerizza Bocchese e la festa di San Trifone", Jar. Parall, Cattaro 1899 god. u Prologu piše o Bokeljskoj mornarici i fešti sv. Tripuna kao prilogu iz istoprije i kulture Dalmatinaca.

Kotorani se ponose blaženom Ozanom crnogorkom i vazda ističu njeno porijeklo. Ona je obogatila duhovni prostor Kotora, Boke kotorske i cijele Crne Gore. Stanovnici Kotora štiju je i kao svoju suzaštitnicu, jer je za vrijeme potresa, kuge i drugih nepogoda spašavala ovaj grad. Posebno se spominje njezina zasluga u tome, da turski admiral H. Barbarosa, koji je 9.08.1539 god. osvojio Herceg-Novi, nije uspio osvojiti Kotor, jer je ona hrabrila svoje sugrađane da se junački bore, kako grad ne bi pao u turske ruke. Njoj u čast na njen dan proslave u crkvi koju Kotorani zovu Bl. Ozana se pjeva pjesma: "Ti Ozano slavo Crne Gore, radosti Kotora, uzore pokorničkih djevice, pomози nam u borbi s neprijateljem duše..."

10. U cijelom tekstu Admiralata nije spomenut Sv. Tripun tj da su neraskidive veze Koterske tj Bokeljske mornarice sa štovanjem zaštitnika grada sv. Tripuna-mučenika kroz svih XII st. u čiju se čast igra i kolo. Jedino za vrijeme komunizma, nekih 50-tak godina se nije smjelo igrati kolo ispred katedrale. Od tada je počelo da se igra i po trgovima (kako je kazao predsj. Vlade CG).

Bokeljska mornarica-Kotor je štampala kalendar za 2018 god. na kojem se upravo vidi ovo o čemu govorimo. Na naslovnoj stranici kalendara u gornjem dijelu se vidi igra kola sv. Tripuna ispred katedrale u nazočnosti kotorskog biskupa i predstavnika političkog i javnog života Kotora i Crne Gore, a u donjem dijelu sama katedrala-bazilika sv. Tripuna. Slika govori više od tisuću riječi.

Što se prefiksa tiče slažemo se u potpunosti sa Admiralatom i Upravnim odborom Bokeljske mornarice. Prefiksa nikada nije bilo, a po nama nemora ga ni biti.

Nema prefiksa ni na crkvi sv. Tripuna, (prva crkva izgrađena 809, a postojeća iz 1166), ali u opisu crkve piše da je to katolička crkva (jer je univerzalna u cijelom svijetu). U Hrvatskoj se kaže katolička crkva u Hrvata.

Nema prefiksa ni na pravoslavnim crkvama. Tako zovemo crkva sv. Nikole izgrađena 1902-1909 god. u Kotoru, a u tekstu piše da je izgrađena od strane pravoslavaca Bokelja koji se osjećaju Srbima.

Nema prefiksa ni na crkvi posvećenoj Sv. Petru cetinjskom čudotvorcu, u Kotoru, nego na ploči na fasadi piše: „Ovaj Boži hram posvećen Sv. Petru Cetinjskom čudotvorcu prvu nam svetinju sagrađen poslije 1920 god., podigoše i u amanet ostaviše crnogorskom narodu...“. Tako isto i kod Bokeljske mornarice po nama prefiks ne treba da stoji, ali u tekstu treba da piše kome tradicijski pripada.

Toliko o Saopštenju Admiralata i Upravnog odbora Bokeljske mornarice.

Ta istina i ta jedinstvena svjetska posebnost slavljenja sv. Tripuna u Kotoru od strane Bokeljske mornarice je prešućena i od sastavljača formulara - Uprave za zaštitu kulturnih dobara, kao i od Admiralata i Upravnog odbora sadašnje Bokeljske mornarice. Stoga mi dole potpisani smatramo da formular za UNESCO nije validan. On može biti povijesno validan jedino ako ga zajednički sastave povijesničari iz Crne Gore i Republike Hrvatske. Nakon toga će to biti kulturno blago prvenstveno Crne Gore i Hrvatske, a zatim će pripadati cijelom svijetu, pa i Srbima, i Italijanima i Grcima.

Ako ovo nije dovoljno u slijedećem nastavku će mo to još bolje obrazložiti.

Uz želju za bolju i ispiješnju 2018 god. srdačno Vas sve pozdravljamo.

Sa poštovanjem

prof. povijesti Marija Saulačić,
konzervator savjetnik u Upravi za zaštitu kult. dobara Kotor

Ing. brod. Andro Saulačić
Aktivni član Bokeljske mornarice Kotor počev od 1965 god.

ADMIRALATU I UPRAVNOM ODBORU BOKELJSKE MORNARICE-KOTOR

Nominacioni formular nije validan jer ne počiva na povijesnoj i današnjoj istini. Treba nastaviti započete razgovore o zajedničkoj nominaciji BM od strane Crne Gore i Republike Hrvatske, i o tome hitno izvjestiti Ministarstvo kulture CG
(Dopuna reagiranja na saopćenje Admiralata i Upravnog odbora Bokeljske mornarice-Kotor Mornarica pripada i Hrvatima i Srbima i Italijanima i Grcima ("Vijesti" 27.12.2017.)

Poštovani,

Dostavljam Vam dopunu našeg pisma od 29.12.2018.god. sa prilogom i slikama. Nadam se da će te ga sutra 13.01.2018. na "karike" pogledati. Na taj dan kao što je poznato se ranije održavala Glavna skupština BM, a zadnjim statutima na taj dan Admiralat Bokeljske mornarice u Kotoru tradicionalno bira Malog admirala. Taj dan je uzet jer asocira na dolazak moćiju sv. Tripuna u Kotor 13.01.809 god.

1. Čast mi je da sam od poslijeratnog dobijanja Rješenja o odobravanju osnivanja i rada udruženja Bokeljske mornarice 5.X 1964.njen član. Prilažem moju sliku iz jula mjeseca 1964 god. Slijedeće godine sam učestvovao na prvomajskoj paradi u Beogradu, kada je po prvi put Bokeljska mornarica u nošnjama i uz pjesmu nastupala u formaciji admiralitetskog sidra. Na svečenoj loži je bilo cijelo rukovodstvo države na čelu sa J.B.Titom.

2. Iako je bilo zabranjeno da se igra kolo za vrijeme komunizma od 1947 do 1990 god.(43 god.) ispred katedrale sv. Tripuna, nas grupa članova Bokeljske mornarice ga je po tradiciji igrala u crkvenim prostorijama, kao nekada oko moćiju sv. Tripuna u katedrali. Na slici od 3.februara 1966 god. igra se kolo sv. Tripuna uz prisustvo admin.kot.bisk. don Gracije Ivanović-a, protojereja stavrofora Bogoboja Miloševića, fra L.Krivića i dole potpisanog kao kolovođe.

3. Dostavljam Vam katalog "U sjaju plemenite tradicije" o proslavi 100 god.(1873-1973) od osnivanja udruženja Bokeljske mornarice u Splitu od strane 40-tak obitelji Bokelja. Na toj proslavi sam lično prisustvovao (nakon završetka studija za ing.brodogradnje nisam u Boki dobio posao, ali su mi ga u Splitu dali u januaru 1973). Bio sam dugogodišnji član Izvršnog odbora podružnice Bokeljske mornarice Split i za vrijeme studija i poslije ukupno 12 god.(na slikama sa tajnikom BM Split kap. Antonom Botrićem i malim admiralom, u igri kola i sa Bokeljima uz pjesmu sv. Tripunu).

4. Idejom dole potpisanog koju je podržao adm.BM dr M.Milošević, da prilikom bratimljenja Kotora i Venecije bude prisutna i Bokeljska mornarica, zatim pravljenjem programa koji je prihvaćen od strane organizatora Feste della Sensa i obezbjeđenjem finansijskih sredstava dole potpisanog od sponzora iz Italije, Bokeljska mornarica je po prvi put u svojoj povijesti organizirano bila u Veneciji 2005 god.i zaigrala kolo na glavnom trgu ispred crkve sv.Marka, ispred Arsenala tj Pomorskog muzeja i na mondenom otoku Lido(tada sam predložio da odred BM nastupi u formaciji admiralitetskog sidra, ali nije bilo vremena da se uvježba (prilog program).

5. Dostavljam Vam i izvod sa sjednice Međuvladinog mješovitog odbora o zaštiti prava hrvatska manjine u Crnoj Gori i crnogorske manjine u Hrvatskoj o zajedničkoj nominaciji Bokeljske mornarice od strane Crne Gore i Hrvatske(izvor:Hina 25.05.2017.god.)

Iz priloženog, kao i iz otvorenog pisma predsjedniku Vlade CG i Admiralatu i Upravnom odboru BM jedino zajedničkom nominacijom (uz ispravljanje neistine i prikrivanja istine iz nominacionog elaborate), obiju prijateljskih država, BM kandidirati će se na listu UNESCO-a.

Čast mi je da sam u gore navedenim aktivnostima učestvovao kao aktivni član Bokeljske mornarice Kotor i Split, i iz tog razloga smatram da imam pravo izjaviti gore navedeno. Sa poštovanjem
 ing.brod.Andro Saulačić, član BM od 1964 god.

A.Saulačić u nošnji Bokeljske mornarice, jul 1964.god.

Andro Saulačić u igri kola Bokeljske mornarice, Kotor 1966.god uz prisustvo admin.kot.bisk. don Gracije Ivanović-a, prot.stavr. Bogoboja Miloševića i fra L.Krivića

Kotorani Andro Senlačić i Ivan Orlando sa članovima podr. Bokeljske mornarice - Split, 1977.god pjevaju pjesmu koja prati igru kola Bokeljske mornarice povečtna sv. Tripuna

Izvod iz kataloga 809-1975

Tradicionalno okupljanje Bokelja u Splitu, februar 1977.god

U SJAJU PLEMENITE TRADICIJE, SPLIT 1973.god. VJEKOVNI KONTINUITET NARODNOG JEDINSTVA I POMORSKE SVIJESTI

Bokeljska mornarica, starodrevna organizacija Bokeljskih pomoraca, simbol je kontinuiteta slavenskog I pomorskog duha prožetog humanitarnom I socijalnom djelatnošću I vjekovnom idejom bratstva I jedinstva jugoslavenskih naroda. Ona je jedno od najstarijih pomorskih udruženja I jedina u svijetu koja neprekidno živi 1166. god. Prema živoj predaji njeno djelovanje zabilježeno je već 809 god., a najstariji sačuvani statut je iz 1463. god.

Pjesma kola Bokeljske mornarice, nastala šezdesetih godina prošlog stoljeća, očito je vi pod utjecajem rodoljubivih ideja Narodnog preporoda u Dalmaciji.

STOLJETNA POVEZANOST SPLITA I BOKE

Plemenitu tradiciju svoje starodrevne pomorske organizacije, Bokelji su posvuda, ma gdje se nalazili - kod kuće, na moru, u tuđini-vjekovima gajili i prenosili s koljena na koljeno s rodoljubnim osjećajima ljubavi i prvrženosti rodnoj grudi. Kad je polovinom XIX stoljeća naše slavno brodarstvo na jedra počelo postepeno propadati da bi početkom ovog stoljeća konačno nestalo u neravnopravnoj utakmici s nadmoćnom silom parobroda, mnogi bokeljski pomorci su se, pod tadašnjom tuđinskom vladavinom, morali raseljavati u podrazi za poslom na tuđe brodove, a drugi su bili razmješteni po državnim i drugim službama duž čitavog našeg primorja. Tako se i u Splitu sedamdesetih godina prošlog stoljeća našla znatna grupa od četrdesetak bokeljskih obitelji, ostajući u trajnoj osjećajnoj vezi i čežnji za svojim rodnim krajem. U želji da i ovdje iskazuju plemenite tradicije, oni su kako je zabilježila tadašnja lokalna štampa počeli i u Splitu proslavljati dan tisućugodišnjeg patrona Bokeljske mornarice, sv. Tripuna, 3. II 1873. Ta se tradicija nastavila do danas na način koji odgovara nasoj novoj društveno političkoj stvarnosti. Stotu godišnjicu toga znanačajnog događaja, mi Bokelji nastanjeni u Splitu, poštujući pozitivne tradicije naše svijetle prošlosti u duhu tekovina Narodnooslobodilačkog rata i socijalističke revolucije, nastavljajući prenositi vjekovnu ideju Bokeljske mornarice — socijalno—humanitarnu aktivnost i bratstvo i jedinstvo naših naroda — obilježili smo skromnim spomenom na tradicionalnoj Bokeljskoj večeri 9. II 1973. U tome se, pored ostalog, ističe i više nego stoljetna bratska povezanost između gostoljubivog Splita i mile nam Boke.

Časnici Bokeljske mornarice iz Kotora, gosti jubilarne 100.godišnjice tradicionalne proslave u gostoljubivom gradu Splitu, 9.II.1973.god. sa malim admiralom.

Mornari gosti iz Kotora igraju tradicionalno Kolo Bokeljske mornarice na proslavi jubilarne 100. godišnjice, u Splitu 9.II.1973.god.

Znanstveno-stručni skup “Bokeljska mornarica i Kolo svetog Tripuna kao tradicija bokeljskih Hrvata”, Zagreb, 19.01.2018.

Program skupa naslovljen “Bokeljska mornarica i Kolo svetog Tripuna kao tradicija bokeljskih Hrvata” obuhvatio je povijesni pregled Bokeljske mornarice kao paradigme hrvatske nematerijalne baštine od njezina osnutka 809. godine do danas. Povod ovome događaju je nominacija Bokeljske mornarice i Kola svetog Tripuna na UNESCO-ov Reprezentativni popis nematerijalne kulturne baštine čovječanstva. Skup je otvorila ministrica kulture Nina Obuljen Koržinek u zagrebačkoj Mimari.

Skup je održan u organizaciji Ministarstva kulture i Hrvatske bratovštine “Bokeljska mornarica 809” Zagreb, Rijeka, Pula, Split, Dubrovnik. Povod ovome događaju nominacija je Bokeljske mornarice i Kola svetog Tripuna na UNESCO-ov Reprezentativni popis nematerijalne kulturne baštine čovječanstva i prijedlog zajedničke nominacije od strane Hrvatske i Crne Gore.

Obuljen-Koržinek: Hrvatske bratovštine Bokeljske mornarice zaslužne za očuvanje kulturnih tradicija te mornarice i Kola sv. Tripuna

“Vrijednost Bokeljske mornarice i Kola sv. Tripuna kao nematerijalne kulturne baštine prepoznalo je Ministarstvo kulture koje ih je potom i nominiralo za UNESCO-ov Reprezentativni popis nematerijalne kulturne baštine čovječanstva”, ustvrdila je ministrica Obuljen-Koržinek.

Istaknula je kako su upravo hrvatske bratovštine Bokeljske mornarice organizirane u Zagrebu, Rijeci, Puli, Splitu i Dubrovniku zaslužne za održavanje tih kulturnih tradicija.

“Kao zemlja s bogatim iskustvom oko uvrštenja kulturne baštine na UNESCO-ov popis nastavit ćemo s tim radom. Upis na popis nematerijalne kulturne baštine čovječanstva priznanje je narodu koji je tu kulturu stvorio, a još više onih koji su je očuvali”, poručila je ministrica.

Prisutnima se na ovom skupu obratio predsjednik Hrvatske bratovštine “Bokeljska mornarica 809” Zagreb, Rijeka, Pula, Split, Dubrovnik Ivo Škanata koji je istaknuo kako je kulturna baština dokaz postojanja jednog naroda u raznolikosti u kojem živi.

“Bogatu kulturnu baštinu Boke Kotorske tek očekuje nacionalno valoriziranje. Treba se tek procijeniti sve što je kulturna baština ostavila u nasljeđe kao i nematerijalnu baštinu. Želim reći da možda postoji kulturno dobro koje ne pripada jednom narodu, ali ne možemo reći da narod nije stvorio kulturu. Ako ne odgovorimo na ta važna pitanja za Republiku Hrvatsku, onda će to učiniti netko drugi, a što neće biti u skladu s povijesnom istinom”, poručio je Škanata.

Zvonko Deković: Bokeljski Hrvati ponosni su na ono što jesu i gdje jesu.

O važnosti nominacije Bokeljske mornarice i Kola svetog Tripuna na UNESCO-ov popis govorio je predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća Zvonimir Deković. Istaknuo je kako su bokeljski Hrvati ponosni na ono što jesu i gdje jesu. “Danas se o ovom pitanju ne bi raspravljalo da se ne ugrožava identitet Bokeljskih Hrvata. Želi se odvojiti značaj Katoličke crkve i kotorskog zaštitnika sv. Tripuna od Bokeljske mornarice. Kolo sv. Tripuna i Bokeljska mornarica hrvatska je tradicija i nadam se da će to osobe iz Bokeljske mornarice i prihvatiti kada vide činjenice”, zaključio je svoje izlaganje Deković.

Predsjednik Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti akademik Zvonko Kusić prisjetio se svog posjeta Boki Kotorskoj prije dvije godine povodom 850. obljetnice posvećenja katedrala gdje je bio kao izaslanik predsjednice Kolinde Grabar-Kitarović.

“Kad sam vidio taj ‘Zaljev svetaca’ sjetio sam se stihova nekih pjesnika koji su Boku Kotorsku opisali kao da je Božja ruka ondje imala svoj doticaj. Identitet Katoličke crkve i Hrvata nedjeljiv je dio Bokeljske mornarice te se od nje ne može odvajati Kolo sv. Tripuna kao zasebna tradicija”, naglasio je akademik Kusić.

Sadržajan program skupa obuhvatio je povijesni pregled Bokeljske mornarice kao paradigme hrvatske nematerijalne baštine od njezina osnutka 809. godine do danas, a na skupu je izlagalo šestoro izlagača: kotorski biskup mons. Ilija Janjić, dr. sc. Vinicije Lupis iz Instituta društvenih znanosti iz Dubrovnika, dr. sc. Maja Katušić iz Hrvatskog instituta za povijest iz Zagreba, dipl.pr. Tomislav Brguljan iz Hrvatske bratovštine Bokeljske mornarice 809 iz Rijeke, dr. sc. Tvrko Zebec iz Instituta za etnologiju i folkloristiku iz Zagreba te Rut Carek iz Službe za UNESCO Ministarstva kulture RH i glavna tajnica Hrvatskog povjerenstva za UNESCO.

Biskup Ilija Janjić: Bokeljsku mornaricu ne može se odvojiti od Katoličke crkve

Kotorski biskup mons. *Ilija Janjić* govorio je o povezanosti Bokeljske mornarice s hrvatskim nasljeđem i Katoličkom crkvom, napomenuvši kako sv. Tripun na svom srcu nosi grad Kotor, čiji je zaštitnik, a iznad njega su napisane riječi 'Fides et honor'.

Da sveti Tripun nije imao vjeru i ponos, Bokeljska mornarica koja traje duže od 1200 godina ne bi doživjela današnje dane, on bi mogao biti primjer mladima i drugima, ali malo tko zna za taj biser mučenika, koji po cijenu života kao 18-godišnjak nije htio odustati od svoje vjere, ustvrdio je mons. Janjić.

"Ako netko želi odvojiti Bokeljsku mornaricu od vjere i Crkve neće dugo trajati, nećemo dozvoliti da ona postane crnogorska Bokeljska mornarica, može biti Bokeljska mornarica u Crnoj Gori, ali ne i crnogorska jer bismo se tako istopili", istaknuo je.

"Identitet Bokeljske mornarice karakterizira višeslojnost, u njenoj višetisućljetnoj opstojnosti nije moglo biti drugačije, no nje nema bez Crkve", dodao je mons. Janjić.

Neraskidivu vezu Bokeljske mornarice i sv. Tripuna kao dio hrvatske kulturne baštine utvrdio je i dr. sc. Vinicije Lupis.

"Svaki pokušaj krađe identiteta je kulturocid, a kulturocid na takav način ne može ući na UNESCO-ov popis. Znači, oko ovih pitanja mora doći do suglasja između Crne Gore i Hrvatske", poručio je *Vinicije Lupis*.

Kotorska biskupija: "Bokeljsku mornaricu su sačuvali pripadnici Katoličke crkve i Hrvatskoga naroda", Kotor, subota, 27. siječnja 2018.god.

Polemika koja se od kraja 2017. i početka 2018. godine počela voditi u sredstvima javnog priopćavanja, pa i u Skupštini Crne Gore i u Saboru Republike Hrvatske, nije mogla zaobići pažnju Kotorske biskupije koja je izvorni duhovni baštinik ove, danas u biti memorijalne i uz kult Sv. Tripuna vezane, institucije. Povod svemu jest prijedlog da se ista nađe na UNESCO-voj listi kao crnogorsko nematerijalno kulturno dobro. Svjesni smo sadašnjeg povijesnog trenutka u kojemu naslućujemo iz materijala kojega imamo, namjernu nepreciznost u prepoznavanju njene ključne kršćanske katoličke komponente, jasno istaknute kako u Statutu Bokeljske mornarice Kotor u članu 33, tako i u Pravilniku o odori, činovima i nastupima aktivnog sastava Bokeljske mornarice Kotor, osobito u članu 51.

Prepoznaje se to i u nekonzultiranju Biskupije u pisanju prijedloga za nominaciju Bokeljske mornarice za UNESCO-vu listu svjetske nematerijalne kulturne baštine, kao i ne traženju potpore za njenu nominaciju. Radi se na neki način i o nama, ali bez nas.

Zato ovo priopćenje započinjemo invokacijom iz najstarijeg sačuvanog Statuta Bokeljske mornarice koji se čuva u našem arhivu: *Adsit nobis gratia Spiritus Sancti – Neka s nama bude milost Duha Svetoga, s željom da nikoga ne uvrijedimo, blago i s poštovanjem iznoseći činjenice koje kao institucija zastupamo.*

Čija je Bokeljska mornarica?!

Identitet Bokeljske mornarice karakterizira višeslojnost. U njenoj više nego tisućljetnoj opstojnosti nije moglo biti drugačije. Ako izostavimo stalnu, već od srednjega vijeka prisutnu tradiciju, kao povijesni ali ne primarni i sigurni izvor, Bokeljska mornarica svoje početke vezuje za epigrafski sigurne izvore iz godine 809. ili zavisno od čitanja 805, odnosno za prijenos relikvija Sv. Tripuna iz Carigrada u Kotor. Njen prvi dokumentovani pisani spomen se javlja godine 1353.

Tada se spominje kao *Pia sodalitas naviculatorum Catharensium – Pobožno udruženje kotorskih pomoraca.* Prefiks *pia* (pobožna) u bitnome određuje njen karakter kao vjerske bratovštine – institucije koja je poznata samo Crkvi na Zapadu. Ta njena duhovna konstanta je prisutna do danas. U središtu te duhovnosti je proslava gradskog zaštitnika Sv. Tripuna, u formi koja se kroz povijest sasvim sigurno mijenjala, ali u svojoj najdubljoj matrici ostajala sačuvana u plesanju Kola Sv. Tripuna ili Kola Bokeljske mornarice, u biskupovom blagoslovu i njegovom ulasku u kolo i izgovaranju Pohvala (Loda) u čast Bogu, Bogorodici i Sv. Tripunu. Bez ovih komponenti Bokeljska mornarica bi ostala samo folklorna udruga koja se ni u čemu ne razlikuje od ostalih folklornih udruga diljem svijeta. Potrebno je naglasiti da Kolo Sv. Tripuna nosi u sebi karakteristike arhaičnog obrednog plesa. To je prvi uočio dr. Urban Raffaelli u brošuri *Il ballo di san Trifone* (Zadar, 1844.), a potvrdila u svojim istraživanjima u novije vrijeme etnokoreolog Milica Ilijin, stalni suradnik Muzikološkog instituta Srpske akademije nauka i umetnosti u Beogradu. Ona o Kolu Sv. Tripuna piše u *Spomeniku, SANU CIII* (Beograd, 1953., str. 249).

Dakle, Bokeljska mornarica je dio katoličke kulture.

Njen prvi poznati Statut Liber fraternitatis divi Nicolai marinariorum de Catharo koji datira iz 1463. godine, stavlja je pod zaštitu Sv. Nikole sa željom da ime Boga Svemogućega uvijek bude slavljeno. Slavljeno i obrednim plesom, koji predstavlja gestovnu simboliku i neverbalnu komunikaciju s Bogom i svecem zaštitnikom. Kolo karakteriziraju i slike – figure koje ga vezuju uz more i oluje na njemu. Ono je svojevrsna priča o dolasku relikvija Sv. Tripuna koja se ponavlja iz godine u godinu, a protagonisti te priče su mornari, danas ne obvezno i u strukovnom smislu.

Na upit koji se ovih dana, s pravom, u brojnim sredstvima javnog priopćavanja može čuti čija je Bokeljska mornarica, odgovaramo: Bokeljska mornarica je dio katoličke tradicije koju u Boki predstavlja Kotorska biskupija. Ona je duhovno dobro koje kroz povijest nitko i nikada nije pokušao negirati osim ateističke ideologije od 1947. do 1989. godine. Istina, kroz povijest ona je bila povremeno zabranjivana i ukidana od strane raznih država, ali nikada radi povezanosti s kultom i proslavom Sv. Tripuna, kao što su to učinili komunisti 1947. godine odvajajući je od Crkve i tako pretvarajući je u folklornu udrugu. Imajući to u vidu, tadašnji admiral Rudolf Gjunio pečat Mornarice daje na čuvanje Kotorskoj biskupiji i više nikada ne oblači admiralsku uniformu. Nije htio biti, bez obzira koliko ga je članova mornarice podržalo u tom trenutku, a podržao ga je samo ađutant Mirko Homen, dio institucije koja gubi svoju osnovnu svrhu. Pečat je sačuvan do danas, kao svjedočanstvo o vremenu za koje nismo sigurni da je ostalo samo dio prošlosti.

Razjasnili smo vjerski karakter mornarice. Za razumijevanje etničkog identiteta njenih članova potrebno je poznavanje uzroka i posljedica revolucionarne 1848. godine u Europi i buđenja moderne nacionalne svijesti.

U Boki se ona prvo javlja među pravoslavlim žiteljima koji se identificiraju sa Srbima, a podstiču je Vuk Karadžić i njegovi suradnici na ovim prostorima. Pa tako, 1860. godine oni najprije napuštaju Bokeljsku mornaricu (njih oko 40) i formiraju Srpsku gardu. U to vrijeme, Bokeljska mornarica je brojila 300 članova. U proslavi Tripundana, u narodnim nošnjama sudjelovalo je oko 150 članova (Jar. Parall, Bokeljska mornarica i Tripundan, Kotor, 1899., str. 27). On navodi da su članovi Bokeljske mornarice bili iz sljedećih mjesta: Kotor, Špiljari, Škaljari, Dobrota, Muo, Prčanj, Stoliv, Lastva, Tivat i Krašići. Perast je imao svoj neovisni odred. Gore navedena mjesta su bila većinski katolička što se vidi iz popisa od 17. VII. 1850. godine. Upravo je to bilo vrijeme nacionalne diferencijacije, te se katolici većinski izjašnjavaju kao Hrvati. A svi zajedno 1848. za ujedinjenje Dalmacije i Boke Kotorske s Hrvatskom što biva potvrđeno 12. VI. 1848. velikom skupštinom na Prčanju a osnaženo dolaskom i sjajnim dočekom hrvatskog bana Josipa Jelačića 1849. godine u Boku (Anton Milošević, Boka i ustavni pokret, Narodni list, Zadar, 1912., str. 69).

Statistika vjerske pripadnosti ovih mjesta iz 1850. godine glasi:

Mjesto:	Katolika:	Pravoslavni:	
Kotor s Špiljarima	1430	1171	(vojnika 1050)
Škaljari	489	13	
Dobrota	1196	0	
Muo	498	65	
Prčanj	1080	123	
Gornji Stoliv	284	0	
Donji Stoliv	358	65	
Lastva	838	23	
Tivat	718	30	
Krašići	197	0	
Perast	659	173	

U dnevnom listu „Pobjeda“ od 25. XII. 2017. godine, Admiralat i Upravni odbor Bokeljske mornarice pišu da je Boka krajem XVII. stoljeća obuhvaćala prostor od Sutomora do Sutorine, te da su katolici činili trećinu stanovništva. Što se tiče Bokeljske mornarice ovaj podatak ne predstavlja nikakav pokazatelj jer iznesena statistika potvrđuje da se članstvo Bokeljske mornarice regrutiralo iz većinski katoličkih mjesta.

Upravo zbog izlaska pravoslavni iz Mornarice 1860. godine, koji je uslijedio zbog neprihvatanja sudjelovanja Bokeljske mornarice u proslavi Trojičinog dana u Kotoru, kapetan Pavao Kamenarović 1866. godine piše pjesmu Dan odvjetnika Kotorskog i poziva pravoslavne da se vrate u Mornaricu ovim riječima: ...svi zajedno, svi u kolo, rukama ruke pružimo, potvrdimo svim okolo da bratsku slogu vriježimo. Srpska garda nikada nije plesala Kolo Sv. Tripuna jer ga nije smatrala svojim. Hrvati Bokelji nisu nikada promijenili naziv Bokeljske mornarice u Hrvatska mornarica, nego su i dalje ostali otvoreni za sve druge koji žele prihvatiti Statut Bokeljske mornarice i tradicionalne vrijednosti koje ona baštini. U sklopu ovih dešavanja je i izgovaranje Loda od 1871. godine na hrvatskom jeziku, a ne kao do tada na talijanskom (Prof. G. Zarbarini, La festa di San Trifone, Spalato, 1888., str. 34). Prisutnost hrvatskog jezika u Boki u arhivskim izvorima i historiografiji može se pratiti od XV. stoljeća. Mi iznosimo samo jedan primjer. Godine 1740. nailazimo na Antuna Paskvalija, pripadnika kotorskog plemstva koji se ćirilicom, jednim od tri hrvatska pisma, potpisuje kao istomačitelj od jezika harvatskoga (IAK, UP LXI, 1144).

Godine 1878. pjevačko društvo Jedinstvo u Kotoru dobiva prefiks srpsko, a deset godina kasnije počinje u Boki osnivanje kulturnih društava s hrvatskim prefiksom.

Nakon ovoga izlaganja dužni smo još jedan odgovor na upit čija je Bokeljska mornarica. U najvećoj mjeri, od godine 1860. Bokeljsku mornaricu su sačuvali i baštinili kao nematerijalno kulturno i duhovno nasljeđe, pripadnici Katoličke crkve i Hrvatskoga naroda, ne umanjujući značaj i doprinos svih ostalih koji su se u nju ugradili i s njom identificirali. Ona zasigurno danas jeste nematerijalno kulturno i duhovno nasljeđe Crne Gore, ali ne i crnogorsko nematerijalno kulturno i duhovno nasljeđe. Tu razliku pravi i sama gramatika. Bene docet qui bene distinguit – dobro uči, tko dobro razlikuje. Time se ne osiromašuje već obogaćuje kulturna baština u Crnoj Gori. U suprotnome, sintagme poput multikulturalnost, multikonfesionalnost i multietničnost gube svoj smisao i nemaju uporište, jer ako je sve crnogorsko čemu se pozivati na njih. One onda predstavljaju samo predmet političke igre, za prikrivanje drugih ciljeva.

Nastojali smo biti kratki, ne želeći u ovom slučaju duga i jednoobrazna historijska izlaganja. Zaključujemo: Bokeljska mornarica danas pripada onima koji njen Statut prihvaćaju, onima koji je cijene i poštuju, onima koji se s njom žele upoznati, onima koji Kolo Sv. Tripuna osjećaju kao dio duhovnog identiteta, onima koji žele bratsku slogu vriježiti (širiti), koji žele Boga, Bogorodicu i Svetoga Tripuna častiti (Lode). Kada bi takvih bilo više, u Kotoru i Boki ne bi bilo pjace ni trga koji bi nas sve mogao primiti i zagrliti. Svjedoci smo - nije tako.

Kotor, na Lode, 2018.

Biskupski Ordinarijat Kotor

Mons. Ilija Janjić - biskup kotorski

Mali admiral - Luka Kovačević

ISSN 2337-0696

sv. Tripun

1166 - 2016

1166

2016

Septembar 2016. Cijena 2,00€

Veliki jubilej - 850 god. katedrale u Kotoru

Filatelija

Marke sa motivima sv. Tripuna tiskane su 1967 god. povodom Međunarodne godine turizma, i 2009 godine povodom velikog jubileja - sv. Tripun 1200 godina u Kotoru.

Motiv na prvoj marci je lik sv. Tripuna iz Statuta i zakona grada Kotora, Venecija 1616, a na drugoj je fotografija lika sv. Tripuna sa središnje oltarne pale kotorske katedrale 1440, a izdana je i prigodna omotnica prvoga dana (FDC). Hrvatska pošta izdala je ove prigodne poštanske marke kao zajedničko izdanje s Poštom Crne Gore. A.S.

HRVATSKO
NACIONALNO
VJEĆE CRNE GORE

HRVATSKA BRATOVŠTINA
BOKELJSKE MORNARICE 809-RIJEKA

srdačno Vas pozivaju

na predavanje umirovljene profesorice **Ljubice Štambuk** pod nazivom

„Tragovi glagoljice u Boki kotorskoj“

*koje će se održati u subotu, 17. 9. 2016. godine, u velikoj dvorani
Doma kulture „Josip Marković“ u Novoj Lastvi s početkom u 19 sati.*

Dobro nam došli!

Kotoranka
specialno izdanje

sv. Tripun

1166 – 2016

Impressum

Osnivač i izdavač
Centar za evropske jezike
"Lingua"-Kotor
Tabačina 572, 85330 Kotor

Izvršni direktor:
Andro Saulačić
andro@t-com.me

Glavna urednica:
Martina Saulačić Lompar
martina_saulacic@yahoo.com
067/608 833

Uredništvo:
Marija Saulačić
Andro Saulačić
Martina Saulačić Lompar

Grafičko oblikovanje i prelom teksta:

TS Design - Kotor
tsdizajn.office@gmail.com
Tomislav Saulačić
Jelena Maslovar

Fotografije:
Andro i Tomislav Saulačić

Publikacija izlazi u tiražu
od 500 kom.

CIP - Каталогизација у публикацији
Национална библиотека Црне Горе, Цетиње
ISSN 2337-0696 = Kotoranka
COBISS.CG-ID 28633872
Sva prava pridržava izdavač

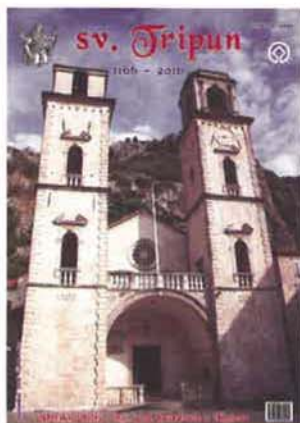

Foto: A. Saulačić

Drage Kotoranke, Kotorani, i svi Bokelji, diljem svijeta baštinici katedrale sv. Tripuna kao i svi poštovaoci zaštitnika grada Kotora, Boke kotorske i cijele kotorske biskupije. Pred nama je veliki jubilej 850 god. od posvete katedrale sv. Tripuna (1166-2016), a proslavili smo prije 7 godina još veći jubilej 12 stoljeća (809-2009) od prenosa relikvija sv. Tripuna i gradnje prve crkve njemu u čast u Kotoru. Srednjovjekovni Kotor je te daleke 1166 god. doživio svoj rani procvat, i po najstarijem dokumentu o pomorstvu iz 1167 god., svečanom zakletvom Omišana da neće ometati plovidbu Kotoranima, jamčila im se nesmetana plovidba Jadranom. Kroz sva minula stoljeća srednjovjekovni Kotor je posebnu brigu posvećivao svojoj kat-

UVODNA RIJEČ

S poštovanjem,
Martina Saulačić Lompar

edrali i svom zaštitniku grada sv. Tripunu. Romaničku građevinu sa dva zvonika i prelijepom apsidom, još je sredinom 16 st. opisao kotorski plemić, pjesnik i historičar Ivan Bolica. On se divio njezinoj fasadi, njenim vitkim zvoncima sa piramidalnim završecima, a posebno raznobojnim domaćim kamenom crvenim i sivkastim (bokit) od kojeg je katedrala sazidana. Bolica se divio i freskama, brojnim ukrasima, relikvijama i orguljama koje je katedrala već tada imala. Brojni potresi su je rušili, ali se ona trudom svojih građana obnavljala i bila sve ljepša, da bi u poslednjoj obnovi dobila svoj izvorni sjaj. Monumentalna Kotorska katedrala je umjetnički jedinstvena romanička crkva i jedna od prvih na istočnojadranskom prostoru.

SADRŽAJ

4. Timeline - Dva velika jubileja
5. Jubilarni 850-ti rođendan katedrale sv. Tripuna u Kotoru
7. Povezanost Bokeljske Mornarice sa sv. Tripunom sa zaštitnikom grada Kotora
10. Crkva sv. Tripuna u Moskvi
11. Istraživanja i restauracija katedrale sv. Tripuna
15. Program proslave

TIMELINE

DVA VELIKA JUBILEJA

809-2009 XII vjekova od prenosa relikvija sv. Tripuna u Kotor
1166-2016 850 godina od posvećenja katedrale sv. Tripuna

13.01.809. god. sagrađena je prva crkva posvećena sv. Tripunu. Prema Andreacijevoj Povelji, Andreaci je sa svojom ženom Marijom, sinom Petrom i dvije kćeri, Marijom i Teodorom, sagradio prvu crkvu sv. Tripuna. Prva polovina X stoljeća crkvu Andrea Saracenisia spominje bizantski car Constantin VII Porphyrogenet u djelu: "De administrando imperio" - ("O upravljanju carstvom")

1124 god. započela izgradnja katedrale. Tada je kotorski biskup Ursacije zajedno sa kotorskom upravom poklonio za izgradnju nove crkve feud poluotoka Prevlake sa benediktinskim samostanom sv. Mihovila. Crkva je po osnovi trobrodna bazilika u romanskom stilu sa primjesama bizantinskog.

19.06.1166 god. (nakon 42 god.) posvećena Katedrala sv. Tripuna uz sudjelovanje više biskupa, opata, gradskog klera i bizantskog namjesnika za Dalmaciju katedralu je posvetio kotorski biskup Malon.

1331 god. grčki slikari (pictures Graeci) oslikali su Katedralu prema sačuvanom ugovoru. od 10.6.1331. god. Ostaci fresaka su vidljivi u glavnoj apside i u lukovima glavnog broda

Do god. 1361 na trgu pred Katedralom sv. Tripuna se sazivao zbor svih građana

1362 god. posvećen glavni oltar-ciborij od strane kotorskog biskupa Dujma. To je remek djelo romaničko-gotičke umjetnosti.

1378 god., veći dio relikvijara je odnesen od strane mletačkog voskovođe Vettore Pisania.

1387 i 1388 god. kotorsko Veliko vijeće zasjedalo u samoj Katedrali

1416 god. veliko vijeće utvrdilo je ceremonijal proslave sv. Tripuna

1439 god. oltar je ukrašen zlatnom palom "Pala d'oro" sa 20 svetačkih likova, na kojoj je radilo više kotorskih zlatara među kojima i Marin Adamov. To je remek djelo kotorskog zlatarstva

1443 god. biskup Marin Contareno umjesto nedjeljom na trgu pred Katedralom, premješta poznati kotorski pazar u subotu jer je smetao crkvenim obredima. To se zadržalo do danas.

Brojni potresi i nestabilnost terena (osim na mjestu apside), zahtjevali su stalnu obnovu Katedrale.

1488 god. urađene su prve orgulje u katedrali, a 1615 su pozlaćene cijevi

1584-1613 god. I restauracija Katedrale urađena je u renesansnom stilu. Katedrala gubi kupolu, mijenjaju se svodovi glavnog broda, osim onog nad presbiterijem, a stupci se oblažu korčulanskim kamenom.

1652 godine urađena je kapela relikvijara, iza potresa 1667 god. monumentalno stepenište, a mramornu dekoraciju je uradio poznati mletački arhitekt i skulptor Francesco Penso Cabianca od 1704 do 1708 god.

1671-1683 god. II restauracija nakon velikog potresa 1667 god. koji je oštetio i Dubrovnik u potpunosti je srušena zapadna fasada i romanički zvonici. Podignuti su novi zvonici u korčulanskom kamenu u baroknom stilu, zapadna fasada, rozeta i trijem sa terasom.

1690 god. urađene nove orgulje u Katedrali uz učešće u troškovima Nikole Bisantija.

XVII-XVIII st. urađen je ures glavnog oltara, velika srebrna ploča-antependium kao zavjetni dar Kotorske Općine poslije kuge koja je vladala okolinom Kotora 1772 god.

1848 god. otkriven sarkofag Andree Saracenisia i njegove žene Marije u ulici uz sjevernu stranu između biskupije i Katedrale sv. Tripuna.

1848 god. nađen ulomak jedne grede sa datumom 13.1.809. Ispod stepeništa što vodi u relikvijar Katedrale nađen je ulomak na kojem je uklesano: Godine XII u vrijeme gospodina Ivana episkopa, 13 januara godine od rođenja Gospoda našega 809

1892-1908 god. III restauracija izvršena je rekonstrukcija južnog broda Katedrale, izradili su se novi svodovi od opeke nad bočnim brodovima, urađena nova krovna konstrukcija, i otkrivene su trifore nad presbiterijem i izvršena njihova rekonstrukcija.

1983-2000 god. IV restauracija Katedrale urađena je nakon katastrofalnog zemljotresa iz 1979 god. Izvršena je potpuna ili djelomična rekonstrukcija petolisnih stupaca, osim u zapadnom traveju, u glavnom brodu je izvršena rekonstrukcija 4 trifore i uspostavljena funkcija bočnih traveja. U potpunosti su rekonstruirani svodovi sjeverne lađe, te izvršeno popločavanje Katedrale.

2.12.2000 god. svečano blagoslovljena obnovljena Katedrala od strane nadbiskupa-metropolita zagrebačkog, mons. Josipa Bozanića

2002 god. dobijena je nagrada Europa Nostra za istraživanje, seizmičko osiguranje i restauraciju katedrale

17.09.2016. god. uz kolo sv. Tripuna na pjaci pred katedralom i pontifikalnom sv. misom koju će predvoditi Njegova uzoritost Josip kardinal Bozanić, nadbiskup i metropolita zagrebački bit će proslavljen ovaj veliki jubilej 850 god. od posvećenja katedrale sv. Tripuna u Kotoru.

Najpoznatija i najstarija katedrala na istočnoj obali Jadrana proslavlja jubilarni 850-ti rođendan (1166-2016)

Ove godine proslavlja se veliki jubilej, 850 godina Katedrale sv. Tripuna u Kotoru koju je 19. 6. 1166. posvetio kotorski biskup Malon. Gradnja katedrale na mjestu prvobitne, istoimene manje crkve koju je 809. god. podigao Andrea Saracenis, započela je 1124. Te godine je kotorski biskup Ursacije zajedno sa općinskom upravom, poklonio i feud na poluotoku Prevlaka kod Tivta sa benediktinskim samostanom sv. Mihovila, za izgradnju nove crkve. Ona je posvećena, nakon gradnje od 42 godine, uz sudjelovanje više biskupa, opata, gradskog klera i bizantijskog namjesnika za Dalmaciju i Duklju. Katorska katedrala je stoljećima svjedočila o najznačajnijim događajima u Kotoru i u okruženju. Na trgu pred Katedralom i u njoj samoj se do 1361. god. sazivala Narodna skupština (Concilio publica) svih kotorskih građana. Pod trijemom su se ponekad vodile sudske rasprave, a bila je i riznica za čuvanje javnih i privatnih isprava. Moćnik Katedrale postaje i jedna vrsta arhiva za povelje srednjovjekovnih vladara, oporuke, inventare i sl., zatim za razna obavještenja najvećeg broja građanstva koji je prisustvovao crkvenim službama. Zvonjava sa njenih zvonika je bila znak hitnog okupljanja, bilo da se radilo o pozivu vijećnicima kotorskih Vijeća, bilo prilikom ratnih opasnosti ili požara.

Mramorni kovčeg iz 809

Natpis na kamenom ulomku 13.1.809

Temelji prve crkve

Sarkofag Andrea Saracenisa

Dokumenat o posveti katedrale

Rano gotički ciborijum i srebrna - pozlaćena pala

Na trgu pred Katedralom, vila se zastava sv. Tripuna, a obavljan je i pazar, koji je kasnije prenesen na Trg od oružja, pa onda van grada. Još prije mletačke vladavine, 1417., Veliko vijeće je odredilo ceremonijal proslave zaštitnika grada sv. Tripuna, dana 3. februara koji je vazda posebno svečano slavljen, a kotorskim Statutom dozvoljeno je da dužnici i okrivljeni mogu doći u grad tri dana prije i tri dana poslije blagdana, izuzev za krivicu ubistva. Zabilježeno je da je 1431. god. došlo na proslavu oko stotinu uglednih ljudi iz Paštrovića kojima se o državni trošak dijelilo vino, a Bokeljska mornarica je svake godine na taj dan predlagala pomilovanja koja je rješavao providur ili Senat. Proslava velike obljetnice odat će počast i arhitekturi. Katedrala je remek-djelo romano-gotičke arhitekture, sa baroknim zvoncima, koji se ističe uravnoteženošću arhitektonskih elemenata. Duhovna glazba je igrala središnju ulogu u životu Katedrale od njezinih početaka. Stari europski gradovi posebno oni srednjovjekovni i sredozemni ponose se svojim svecima zaštitnicima, pa i nama može biti čast što smo dio tog kulturnog kruga.

Marija Saulačić

Katorska Katedrala sv. Tripuna izgrađena je 326 god. prije otkrića Amerike, 286 god. prije početka gradnje crkve Svetog Petra u Rimu, najveće crkve na svijetu, 220 god. prije početka izgradnje raskošne gotske katedrale u Milanu, druge najveće crkve u svijetu, 82 god. prije polaganja kamena temeljca čuvene gotske katedrale u Kelnu, najveće u Njemačkoj i jedne od najznačajnijih crkava u svijetu, 46 god. od početka gradnje katedrale u Chartres-u (Šartru) jugozapadno od Pariza, jedne od najsilnijih i najsajnijih gotičkih katedrala koje su ikad sagrađene i 3 god. poslije polaganja kamena temeljca čuvene Notre-Dame u Parizu, remek-djela gotičke arhitekture, čija gradnja je trajala 180 god. (do 1345.) tj. 179 god. poslije dovršetka kotorske katedrale.

Povezanost Bokeljske mornarice sa Sv. Tripunom zaštitnikom grada Kotora

Neraskidive su veze Bokeljske mornarice sa proslavama zaštitnika grada Kotora sv. Tripuna. Povijest grada Kotora je usko povezana sa povješću crkve sv. Tripuna i istorijom Bokeljske mornarice. Gradska vlast, crkva sv. Tripuna i Bokeljska mornarica tri su glavne komponente koje su kroz dugi niz stoljeća bile odlučujuće za život i razvitak grada Kotora. Po tradiciji već kod dolaska moćiju sv. Tripuna iz Male Azije u Kotor 13. januara 809. god., kotorski mornari su bijelim maramicama i igrom pozdravili dolazak jedrenjaka sa moćima sveca. Za vrijeme Mletačke Republike Bratovština je imala povlasticu, da prigodom tripundanskih svečanosti vrši tri dana apsolutnu vlast u gradu i podnosi prijedloge za pomilovanje osuđenika, a brinula se i o proslavi patruna grada sv. Tripuna.

Neraskidive su veze Bokeljske mornarice tj Bratovštine kotorskih pomoraca ili Katorske mornarice sa proslavama zaštitnika grada Kotora sv. Tripuna. Povijest grada Kotora je usko povezana sa povješću crkve sv. Tripuna i poviješću Bokeljske mornarice. Ne može se zamisliti život i razvoj grada Kotora odvojeno od života i razvitka crkve sv. Tripuna i Bokeljske mornarice. Gradska vlast, crkva sv. Tripuna i Bokeljska mornarica tri su glavne komponente koje su kroz dugi niz stoljeća bila odlučujuće za život i razvitak grada Kotora.

Po tradiciji već kod dolaska moćiju sv. Tripuna iz Male Azije u Kotor 13. januara 809. god., u gradu je nastalo veliko veselje kojom prigodom su kotorski mornari bijelim maramicama i igrom pozdravili dolazak jedrenjaka¹ sa moćima sveca. Međutim o nekom kontinuiranom postojanju mornarice ne može se s tvrdnjom govoriti².

Venecijanski brod acazia i mramorni sarkofag u kome su donesene moći sv. Tripuna

Arsenal u Veneciji

Za vrijeme Mletačke Republike (1420-1797) pored mnogih povlastica koje su olakšale pomorsku aktivnost Bratovštine pomoraca, Mletačka Republika je potvrdila još ranije ustaljenu praksu da Bratovština prigodom proslave sv. Tripuna, zaštitnika grada, u kojoj je ona učestvovala u mornaričkim uniformama i pod oružjem, igrajući tom prilikom svoje tradicionalno kolo, preuzme za tri dana vlast u gradu, primajući tom prilikom od mletačkog rektora (kao i ranije od gradskog kneza) simbole vlasti: sablju, štap i ključeve gradskih vrata.

U alegatima priloženim prvom Statutu mornarice tj Statut Bratovštine svetog Nikole mornara u Kotoru tiskanog 2009 godine u Kotoru iz 1463. god.³, vidimo da mornarica snosi troškove bubnjara, trubača, stražara i ostale troškove oko svečanosti sv. Tripuna. Takođe Statut-om grada Kotora određuje se 17. januara 1417 god. ceremonijal za proslavu sv. Tripuna u kojem učestvuje i Mornarica. Po dokumentima možemo utvrditi da od polovice XVI st. Mornarica preuzima glavnu organizaciju proslave sv. Tripuna.

1. Moći sv. Tripuna su sa venecijanskim brodom acaziom donešene u Boku kotorsku 809 god. Posadu broda je nevrjeme spriječilo da nastave put za Veneciju, a onda je moći otkupio kotoranin Andrea Saracenis. Oni su tada koristili trgovačke brodove tipa acazia (od grčke riječi „akis“-šiljak), a isti se mogu vidjeti na nekim mozaicima i na „Pala d'oro“ u bazilici sv. Marka u Veneciji. Istim tipom broda su dva pomorca iz Venecije 13. januara 829 iz Aleksandrije (Egipat) donijeli u Veneciju moći evanđeliste Marka, zaštitnika grada Venecije.

2. Prof. G. Gelcich: »Storia documentata della Marinerezza bocchese, Ragusa 1889« tj dokument »Lezenda de Misser San Tryphon martire confalon et protector della citta de Catharo«.

3. Statut bratovštine sv. Nikole mornara u Kotoru, Kotor 2009. - fototipsko izdanje: br. 6: ... »tih novih 20 solada ići će za isplatu bubnjara velikih i malih bubnjeva, trubača, stražara i za ostale troškove oko svečanosti sv. Tripuna«

Canaletto, Venecija

Mletačka Republika je osim toga poštivala Bratovštini ranije stečenu povlasticu, da prigodom tripundanskih svečanosti podnosi prijedloge za pomilovanje osuđenika. U alegatima Statuta su navedena i brojna dodjeljivanja oprosta od kazni prigodom svečanosti sv. Tripuna. Ovakve prijedloge su mletačke vlasti skoro uvijek prihvatale. Ove povlastice su doprinijele ugledu Kotorske mornarice i ostale su sve do pada Venecije 1797 god.

Glavni elementi učešća Mornarice u proslavi sv. Tripuna su bili: autonomni izbor članstva 13. januara («cariche»), najavljivanje glavne svečanosti od strane «malog admirala» (lode) 27. januara, trodnevno preuzimanje izvršne vlasti u gradu 1. februara (grb, barjaci, ključevi grada i zatvora), pravo davanja azila i pravo predlaganja pomilovanja tokom tri dana prije i poslije Tripundana i 3 februara igranje Kola sv. Tripuna⁴.

Poslije pada Venecije i zauzimanja Boke od strane Austrije, zbog neprijateljskog stava istaknutih pripadnika Kotorske mornarice prema okupatoru, mornarici nije dozvoljeno nastavljanje bilo kakve djelatnosti.

Za vrijeme kratkotrajne ruske vladavine Bokom (mart 1809-august 1807), Mornarica je ponovno nastavila svoju djelatnost. Poštovano je i prijašnje pravo pomilovanja zatvorenika za vrijeme tripundanskih svečanosti. Tada je veliki broj bokeljskih brodova pod ruskom zastavom, učestvovao u borbama protiv francuske flote⁵.

Zbog takvog odnosa Kotorskoj mornarici je odmah po zauzimanju Boke od strane Francuza 1811 god. zabranjen rad, i donešena je odluka o njenom ukidanju.

Za vrijeme kratkotrajne vladavine Crnogorsko-bokeljske uprave (1813-1814) ponovno je uspostavljena Kotorska mornarica.

Iako kod druge okupacije Austrije nije bio dozvoljen rad Kotorske mornarice, od 1814 do 1817 bilo je dozvoljeno nekim bokeljskim pomorcima da u uniformama Mornarice učestvuju u proslavi patruna grada sv. Tripuna.

Kotorska mornarica je ponovno uspostavljena 1833 god. sa staleškim ali ne i vojničkim kompetencijama. Međutim bilo joj je dozvoljeno da učestvuje vojnički postrojena i pod oružjem u ophodu gradom jedino prigodom tripundanskih svečanosti.

Poslije revolucionarnih zbivanja u Boki 1848 god., ponovno dolazi do ukidanja Kotorske mornarice. Nastojanjem Bokelja i crkvenih krugova mornarica je ponovno obnovljena 1859 god. Umjesto naziva Bratovštine kotorskih pomoraca tj Kotorske mornarice osnovana je «Bokeljska mornarica», sa punim nazivom «Plemenito tijelo Bokeljske mornarice». Od onda učestvuje isključivo pod oružjem prigodom proslave Tripundana. Tako je od svojih ranijih funkcija zadržala samo onu koja je bila vezana za proslavu sv. Tripuna⁶.

Mletački galijun iz 16 st.

4. Dr Miloš Milošević, Proslava sv. Tripuna, Kotor 1995. god.

5. Ruski admiral Senjavin Dmitrij Nikolaevič (1763-1831), zapovjednik ruskih pomorskih oružanih snaga na sredozemnom moru protiv francuskih snaga u drugoj ratnoj ekspediciji protiv francuskih snaga (1805-07) osvaja Kotor.

6. Dr Slavko Mijušković, Kotorska Mornarica

Dobročanin Pavao Kamenarović pjesnik i narodni zastupnik je u doba preporoda 1871 god. predložio da Mornarica napravi Statut koji je 1874.god. dostavljen Damatinskom namjesništvu na odobrenje. Ciljevi udruženja su po Statutu bili: da se u Bokeljima sačuva živom uspomenom na slavna dijela njihovih predaka i to sakupljajući se u dane nacionalnog praznika Bokelja sv. Tripuna 2 i 3 februara. Tada bi od Općine primala gradski stijeg sa likom sv. Tripuna i to svako put kada bi nastupala prema propisima Statuta.

Statutom su bila određena pravila svečanih nastupa, na održavanju pohvala (lode) od strane malog admirala, koje su morale biti izvedene na narodnom jeziku, na igranje kola Mornarice i na zvanice koje toj igri moraju da prisustvuju. Iako vlasti nisu odobrile predloženi Statut on je za Mornaricu bio na snazi, jer se ona po njemu upravljala do donošenja novog Statuta plemenitog tijela Bokeljske mornarice 1934.g.

Po Statutu iz 1934 god. precizno su određene dužnosti i funkcije Bokeljske mornarice prigodom i za vrijeme trajanja proslave sv. Tripuna Mučenika pokrovitelja grada i Mornarice.

Bokeljska mornarica je nastavila sa svojim radom do Italijanske okupacije Boke 1941 god. kada je bila zabranjena. Poslije oslobođenja 1944 god. Bokeljska mornarica nastupa u raznim narodnim manifestacijama bez obzira na ranije statute, po kojima je nastupala samo u određene dane, ali nije učestvovala u tripundanskim svečanostima.

Interesantan je član 2 novog Statuta Bokeljske mornarice usvojen 1964 god.: »Grb Bokeljske mornarice je crtež starog grada Kotora sa zidinama postavljenim na dlan desne ruke» .

Poslije 45 godina tradicija je obnovljena 1990.god. kada se zaigralo kolo 1182 put pred katedralom sv. Tripuna u čast zaštitnika Kotora i Katorske biskupije.

Svečanost je po tradiciji započela sedmicu dana prije tj 27.januara podizanjem stijega (bijela zastava sa likom sv. Tripuna) na lođi katedrale sv. Tripuna i čitanja loda od strane malog admirala, najavljujući nastupajuću svečanost. Mornarica je po tradiciji odavala počast stijegu. Dana 2.februara navečer su za vrijeme svečane službe Božje, po tradiciji ugledni građani pravoslavne i katoličke vjere kadili moći sveca, a mornari Bokeljske mornarice su čuvali počasnu stražu.

Na samu feštu 3. februara 1990.god. točno u 10.00 h bilo je svečano postrojavanje Mornarice pred katedralom, a časnik je podnio raport: »Gospodine majore (novi admiral nije bio još izabran) odred starodrevne Bokeljske mornarice postrojen je u slavu Boga i sv. Tripuna».

Kotorski biskup Mons. Ilija Janjić, gradonačelnik Kotora dr Aleksandar Stjepčević, vice adm. cap. Ilija Radović i ostali - desno

Admiral dr Miloš Milošević vrši smotru (2008)

Počasni plotun u čast sv. Tr

Nakon toga je kolovođa zatražio od biskupa blagoslov da može započeti igrati starodrevno kolo sv. Tripuna. Uz sviranje kotorske gradske glazbe odred Bokeljske mornarice je zatim zaigrao kolo u čast sv. Tripuna. Nakon sv. mise u katedrali krenula je procesija ulicama grada sa svečevim moćima, a odred mornara Bokeljske mornarice nosio je relikvije raznih svetaca postavljenih na katafalku. Kao i kroz mnogo stoljeća prije, od 1990. god. učešće Bokeljske mornarice ponovno uveličava feštu patrona grada sv. Tripuna. U XII figuri Kola koje se danas pleše oko predstavnika crkve i države, u srednjem vijeku je bila igra u crkvi oko moćiju sv. Tripuna. U posljednjem Statutu Bokeljske mornarice-Kotor iz 2004. god., članom 6.1. se propisuje da «Glavni odred Bokeljske mornarice nastupa: na gradskim svečanostima Sv. Tripuna u Kotoru».

Na taj način se dvaneststoljetna tradicija povezanosti Kotor-ske tj Bokeljske mornarice i proslave patrona grada sv. Tripuna nastavlja.

Marija i Andro Saulačić

Admiral dr Antun Sbutega vrši smotru (2016)

Foto: Parteli

CRKVA SV. TRIPUNA U MOSKVI

Crkva mučenika i čudotvorca sv. Trifuna (Tripuna) nalazi se u Naprudnom na području Moskve u ulici Trifonovskaya 38, a može da primi 3,500 vjernika. Izgrađena je od bijelog kamena koncem XV ili polovinom XVI st. u vrijeme vladavine kneza Vasilija III, koji je bio veliki moskovski knez od 1505 god. Na fragmentu nadgrobnog natpisa sa južne strane crkve, izgrađenog od istog bijelog kamena kao i navedena crkva je uklesana god. 1472 kada je vjerovatno započela gradnja crkve.

Po predanju crkvu je izgradio carski sokolar-boljar Trifun Patrikejev u kneževskom selu Naprudno-Moskva za zahvalu sv. Tripunu koji mu je spasio život, od carskog gnjeva.

Crkva je bila štovano mjesto molitve ruskih careva, koji su lovili u okolnim šumama.

Na tom mjestu se nalazilo malo jezero gdje je car sa svojom svitom volio da ide u lov na patke. U toj crkvi se nalaze čestice (djelići) moći mučenika sv. Tripuna, koje je 1803. god. donio u Moskvu Petar I. Petrović Njegoš (1748-1830) - Sveti Petar Cetinjski crnogorski vladar i mitropolit autokefalne crkve (od 1784 -1830), i utemeljitelj moderne Crne Gore.

On je od Kotorskog biskupa Marka Antuna Gregorina, Kotoranina (1801.-1815.) dobio tri čestice moći sv. Tripuna i odnio ih u Moskvu. Dao ih je umjetniku zlataru Trifunu Dobryakovu, sa molbom da se svecu zaštitniku uradi dostojna srebrno-pozlačena relikvija. Relikviju je Trifun Dobryakov zatim predao caru Aleksandru I (1777-1825) koji je vladao Rusijom od 1801 god. i to za vrijeme domovinskog rata protiv Napoleona 1812 god., vjerujući da će sveti

mučenik Tripun pomoći u odbrani od Napoleonove vojske koja je nadirala na Moskvu. Poslije poraza Napoleona i pobjede Ruske vojske, car je relikviju sv. Tripuna dao hramu sv. Tripuna u Naprudnom-Moskva. Poslije oktobarske revolucije crkva je bila zatvorena, a sada je otvorena za blagdane. U njoj postoji niz vrlo bogatih relikvija i ikona svetog Tripuna. U Rusiji se sv. Tripun slavi kao zaštitnik lovaca i ribolovaca.

Marija i Andro Saulačić

Hram mučenika Trifuna (Tripuna) nalazi se u Naprudnom-Moskva. Crkva je izgrađena od bijelog kamena koncem XV ili polovinom XVI st. i u njoj se od 1819 god. nalaze čestice moći sv. Tripuna donesene iz Kotora

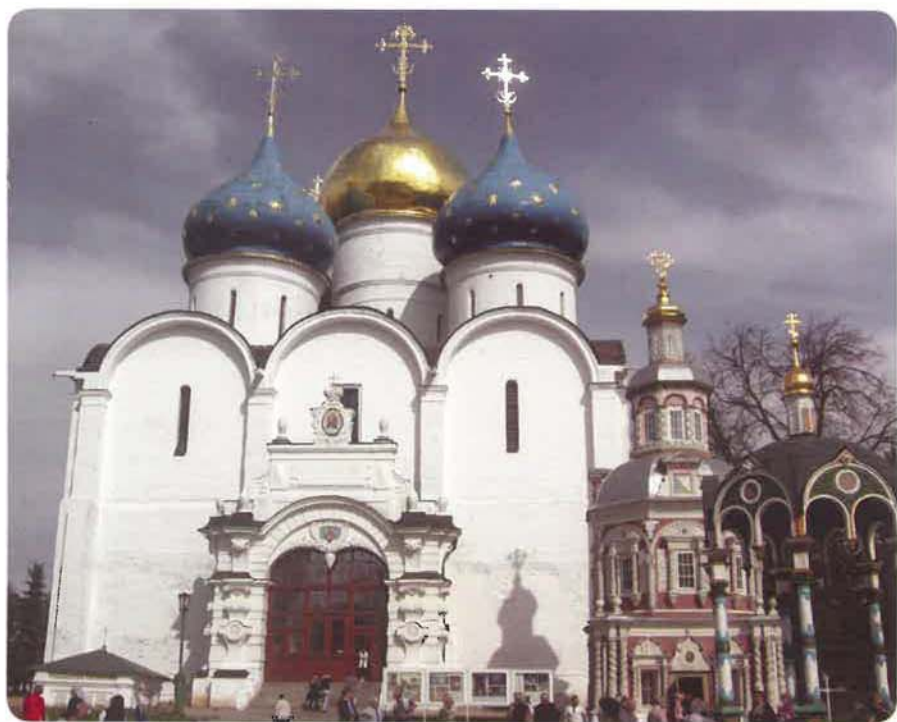

LEGENDA O BIJELOM SOKOLU

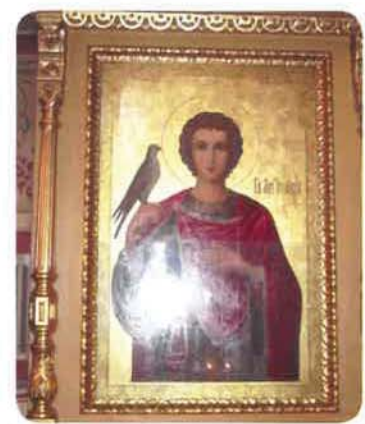

U davna vremena služio je u carskom lovu mladi boljar-sokolar Trifun. Bila mu je povjerena ptica za lov carev ljubimac sokol. Dok su bili u lovu Trifun je vidio jednu lijepu plavu pticu te je zamolio cara da mu dopusti da pusti sokola kojeg je nosio na ruci, da je uhvati. Car mu je to dopustio, sokol je odletio za tom pticom i nije se više vratio. Car koji je strašno volio tog sokola rekao je Trifunu da je pronađe ili će mu odrubiti glavu. Trifun je sa velikim strahom otišao da traži sokola, ali ga nije mogao nigdje naći. Trećeg dana umoran od traženja legao je da se odmori i u očaju pomolio se sv. Tripunu da mu pomogne naći carevog sokola. Kad je zaspao u snu mu se pojavio sv. Tripun (mladić na konju sa sokolom u ruci), i kazao mu gdje može naći carevog sokola. Probudio se i odmah je otišao na to mjesto i tamo stvarno našao carevog sokola.

Sav sretan se sa sokolom vratio caru i ispričao što mu se dogodilo. Na mjestu gdje mu se u snu obratio sv. Tripun spasivši mu život, sokolar je dao izgraditi crkvu u čast sv. Tripunu.

Uspenski sabor-Moskovska oblast izgr. 1559–1585 (crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije)

Ikona sv. Tripuna XIX st. u Uspenskom Saboru

Čudotvorna ikona sv. Tripuna

Mozaik na crkvi Majke Božje - Moskva

Freska u Crkvi Mihajla Arhandela na Krimu

Izvorna arhitektura crkve sv. Tripuna u Kotoru, najstarije sačuvane katedrale na istočnojadranskom području, postala je poznata tek tokom istraživanja preduzetih u sklopu sanacionih i restauratorskih radova izvedenih u periodu od 1983 - 2000. godine. Ishodima tih istraživanja utvrđeni su prvobitni oblici Katedrale i sve etape u njenom razvoju. Na njima je utemeljen predlog za restauraciju u duhu savremenih načela konzervatorske obrade graditeljskih spomenika.

Vrijeme podizanja Katedrale

Katedralna crkva u Kotoru posvećena sv. Tripunu, zaštitniku grada, svetitelju čiji kult je prenesen iz Male Azije u Kotor početkom IX vijeka, prema sačuvanoj povelji o osvećenju njena tri oltara, podignuta je 1166. godine.

U to vrijeme grad Kotor se nalazio pod vizantijskom upravom.

Najnovija istraživanja su potvrdila pretpostavku da se ispod Katedrale iz XII vijeka nalazi starija crkva posvećena istom patronu koju je prema pisanim izvorima, podigao 809. godine kotorski građanin Andrea Saracenis.

Katedrala je podignuta kao trobrodna bazilika sa kupolom nad srednjim travejem i tri polukružne apside na istočnoj strani. Uz zapadnu fasadu stajala su dva zvonika u obliku visokih kula sa zasvedenom lođom između njih.

Pregradnje

Unutrašnjost romaničke Katedrale oslikana je u fresko-tehnici 1331. godine.

Prva veća pregradnja građevine desila se polovinom XV vijeka po potpadanju Kotora pod mletačku vlast. Gotička pregradnja romaničke katedrale izvedena u to vrijeme može se dovesti u vezu sa graditeljskom djelatnošću kotorskog biskupa Marina Kontarena, iz Venecije, koji je obavljao ovu dužnost od 1429. do 1453. godine.

Najveće promjene svog romaničkog lika Katedrala je pretrpjela u radikalnoj restauraciji krajem XVI vijeka (1584 - 1613) kada je dobila barokni izgled kakav je postojao do naših dana. U ovoj pregradnji uklonjena je kupola crkve, preoblikovani su u potpunosti moćni stupci zidani od crvenog đuričkog kamena, zazidani su trodjelni prozori na galerijama. U glavnom brodu izgrađeni su novi svodovi osim u istočnom traveju gdje je sačuvan originalni krstati svod sa jakim dijagonalnim rebrima. Tokom ove restauracije nestale su freske iz treće decenije 14. vijeka kao i kamena propovjedaonica koju kao izuzetno skulptorsko djelo opisuje polovinom XVI vijeka kotorski pjesnik Bolica.

Veliki zemljotres od 1667. godine koji je pogodio Kotor i Dubrovnik izazvao je i teška oštećenja Katedrale. U njemu su srušena oba zvonika, zapadno pročelje sa bogato ukrašenim romaničkim portalom i polutravej.

U obnovi koja je ubrzo uslijedila iz temelja su podignuti novi zvonici Katedrale i njeno pročelje sa zasvedenom

lođom na ulazu. Po koncepciji ovo je rješenje ponavljalo starije, iz vremena gradnje crkve, ali je realizovano izražajnim sredstvima u to vrijeme vladajućeg baroknog stila. Sjeverni zvonik ostao je nedovršen; činjenica koja na danas nema drugačije tumačenje osim da je ponestalo snaga ili da su iskrsele nepredviđene okolnosti.

Na samom početku XVIII vijeka, u stilu zrelog baroka, uređen je relikvijar Katedrale. Radove je izveo skulptor Frančesko Kabjanka iz Venecije.

Sredinom devetnaestog vijeka stanje Katedrale zahtijevalo je veće popravke zbog nagnutosti južnog zida i trošne krovne konstrukcije. Pripreme za restauraciju su trajale oko trideset godina a restauratorski radovi su se odvijali od 1892-1908. godine. Radove koji su obuhvatili i značajne pregradnje kao što su novi svodovi u bočnim brodovima, rekonstrukcija južnog zida i gradnja dviju terasa nad istočnim dijelom bočnih galerija kao i postavljanje novog poda, vodila je Centralna komisija iz Beča.

Radovi preduzeti u novije doba

Od vremena austrijske restauracije Katedrale do 1966. godine kada se slavila 800 - godišnjica njenog osnivanja, na građevini nije bilo značajnijih radova. Povodom ove proslave na njegov novi položaj u zapadnom dijelu južnog broda crkve prenesen je sarkofag Andreacija, osnivača starije crkve sv. Tripuna, sa mjesta u sjevernom prolazu gdje je stajao od otkrivanja 1848. godine. Ovom prilikom sklopljena je u svoj izvorni oblik pozlaćena srebrna pala koja potiče iz vremena biskupa Kontarena. Ponovo su otkrivene freske u apside poznate još od vremena austrijske restauracije.

Potreba obezbjeđenja Katedrale na seizmičke uslove trusnog područja u kome se nalazi Kotor nalagala je opsežne sanacione radove posle zemljotresa 1979. godine. Ti su radovi

uslovlili preduzimanje jednovremenih istraživanja arhitekture Katedrale i njenog razvoja kako bi se tokom radova na seizmičkoj i konstruktivnoj sanaciji izvršila i odgovarajuća konzervatorska obrada.

Arheološka istraživanja

U sklopu sanacionih i restauratorskih radova na katedrali sv. Tripuna predviđena su i sistematska arheološka iskopavanja u unutrašnjosti crkve i u ulicama sa njene istocne, sjeverne i južne strane kao i na trgu ispred zapadnog pročelja. Ova istraživanja su imala za cilj provjeru u naučici vec odavno postavljene hipoteze o postojanju starije crkve posvećene istom patronu koju je izgradio kotorski građanin Andreaci početkom 9. vijeka. U prilog postojanja starije crkve govorio je i sarkofag donatora otkriven sredinom 19. vijeka u ulici na sjevernoj strani.

U arheološkim istraživanjima koja su trajala od jula 1987. do septembra 1988. godine, otkriveni su niski ostaci starije crkvene građevine dijelom ispod sakristije postojeće

Katedrale a dijelom u ulici sa njene sjeverne strane. Na prostoru same Katedrale otkriveni su ostaci niza prostorija oko unutrašnjeg dvorišta za koje nije moglo biti pouzdano utvrđeno da li predstavljaju preostale djelove sakralnog kompleksa podignutog uz otkrivenu crkvu ili građevine u okviru srednjovjekovne matrice Kotora. Na prostoru crkve kao i u sondama oko nje otkriveni su brojni nalazi stakla, keramike i metala. Ulomci staklenih predmeta, keramičkih posuda i arhitektonske plastike otkriveni su i u okviru bunara koji je postojao u jugoistočnom dijelu romaničke katedrale do sredine 15. vijeka. Arheološkim istraživanjima rukovodio je mr Jovan Martinović.

Arhitektonska istraživanja

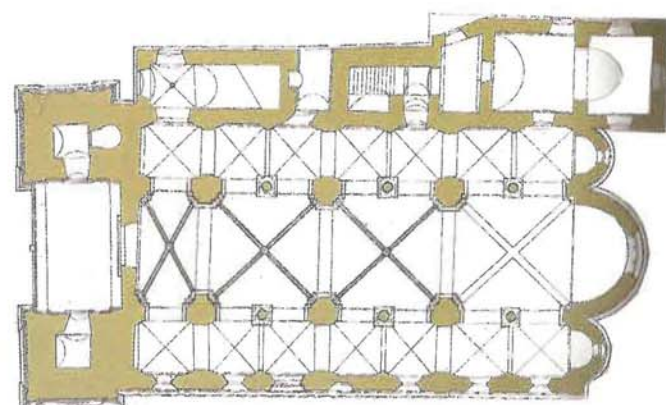
U arhitektonskim istraživanjima koja su prethodila izradi projekta dr Milka Čanak – Medić, rukovodilac istraživanja i autor projekta restauratorsko-konzervatorskih radova je utvrdila da se ispod baroknih obloga stubaca glavnog broda crkve nalaze ostaci prvobitnih romaničkih stubaca Katedrale. U tim istraživanjima otkriveno je da je sjeverni zid crkve sačuvan u punoj visini sa starijim otvorima, pregradnjama i originalnom tehnikom zidanja. U slučaju Katedrale gdje su poznije obnove u velikoj mjeri izmijenile njene prvobitne spoljne oblike, otkriće originalne sjeverne fasade predstavljalo je veoma značajno otkriće. U poznijim arhitektonskim istraživanjima koja su pratila sve faze projektnom dokumentacijom predviđenih radova utvrđeni su gotovo svi elementi prvobitnog prostornog rješenja romaničke katedrale kao i njenih poznijih etapa. Istraživanja su se posebno odnosila na izgled i strukturu prvobitnih stubaca, rješenje originalnih svodova, izgled

trodjelnih prozora na galerijama bočnih brodova, podatke o kupoli kao i liturgijski namještaj.

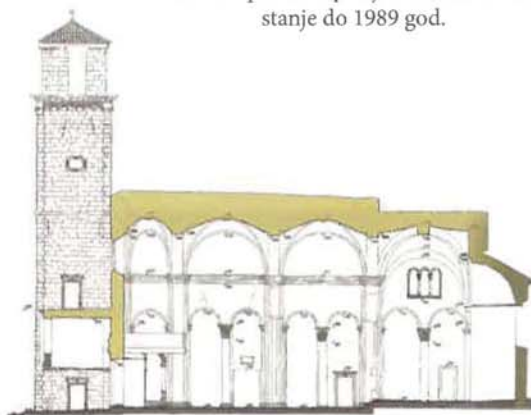
U ovim istraživanjima je utvrđeno je da je originalna unutrašnjosti crkve sačuvana u znatno većoj mjeri nego što se do tada znalo. Takođe, ona su pokazala obim i granice poznijih pregradnji, motive preduzimanih obnova kao i ciljeve restauracija sprovedenih u prošlosti. Na taj način stekla su se brojna nova saznanja o prošlosti ovog sakralnog zdanja čiji graditeljski slojevi odražavaju ukupan razvoj grada kroz period od ranog srednjeg vijeka do našeg vremena.

Slikarsko-konzervatorska istraživanja

Arhitektonska i slikarsko-konzervatorska istraživanja sprovedena u Katedrali su pokazala da je cijela unutrašnjost crkve oslikana zidnim slikama u fresko-tehnici početkom druge četvrtine 14. vijeka kao i da je to slikarstvo postojalo do restauracije crkve tokom 1584 – 1613. godine. U toku ovih istraživanja otkrivene su do sada nepoznate freske u lukovima podužnih zidova glavnog broda, na kojima su predstavljene figure svetitelja i svetiteljki. Zajedno sa scenama Raspeća i Skidanja s krsta, otkrivenim u glavnoj apsidi tokom restauracije Katedrale krajem prošlog vijeka, novootkrivene zidne slike predstavljaju jedine preostale djelove cjeline kojoj su pripadale. Slikarsko-konzervatorske radove na zidnim slikama u Katedrali izvela je Jasminka Popović-Grgurević uz konsultaciju prof. Milorada Medića. Radovi su obuhvatili i obradu ostataka starijeg zidnog slikarstva otkrivenog u sakristiji crkve (prvobitnom relikvijaru) kao i obradu brojnih arhitektonskih fragmenata na kojima su otkriveni ostaci fresko- slikarstva.

Osnova i podužni presjek kroz katedralu, stanje do 1989 god.

Unutrašnjost Katedrale nakon restauracije

Projektna dokumentacija i izvođenje radova

Kako je na osnovu otkrivenih ostataka iz pojedinih faza građenja i valorizacije svake od njih utvrđeno da je za katedralu sv. Tripuna od najvećeg značaja njena prvobitna romanička etapa to je projektom restauracije, koji je usvojila Naučno-stručna komisija za praćenje radova, predviđeno otkrivanje i prezentovanje njenih prvobitnih oblika.

Opređenje da se u sto većem stepenu uspostavi prvobitna unutrašnjost Katedrale podrazumijevalo je otkrivanje i restauraciju četiri stupca u glavnom brodu crkve, rekonstrukciju trifora na galerijama iznad bočnih brodova, rekonstrukciju svoda u sjevernom brodu, otkrivanje i prezentaciju sjevernog zida kao i prezentaciju brojnih arhitektonskih djelova prvobitne cjeline.

Projekat statičkog i seizmičkog osiguranja građevine koji je izradio je ing. Rade Jaramaz u saradnji sa ing. Stojanom Ribnikarom predviđao je opsežne radove na ojačanju temelja, stubaca i svodova građevine kao i izradu drenažnog sistema, seizmičku sanaciju zvonika i radove na krovovima. Radovi na izvođenju složenog zahvata na restauraciji

Katedrale povjereni su Regionalnom zavodu za zaštitu spomenika kulture Kotor tj. specijalizovanoj operativi za rad na spomenicima kulture koja je osnovana u okviru ove institucije. Operativom koja je u vrijeme izvođenja radova na Katedrali brojala 12 – 15 ljudi, rukovodio je Miro Franović.

Nosilac ukupnih poslova na Katedrali bio je tokom perioda od 1987 – 1998. godine Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture koji se starao o svim aspektima ovog značajnog i složenog posla.

U periodu od 1998 - 2000 godine brigu o poslovima na Katedrali preuzeo je Odbor za obnovu katedrale sv. Tripuna pri Biskupskom ordinarijatu Kotor. U ovom periodu o radovima se i dalje starao isti stručni tim koji je od početka vodio restauratorske radove: dr Milka Čanak-Medić, Miro Franović i arh. Zorica Čubrović.

Nagrada međunarodne organizacije za zaštitu kulturnih dobara Europa Nostra dodijeljena je Katedrali sv. Tripuna 2002. godine, za minuciozna istraživanja i uzorno izvedene radove na konstruktivnom osiguranju i restauraciji građevine.

dipl.arh. Zorica Čubrović

Relikvije sv. Tripuna

U POVODU 850 GODINA POSVEĆENJA KATEDRALE SV. TRIPUNA

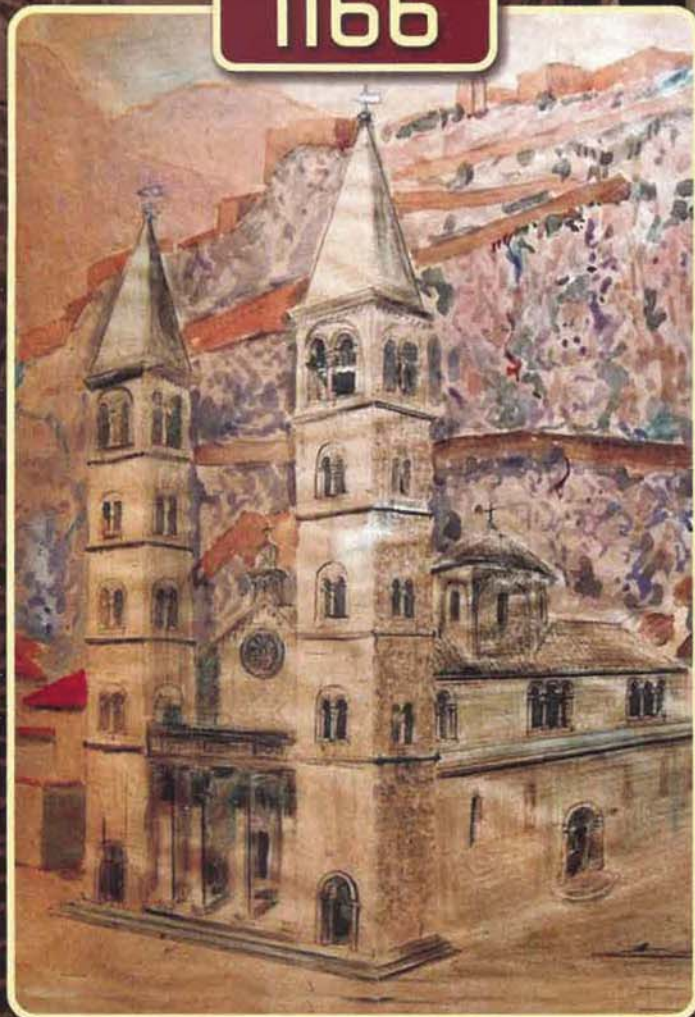
HRVATSKO GRAĐANSKO DRUŠTVO CRNE GORE - KOTOR
I HRVATSKA BRATOVŠTINA "BOKELJSKA MORNARICA 809" RIJEKA,
POZIVAJU VAS NA KONCERT BOKELJA IZ RIJEKE
„SVETOM TRIPUNU S LJUBAVLJU“

Na repertoaru su djela posvećena Mediteranu uz poseban osvrt na Boku.
Sudjeluju: prof. Paola Radin, klavir, prof. Borjana Pantelić-Skladany, klavir,
Paula Žuljević, violina, student muzičke akademije
i učenici glazbene škole „Ivan Matetić Ronjgov“: Petra Pavličić, flauta, Paula Pavličić, klavir,
Mauro Mičetić, klarinet, Sara Schubert, klavir i Angelina Brguljan, klavir.

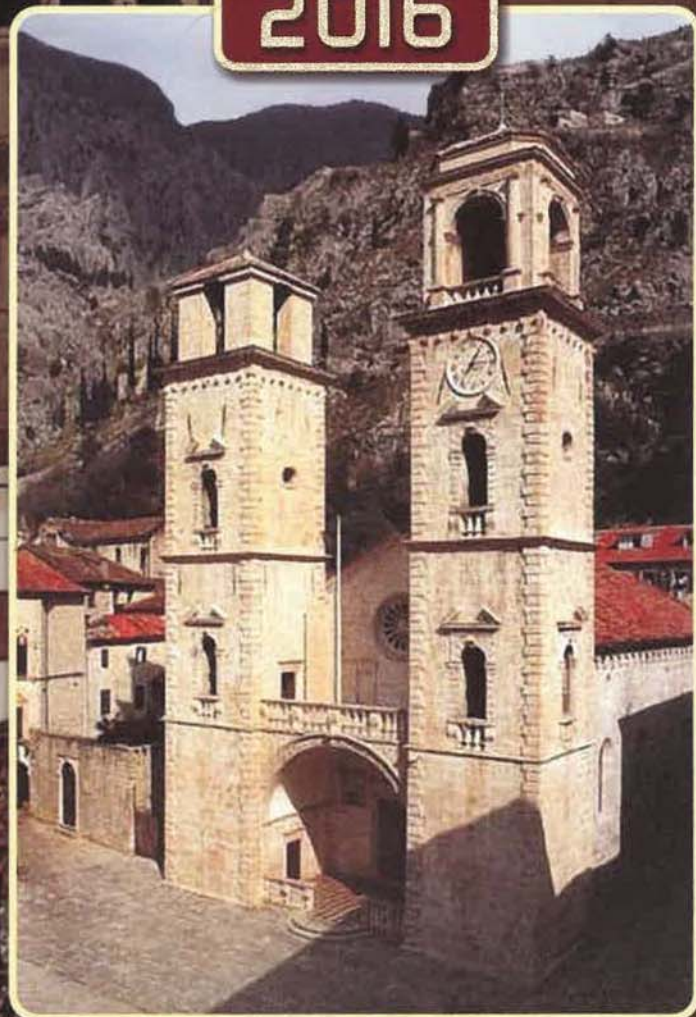
Voditeljica koncerta je prof. Alenka Pečar-Host
Gosti večeri su mandolinski orkestar HGD CG „Tripo Tomas“
Petak, 16.09.2016. god. u 18,30
u koncertnoj dvorani Muzičke škole „Vida Matijan“-crkva Sv. Duha.

850 GODINA POSVETE KATEDRALE SV. TRIPUNA

1166

2016

PROGRAM PROSLAVE

Petak, 16. IX. 2016.

20:00 Akademija u katedrali

Subota, 17. IX. 2016.

9:30 Kolo svetoga Tripuna na pjaci pred katedralom

10:00 Pontifikalna sveta misa koju predvodi Njegova uzoritost
Josip kardinal Bozanić, nadbiskup i metropolita zagrebački

Biskupski ordinarijat Kotor

ISSN 2337-0300

Bay of Kotor

Tourist info

August 2017.

No. 10

FROM THE EDITOR

Dear readers,

We sincerely welcome you to the Bay of Kotor. We are delighted to have you visit our charming town. Our beautiful town nestled among the mountain river and sea is a treasured legacy left to us by our ancestors, and once inside the ramparts you can easily imagine the nature of the life they lived yet you can undoubtedly see and experience the life of present day Kotor. There are churches, palaces and a museum all depicting the rich culture of the town both past and present. This is complimented with the pulse of the vibrant cafes, bars and discos that are perfectly appointed, very inviting and always open for new visitors.

Visitors, old and new are always welcomed to the Bay of Kotor and we are eager to share our town with all who come open for what the town has to offer. We wish you a pleasant and memorable stay and we look forward to seeing you again soon! This month we will talk about Boka Navy - "Bokeljska Mornarica". According to its tradition, it dates back to IX century, about town Tivat and other interesting things.

As you travel around Montenegro we would like to assist in making sure you don't miss some of our must see, must experience spots so take us along with you we are happy to be your guide. Happy reading!

M. Lompar

Sincerely yours,
Martina Saulačić Lompar

IMPORTANT NUMBERS

POLICE 122

AMBULANCE 124

INTERNATIONAL NUMBER FOR
EMERGENCY CALLS 112
FIRE SERVICE 123

TOURIST INFO MONTENEGRO

Surface area: 13.812 km²

Population: 620.145

Capital city: Podgorica

Historical capital city: Cetinje

Time zone: GMT+1

Currency: euro

The telephone code: +382

Length of coastline: 293 km

Highest mountain:

Prokletije (Rosit) 2.524 m
Durmitor (Bobotov kuk) 2.522 m

The biggest lake: Skadarsko
369,7 km²

The length river in Montenegro: Tara 158 km

National park:

Biogradska gora, Durmitor,
Lovćen, Skadarsko jezero.

Climate:

Montenegro coast has a Mediterranean climate, Submediterranean Montenegro has a semi-highland and highland climate, Northern Montenegro (Mountain) has a continental climate.

EMBASSY

RUSSIAN FEDERATION

020 272 450

TURKEY

020 402 525

SERBIA

020 402 525

BOSNIA AND HERZEGOVINA

020 618 105

CROATIA

020 269 760

ITALIA

020 234 661

GREAT BRITAIN AND
NORTHERN IRELAND

020 618 010

USA

020 225 417

FRANCE

020 655 348

CHINA

020 609 275

SLOVENIA

020 618 150

BULGARIA

020 655 009

AUSTRIA

020 601 580

ROMANIA

020 618 040

REPUBLIC MACEDONIA

020 667 415

GERMANY

020 667 285

Bay of Kotor

IMPRESSUM

Founder and publisher
Centar za evropske jezike
"Lingua"-Kotor
Tabačina 572, 85330 Kotor
TS Design - Kotor

Executive director:

Andro Saulačić
andro@t-com.me
067/538 286

Chief editor:

Martina Saulačić Lompar
martina_saulacic@yahoo.com
067/608 833

Collaborators

history and culture: Marija Saulačić

Graphic editor:

Tomislav Saulačić
tomi.saulacic@gmail.com
Jelena Maslovar

English translation:

Martina Saulačić Lompar
Mirela Jarić

Photo:

Andro i Tomislav Saulačić

Proof reader (lector):

Nicole A. Myers

Cover page:

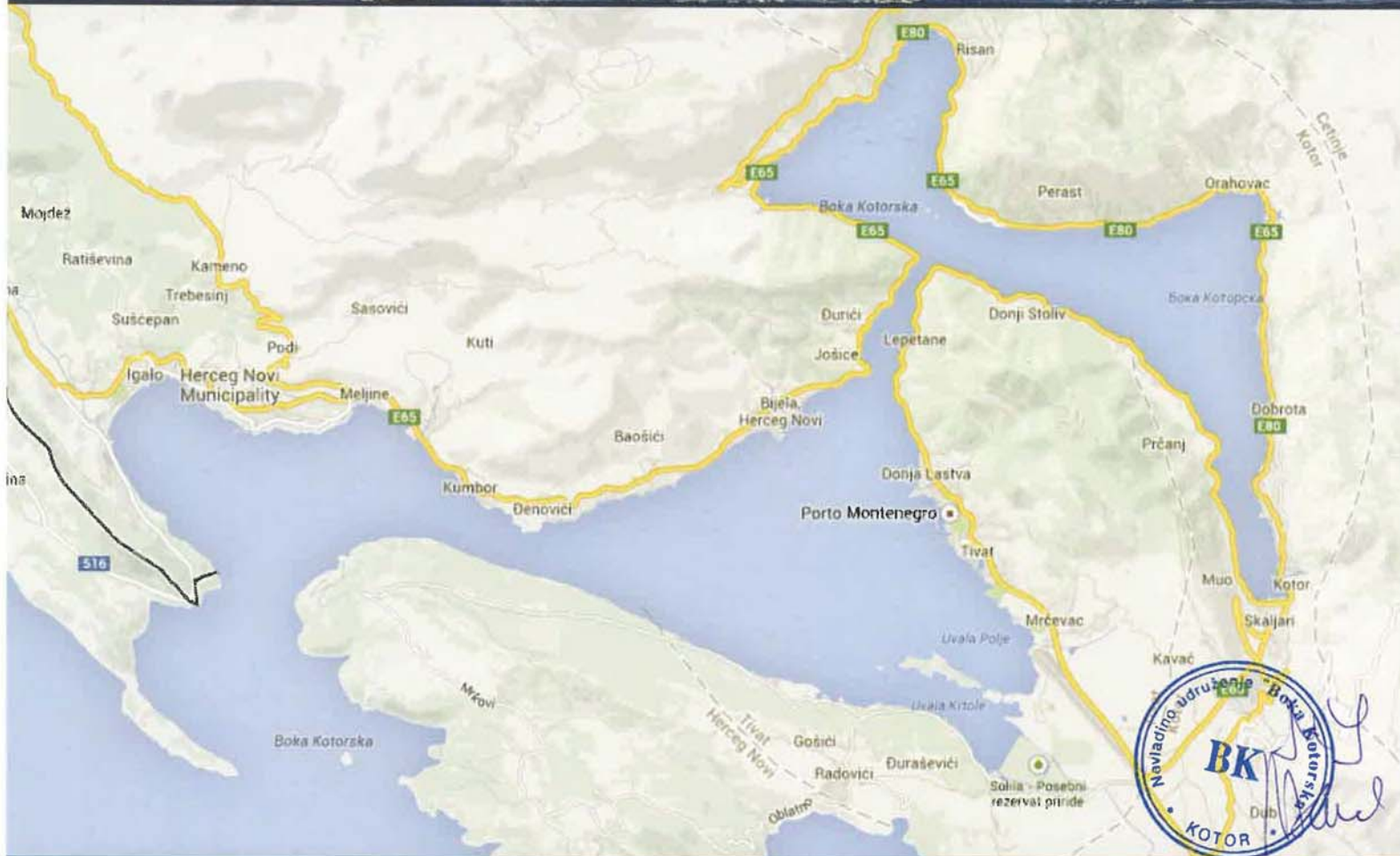
View from the walls of Kotor

List izlazi u tiražu do 5.000 kom.
Uz podršku Turističke org. Tivta

www.bayofkotornews.com

Sva prava pridržava izdavač

Bay of Kotor

WELCOME TO THE BAY OF BOKA KOTORSKA

The unique cultural space under the protection of UNESCO

Welcome to the Bay of Boka Kotorska, in south western Montenegro. It is a winding bay on the Adriatic Sea. The bay, once called Europe's southernmost fjord, is in fact a ria of the disintegrated Boka River which used to run from the high mountain plateaus of Mount Orjen. It is an important tourist attraction in Montenegro. An hour's drive south of Dubrovnik, you enter the Bay of Boka Kotorska. The bay has been inhabited since ancient times and has some well preserved medieval towns. The picturesque towns of Kotor, Perast, Risan, Prčanj, Tivat, Herceg Novi, along with their natural surroundings, are major tourist attractions. The religious heritage of the land around the bay, its Catholic and Orthodox Christian churches and monasteries, make it one of the major pilgrimage sites of the region. UNESCO's Intergovernmental Committee for the World's Heritage has included Kotor and surrounding area in its list of the world's heritage. After extensive damage in the catastrophic earthquake of April 15 1979, Kotor has also been placed on the list of the world's endangered cultural treasures. The region that is included in The protected UNESCO World Heritage Site is the inner bay of Kotor (past the Verige strait) with its surrounding mountains and towns, notably Risan and Perast in addition to Kotor. Further the islets of St. George (Sveti Đorđe)

and Our Lady of the Rocks (Gospa od Škrpjela). The bay is composed of 4 smaller gulfs, gulf of Herceg Novi, gulf of Tivat, gulf of Risan and gulf of Kotor. The first two are connected via the Kumbor strait, while the Verige strait connects the gulf of Tivat with the gulfs of Risan and Kotor. The total area equals 88 square kilometres. The territory of the Bay of Boka Kotorska is divided into 3 municipalities: Kotor (22.799 people), Herceg Novi (30.992 people) and Tivat (14.111 people). It's a multiethnic region. Tourist boats operate on several destinations in the area, for example: Perast-the island of Gospa od Škrpjela; Herceg Novi-Žanjice beach etc. There are plenty of local bus lines, both inter- and intra-municipal. Taxi service is fairly safe and comfortable, but on the other side also quite expensive. A ferry line operates between the villages of Lepetane and Kamenari in the narrowest part of the bay - the Verige strait. Boka Kotorska offers a wide variety of restaurants serving both local and international food. As for the Mediterranean cuisine, as far as international cuisine is concerned, the old towns of Kotor and Herceg Novi are packed with Italian restaurants. There are also restaurants serving Dalmatian, Russian, China, and Greek food. All open bars have to close at 1am, and that's when the party moves to some of the closed nightclubs and discotheques.

Kotor's Sights

ST. TRYPHON'S CATHEDRAL BASILICA

St. Tryphon's Cathedral was built in 1166 on the site of an earlier church founded on 13th January 809. This date is taken from two documents of 15th century which mention Andreaci, a citizen of Kotor, as being the founder. The accuracy of these documents is confirmed by finding the stone sarcophagus with the Andreaci's inscription next to the Cathedral in 19th century and a stone fragment with the inscription 13th January 809, preserved next to the main altar in the Cathedral

During the Middle Ages the cathedral was adorned with frescoes, painted by „pictores Graeci“ of Kotor in 1331. The interior of the cathedral contains numerous works of art collected over the centuries. The ciborium, a stone canopy erected over the main altar in 1362, is a masterpiece of sculpture, showing the finest achievements of local masters of the century (fra Vito from Kotor). The finest example is the silver gilded altar piece „pala d'oro“ made between 1441 and 1445.

CITY WALLS

Kotor's most celebrated landmark is its city walls. The city walls are an integrated historical fortification system that protected the medieval town of Kotor containing ramparts, towers, citadels, gates, bastions, forts, cisterns, a castle, and ancillary buildings and structures. They incorporate military architecture of Illyricum, Byzantium, Venice, and Austria. Together with the old town and its natural surroundings the fortifications were inscribed in the list of World Heritage Sites in 1979 labelled Natural and Cultural-Historical Region of Kotor. The Kotor City Walls are more than 4,5 km in length and reach a stunning height of 260 m. At the top of the ramparts you can find the fortress of Saint Ivan.

MARITIME MUSEUM

The Maritime Museum is located in the Old town Kotor. Its very rich collection, presents the development of seafaring in Bay of Kotor through the centuries. Among the exhibits are ship models dating back to the 17th, 18th and 19th centuries, figureheads, nautical instruments, log books, various documents, and the like. The Museum holds a valuable library containing many rare books and important archival materials. The Maritime Museum has grown out of the collection founded by the “Boka Marine” Fraternity, around the year 1880 and opened to public in 1900. It gradually enlarged and in 1938, it was re-arranged and opened to visitors on the first floor of the present Museum building. After the end of World War II, that the whole building, Baroque palace of the noble Grgurina family from the beginning of the 18th century, was completely restored and adapted to meet the needs of the Museum. After the earthquake 1979 conservation and restoration works were finished and after the five year period of renovation, the Museum continued its activities.

OUR LADY OF THE ROCKS - PERAST

Church Gospa od Škrpjela (Our Lady of the Rocks) on the islet in front of Perast was built in the Baroque style with round bell tower and a dome above the chapel. The church of Our Lady of the Rocks keeps great names of Bokelian art such as Lovro Marinov Dobričević, Tripo Kokolja, and many others, as well as the biggest collection of silver votive tablets in the Mediterranean. A presbytery part was built as per a design of the local architect Ilija Katičić from 1720 until 1725. On the little piazzetta in front of the church a neo-baroque facade hides a so called Reconciliatory Hall. The sanctity of Our Lady of the Rocks was for centuries the best guarantee for Bokelians that they would be able to peacefully solve their local disputes

in that place in the shadow of this sanctuary. This area was built with a purpose of enabling the confronting parties to find righteous solutions to their disputes. Touris visits occur on daily basis, and the islet can be reached by boats from Perast.

The Museum of Perast

Perast museum was founded by Perast Municipal Council on February 28th 1937. The Museum collection had been gathered mostly by donation of the inhabitants of Perast, descendants of famous families from Perast, during the second half of the 19th century and the beginning of the 20th century. Apart from the portraits of famous seamen from Perast, arms and other exhibits from the history of Perast, there had been archival material of Perast municipality dating back to 1441.

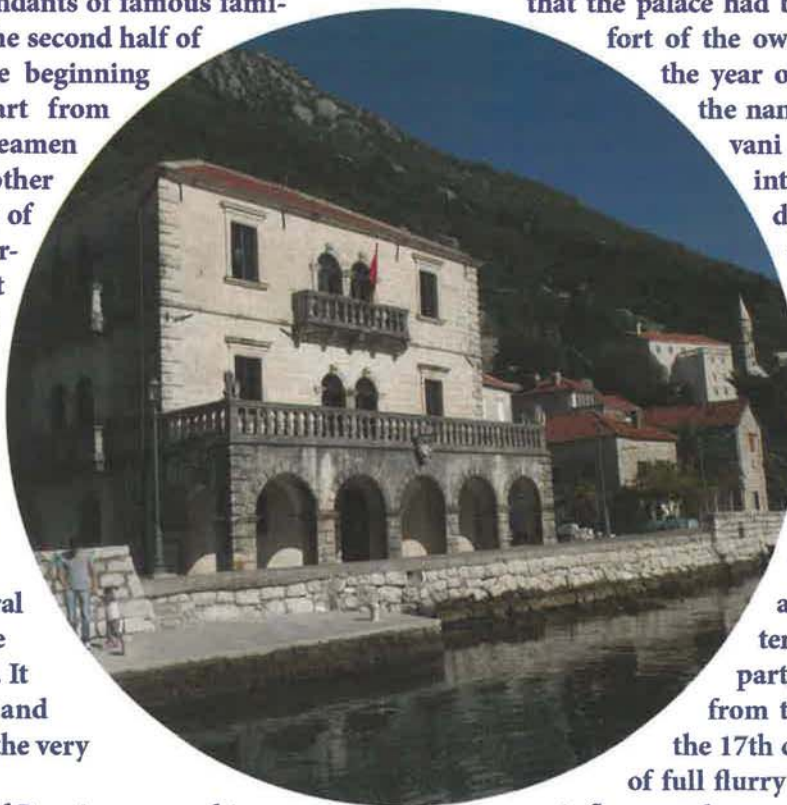
The palace which houses the Museum of Perast is one of the most famous monuments of the 17th century profane architecture on the east Adriatic coast. It boasts architectural and stylistic values and the quality of its construction. It was built by brothers Ivan and Vicko Bujovic in 1694 on the very seashore.

It was built in the spirit of Renaissance architectural principles, with Baroque details on its openings, low balconies and spacious terrace with balustrade

and with the Bujović family coat-of-arms. The terrace rests on the porch which is formed by massive square pillars linked with arches. Three stone inscriptions note

that the palace had been built for the comfort of the owners and their friends, the year of the construction and the name of the architect Giovanni Batista Fonte . With its interior arrangement it

differs from usual spatial solutions in palaces and captains' houses of the time. Spacious hall on the first floor emphasizes the representative purpose of the palace. The Bujović palace is one of the symbols of the "golden age" of Perast which followed after the liberation of one part of Boka Kotorska Bay from the Turks at the end of the 17th century. This is the time of full flurry of marine trade which influences the economic and cultural rise of Perast which becomes the most important center of seamanship and marine trade in Boka Bay.

THE REMAINS OF ANCIENT ROMAN VILLA WITH MOSAICS RISAN „VILLA URBANA“ of 2nd-3rd century A.D.

At the distance of 17 km from the Port of Kotor is located town Risan. Whole territory of today's town Risan , represents very rich and important archeological site, where are created the pages of the earliest history of Bay of Kotor. The Bay of Kotor was for the first time mentioned under the name of „Rizon River“ in the middle of 4th century B.C. In the year 230 B.C. Ilyrian fortress Rizon on the hill Gradina over Risan become the war capital of Ilyrian state of the tribe Ardiei under the king Agron and his heiress, very known queen Teuta, who began the first in the series of wars with the powerful state of Rome, which terminated with the final decline of the Illyricum under the king Genthius, in the year 167 B.C. Immediately after the submission began the hurried romanisation of Risinium, which become a typical Roman town enclosed by „cyclopean“ city walls and urban center of Forum on the field Carine at the right side of small creek Spila. Out of city-walls were the cemeteries or necropolas, and on the southern side the residential part of the town with the villas of rich merchants and landowners of Risan.

The mosaic of God of dreams Hypnos (Room VII)

Did you know?

Prehistoric drawings at Lipci Rock is the archaeological monument of culture on the northern coast of Risan Bay in Kotor created in the 8th century BC and is the second oldest on the Adriatic coast. Showing prehistoric drawings of deer hunting scenes, a symbolic sign of the rising Sun, as well as some other symbols. These painted scenes, according to scientific findings, do not only represent reality, i.e. the illustration of hunting as an occupation, but also the symbolic and magical imagery related to it.

The oldest three- nave Christian basilica with a baptistery dating from the 6th century was found during the restoration of the Church of St. Mary's college (Blessed Ozana) in the old Kotor , which gives grounds for assuming that this was the site of the earliest bishoprics i.e. cathedral church of Kotor.

The Pharmacy, Pharmacy in Kotor is one of the oldest city pharmacies in Europe. It was first mentioned in XIII century.

Kotor, independent town-community: During the period between 1391 and 1420 Kotor enjoyed full political freedom and privileges of self-government, having the same status as the neighbouring Dubrovnik, i.e. town-state. It is referred in the-then charter as the "tempore Catharinorum".

The oldest document - Kotor, 20 December 1309- the purchase agreement signed in the office of Kotor administration building written by sworn public notary Petar Vitin, represents preserved document in possession of the National Archives in Kotor (language of the Latin Gothic script).

The statute of Kotor from 1616 is the most significant monument of the medieval legal culture in Montenegro, printed in Venice. It represents a codification of customs and legal standards of the administration in accordance with citizens' needs and demands. The oldest chapters were formed in 1301. The codification was done by attorneys Marijan Buća and Frano Bolica, nobles from Kotor. According to its type it belongs to southern editorial statutes of urban communes and resembles Dubrovnik statute the most.

RED TAXI 0-24h
TAXI SERVICE KOTOR **19719**

Email: redtaxikotor@gmail.com

www.redtaxikotor.com

“BOKELJSKA MORNARICA”-BOKA NAVY

According to its tradition, it dates back to IX century. Over the centuries it has changed names and the first known document originates from XIV century, whereas the first preserved Statute is from XV century.

Confraternities of the Mediterranean type (Confraternitates, Fraternitas, Scola) were once professional organizations through which ordinary people, artisans, seamen and merchants protected their interests.

In XIV century the confraternity was called “ Pia soladitas naviculatorum Catharensium “ and it received the church of St Nikola (St Nicholas) in Kotor as a gift. By the adoption of the Statute from 1463, it changed name to “Confraternity of St Nicholas the sailor from Kotor” (“Fraternitas Divi Nicolai marinariorum de Catharo”). The manuscript of this Statute made of 72 parchment sheets reflects the structure of the very organ (assembly, gastald, procurators, syndics) and its competences, characteristic humanitarian activities (helping the poor, dowry, transportation of deceased seamen outside the town, burial) as well as the maintenance of the church itself

and the Franciscans in it. Big change in the organization of Confraternity’s work occurred at the end of XV century i.e. in 1493, when there was a fusion of personality of a port

captain who then had a title (“Ammiraglio del Porto”) and the head of the holy St Nicholas the Sailor Confraternity whose title was “gastald”, (“armiratus, gastaldus et procurator in vita”).

As the “port admiral”, who as its officer the Venetian government had confidence in, commanded the sailors,

so did the Confraternity legally gain a certain executive and military power. Since then, a new name of this confraternity can be

found in documents known as “Navy of Kotor” (Marinerizza di Cattaro). The most important role of the Navy of Kotor

was the organization of maritime economy, especially acquiring certain privileges in Mediterranean ports and

exempting from custom duties and other charges, in particular obtaining the right to permanent docking

location and trading space such as the one in Venice “Piazza degli Schiavoni”. Since 1420 those privileges

had been occasionally affirmed by Venetian Republic, and in the late XVI century the Navy of Kotor lost

its central and management position in the organization of maritime economy of Boka Kotorska, whereas

Perast was granted municipal autonomy and its own Navy association from Venice.

Navy of Kotor gained its historical reputation through the above mentioned military and executive competences

of the admiral in particular. However, even then it permanently kept its original and typical humanitarian and social

role of the old Confraternity, and it was a depository of customary law regulations, thus its members were often chosen as

arbiters in maritime disputes. They were well acquainted with customary rules and knew well navigation practice of which they trained

sailors during sailing. Due to that non-institutional training/education, Captain Marko Martinovic from Perast was invited to Venice in 1697 to teach

together with Italian experts Russian soldiers, at the time when Venice had no institutional maritime education. During centuries the admiral’s competences included:

administration and constant updating of list of sailors who were ready for military and trade activities, organization of maritime police in the Bay of

Boka Kotorska, diverse participation in maritime war actions of the Venetian Republic, in particular in fights against piracy, organization of state maritime

postal service; participation in medical service, monitoring of the ships arriving from countries of suspected infectious diseases, organization of celebration

of the patron of town Kotor St Tryphon, and as of XVI century taking over the three day government over the town, etc. Over the centuries the admiral was selected among persons with special maritime and professional

competences, and as of the conversion into the memorial organization, among persons of prestige, who also dealt with some of the key issues of the Navy’s

past or presence while they were in another profession.

In addition to the admiral, in Boka Navy a “little admiral” was also selected, a child of ten years, who in all public appearances accompanied Admiral, and represented a symbol of generational continuity in the organization, with the duty to speak out praise, lodes (“laudes”) about the patron of the town eight days before the celebration of St Tryphon (27th January) from the porch of the St Tryphon cathedral in Kotor. Gastalds, admirals and members of the old confraternity were artisans, civil commoners of the Slavic origin. With changes in state organization, when the state took over all the functions that previously belonged to artisan fraternities, the above mentioned memorial organization under the modern name “Boka Navy” has continued maintaining the tradition, performing with the main detachment in traditional costumes, with antique weapons, and dancing its traditional dance with the elements of medieval symbolism at the celebration of the patron St Tryphon, February 3, and, more recently, also on the day of the adoption of its Statute in 1463 (26th June).

WELCOME TO TIVAT

Tivat - a town that lives in the very heart of our Bay of Boka Kotorska, surrounded by friendly gazes of its guardian angels: Vrmac which protects it with heavenly paths from the height and the Bay of Tivat, which is a compliment to the beauty itself. This small but by soul very big town has found its shelter in the hearts of its citizens, and we have found the same in its heart. It is a lion's heart which is ready to watch over its citizens and all the visitors who come to this town, as the sky watches over its guiding stars. It is hard to stay in Tivat and not love it for it simply captures the eyes of tourists and keeps them forever in the collection of its values. We invite you to visit, explore and experience Tivat.

Local attractions

1. *Medieval palace Ljetnjikovac Buća* (Summer house Buća) is located in the very centre of the town. It is a type of fortified summer house unique on our coast. It was built more than half a millennium ago. Today, this revitalized monument has a contemporary purpose: it is a town gallery of Tivat with its garden turned into a small outdoor stage.

2. *Big town park* in Tivat was founded in 1892. Exceptional climate conditions have made it possible for Tivat park, which is the largest one in the Bay of Boka Kotorska, to grow different kinds of exotic plants brought by seafarers from all over the world.

3. *Gornja Lastva* is located in the hinterland of Tivat, at an altitude of 300 m above sea level, on the slopes of Vrmac hill. This village was first mentioned in the fourteenth century and is one of the few preserved rural areas, and as such attracts many visitors and tourists.

4. *Vrmac hill* – Pedestrian paradise. Walking the paths of Vrmac you enjoy the beauty of the unspoiled nature, numerous plant species and also the beauty of rural architecture which reveals the architectural skills of the past inhabitants of Vrmac.

5. *Prevlaka* (Ostrvo cvijeća – The island of flowers) is a small oval island, about 300 m long. From the historical aspect, it is attractive for its complex – the ruins of the St Archangel Michael monastery.

6. *Solila* is a special flora – fauna reserve. It is located in swampy part of the coastal area of Tivat Bay. It is interesting from the aspect of tourism and for bird watchers as a habitat of the bird flamingo or pennant, which is a very rare bird, and small bird cormorant (sendag), one of the most endangered birds in Europe, which also lands on this habitat.

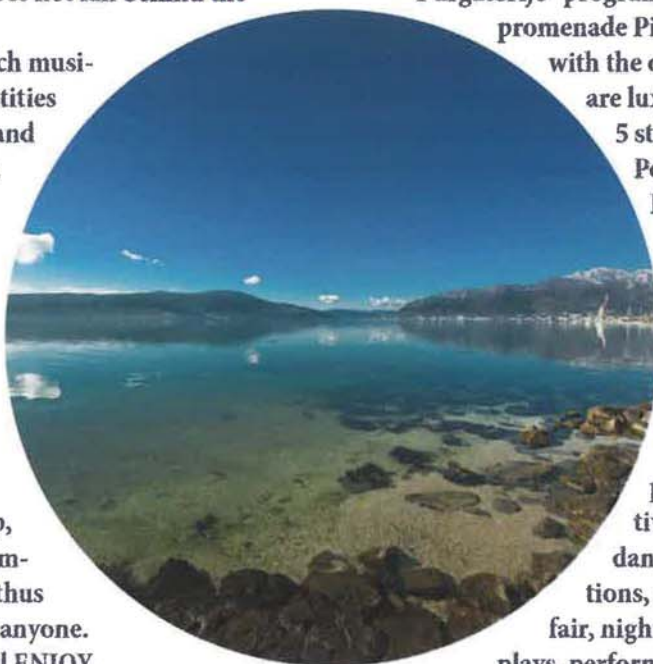
Introduction about Tivat

Tivat, a small town with a big heart, a priceless jewel, a chest that preserves tradition, culture, nature, a town that wins your heart with its beauty and leaves no one indifferent, a luxury that does not fall behind the others...

Tivat always offers a diverse and rich musical and cultural program. Many entities in the city take part in creating it, and there are choices for each clientele.

The Tourist Organization of Tivat evaluates and prepares programs in accordance with what Boka Kotorska requires, which is the Mediterranean spirit loved by everyone at the same time. In addition, there are also programs created by Porto Montenegro, Luštica Bay, Tivat Center of Culture, which are again different, pop, jazz, opera, musical, etc., which completes the entire offer of the town, thus Tivat does not remain "in debt" to anyone. When in Tivat, you must: first of all ENJOY, experience the sunset, be part of folk festivals, visit the vil-

lage Gornja Lastva, the pedestrian paradise Vrmac, Solila, Medieval castle and mansion Buca, the Big City Park, watch some of the performances and plays of the famous "Purgatorije" program, have a coffee at the central promenade Pine, and then make a parallel with the other side of the story, which are luxurious marinas, golf, yachts, 5 stars hotels which are offered by Porto Montenegro and Luštica Bay.

Do not miss the rich program of events that the Tourist Organization of Tivat organizes for Summer 2017. The program covers almost every evening and there is something for everyone's preference. Concerts, folk festivities, gastronomic evenings, dance evenings, souvenir exhibitions, festivals, sports events, wine fair, nights of a cappella groups, theater plays, performances, Tivat is definitely waiting for you.

Sounds of good music can be heard far away, and on the City Promenade Pine this summer you can enjoy the following:

3rd August - Ana Kokić and Goran Vukošić – event called "Krtolska noć" - concert in Radovići

4th August - Kaliopi - Pine promenade

9th August - Urban & 4, singer – Pine promenade

15th August - Night of a cappella singers in Tivat, Klapa (A cappella group) Šufit and other local groups Pine promenade

20th August - a surprise of the summer - Toni Cetinski – Pine Promenade

21st August - Vlatko Stefanovski and Dragoljub Djuricic with drummers "Balkanska lavina" (Balkan Avalanche) – Pine promenade

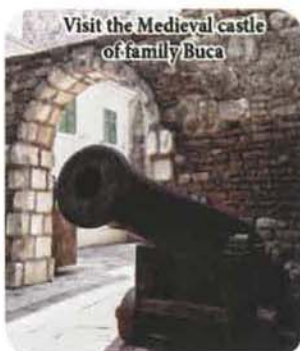
Apart from sound of the rock and pop music, we have prepared for you:

26.-28. July - Inart festival - festival of street performers

During the following three days - 26, 27, and 28 July, the streets, squares and pontas become a stage for musicians, dancers, theatrical ensembles and animators from Montenegro and from all around the world.

For the first time in Tivat from 22 to 24 September a "Feel and taste music" - International festival - Barcelona gipsy, Balkan orchestra and many other festivals will take place. These are manifestations that will promote sounds of our local and regional music, music of Europe, Africa, as well as gastro presentations from the same areas.

Welcome to Tivat !!!

TIVAT

Walking in the village Gornja Lastva

Refreshing on the swimming pool of Porto Montenegro

To experience the Sunset

Enjoying the music performances on the central promenade Pine

Watch the theatre play

Welcome to Tivat!

Dizajn, štampa i montaža svih vrsta reklama (pvc,svetleće...)
- Flajeri, meniji, vizit karte
- Brendiranje automobila
Izrada i održavanje web sajtova

Tabačina 572 preko puta r.k. "Kamelija"
068 18 26 41 032 335 029

Bay of Kotor

WELCOME TO HERCEG NOVI

Situated at the entrance to the southernmost fiord of Europe, in one of the most beautiful bays in world – Bay of Boka kotorska, immersed in gorgeous greenery, surrounded by six centuries old fortresses and walls, this city is a true treasury of multicultural heritage emerging from collision of different nations and civilizations. The city with the highest average temperature in the Adriatic Sea is splashed by azure blue sea and overshadowed by slopes of the highest peaks of the coastal Dinarides. This is a city called “city of eternal greenery” and in this kind of botanical garden, on the coast, with unusually attractive hinterland and hidden intimate places, you will experience a true spirit of Mediterranean. You will be welcomed by very friendly people, entertained by traditional masquerades and majorettes, offered a “treasure” of traditional cuisine and they will make you feel really special. Once you spend your vacation in Herceg Novi, it will from there on be a city that you will always miss, a city in which you will always wish to return.

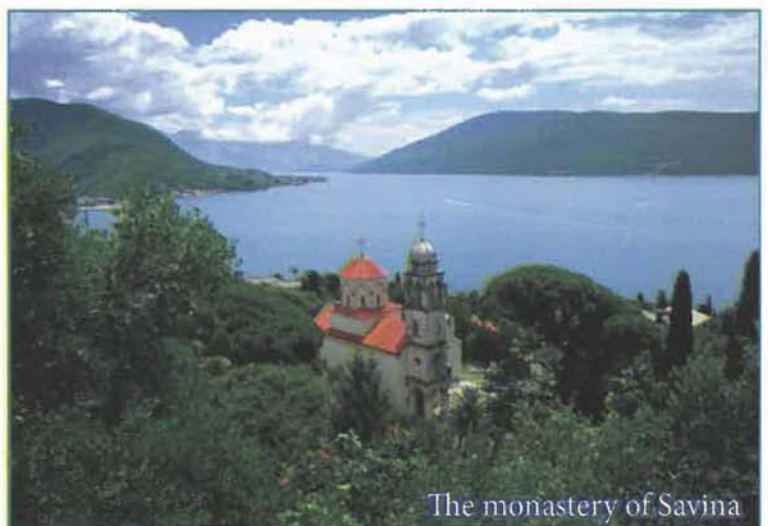
RENT a BIKE

+382 67 608 833
+382 67 506 034

The monastery of Savina

Within a grove two kilometers estward of the medieval town of Herceg Novi, surrounded with lush Mediteranean vegetation, stands one of the most impressive monuments of the Kotor Gulf - the monastery of Savina. The monastic complex consists of two churches on the central, fenced - in, plateau (both dedicated to the Dormition of the Mother of God), a monks residence which also houses the treasury, and a secluded little church on a near - by hillock (dedicated to St.Sava). Of all these buildings, the smaller Church of the Dormition is the oldest. Tradition has it that it was built as early as in 1030, as also was written down in fresco technique in 1831; the latter inscription can be read inside the church above the doorway. However, judging by the features of its architectural style, the church can be dated into mid-15th century when the region was ruled by Prince Stefan Vukcic who seems to have been its founder. The bulding is single - nave, with a semicircular apse and a little bell gable on the west facade.

The monastery of Savina

MUST TRY IN BOKA BAY

Our traditional food

- Fresh sea fish and seafood dishes
- Oiled cheese
- Famous smoked ham(Njeguški pršut)
- our traditional wines("Vranac", "Cabernet", "Chardonnay"...)
- Beer "Nikšičko pivo"
- Grape brandy "Montenegrin loza", "Prvijenac", "Kruna".

BAY OF KOTOR BUZARA SHRIMPS

INGREDIENTS

One kg shrimp, 10 g garlic, 4 spoons olive oil, 10 g raisins, ½ cup strained tomato, 1 cup parsley leaves, 5 g salt, pepper 1/2 l white wine, 10 g bread crumbs

PREPARATION

Take a large pot and put olive oil and heat it, but not too much. Add garlic and fry just 30 seconds and then add all shrimps. Using wooden ladle mix the shrimps to cover them with oil. Add wine and cook for 5 minutes until alcohol evaporates. Add tomato, salt, raisins, pepper, bread crumbs. Mix gently with the ladle, or shake the whole pot to mix all ingredients. Cover and cook for 10-20 minutes (depends how large shrimps are). At the end add parsley leaves and serve.

BAY OF KOTOR BRODETTO

Ingredients for Brodetto:

- 1 kg of Cod fish
- 0,80 kg of Mussels
- 0,40 kg of white shrimp
- 1/4 cup of olive oil
- 1 medium onion, sliced and halved
- a small bunch of fresh chopped parsley
- Tomato Puree, salt and pepper to taste
- 2 tablespoons of white vinegar

Preparation:

Cut the Cod fish into 2 pieces, clean the shrimp and mussels and set aside.

Chop the onion, and crush the garlic in a garlic press. Saute the onions and garlic in the olive oil and parsley. Add the salt and pepper and sweat till translucent. Add tomato puree, stewed tomatoes, and Vegetable stock, let come to boil, then add in the Vinegar, reduce heat and let simmer for 20 minutes.

Add the seafood, bring back up to a boil and then reduce heat to a low simmer. It doesn't take long for seafood to cook, dish is down when Mussels open and shrimp have turned color.

Sv. Stasije bb, Kotor

Next to the church St Eustahije

Fresh Delicious!